

**Deniz ticareti hakkında $\frac{1}{443}$ numaralı kanun lâyihası ve
Adliye Encümeni mazbatası**

T. C.

Başvekâlet
Muamelât Müdürlüğü

Şube 1

Sayı $\frac{6}{1617}$

18-4-929

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Deniz ticareti hakkında Adliye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 17-4-929 tarihli içtimasında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte takdim kılınmıştır.

Muktazasının ifasına ve neticesinin iş'arına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim.

Başvekil
İsmet

Esbabı mucibe

Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul olunarak 1926 senesi 4 teşrinievvelinde tatbikine başlanan yeni ticaret kanunumuzun ikinci kitabını teşkil eden deniz ticaret kısmı 470 madde olup Alman ticaret kanununun deniz ticareti kısmından aynen alınmıştır.

Kanun lâyihası önce hukukçularımızdan mürekkep bir heyete Fransızca metninden tercüme ettirilmiş, sonra riyasetimde Adliye Hukuk İşleri Müdürü Sabri Şakir, Ankara Birinci Hukuk Mahkemesi Reisi Şefkati, Hukuk Mektebi profesörlerinden Cemil, Mehmet Ali Şevket, Süheyy Nizamı, Mazhar Nedim ve İktisat Vekâleti namına hazır bulunan Ticaret Müdürü Umumisi Sadettin B. efendilerden müteşekkil komisyon tarafından gerek uslubü ve gerek hükümleri ve muhtevası itibariyle yeni baştan esaslı bir surette tetkik olunmuş ve tercümele Almanca metinle de karşılaştırılarak kaleme alınmıştır.

Alman deniz ticareti kanununun müttekâmil yeni ve pratik esasları ihtiva etmesi ve tatbik edilmekte bulunan ticaret kanunumuzun kara ticareti kısmının bir çok hükümlerinin dahi Alman ticaret kanunundan iktibas edilmiş olması Türk Cümhuriyetinin denizlere teallük eden ahkâmı hukukiyesinin Alman kanunundan alınmasına âmil olmuştur.

Bundan başka 67 sene evvel Fransanın 1807 tarihli deniz ticareti kanunundan alınmak suretile vücuda getirilmiş olan şimdiki kanunumuz eskiliğinden mütevellit geniş noksanları dolayısıyla hali hazır ihtiyaçları tatmin edememektedir. Beynelmilel ticarî münasebetlerimizde ehemmiyeti derkâr bulunan bu kanun lâyihası Büyük Millet Meclisinin tasvip ve kabulüne iktiran eylerse Türkiye Cümhuriyetinin, 1926 senesinde tatbikine başlanmış olan ticaret kanunumuzun kara ticareti kısmıyla beraber, 1485 maddeden mürekkep olmak üzere vatan-daşlara ve yabancılara en geniş teminatı bahşeden muasır medeniyetin en yeni, en müttekâmil ve ticarî hadiseleri vüs'atle kavriyan bir ticaret kanununa sahip olacağında Adliye Vekâletinin kanaati vardır.

Adliye Vekili
Mahmut Esat

Adliye Encümeninin esbabı mucibe mazbatası

YÜKSEK REİSLİĞE

Deniz ticareti hakkında Adliye Vekâleti tarafından hazırlanmış Bş. V. in 18 - 4 - 1929 tarih ve $\frac{6}{1617}$ numaralı tezkeresile Encümenimize tevdi edilen kanun lâyihası Adliye Vekili Mahmut Esat Beyefendi huzuriyle tetkik ve müzakere olundu.

926 Senesinde neşredilen ticaret kanununun deniz ticaretine mütedair ikinci kitabını teşkil eden bu kanun lâyihası asıl kanunun bakiyesi olmakla madde numaraları da o suretle teselsül ettirilmiş olup bu veçhile ticaret kanununun kara ve deniz ticaret işlerine müteallik hükümleri muhtevi olmak üzere itmam edilmiş olmaktadır.

Müstekıl bir kanun olarak elde bulunan ticareti bahriye kanununun yüz yirmi iki sene evvel Fransada tedvin edilmiş bir kanundan hicrî 1280 tarihinde iktibas edildiği nazarı itibara alınınca bu eski hükümlerin hali hazır ihtiyacımı temin etmeyeceği ve her halde asrî ve mütekâmil bir kanuna ihtiyaç lüzumu kendiliğinden tezahur eder. İşte bu zaruret dolayısıyla pek yeni tadilleri havi olan Alman kanunundan aynen alınarak vücuda getirilen bu lâyiha, deniz ticareti işlerinin ehemiyetile mütenasip ve muasır hukukî telâkkilere tamamen uygun olmak noktasından encümenimizce kabule şayan görülmüştür.

Lâyiha, havi olduğu hükümler itibariyle hukukî münasebetleri ve bunlardan doğacak ihtimalleri pek vasi surette tespit ederek kaideler vazetmiş olmasına göre alâkadarlar ve mahkemeler için sühuleti müstelzim olmasından bu keyfiyet, lâyihamın en bariz bir vasfı olarak kaydolunabilir.

Lâyiha, açık ve sade bir lisanla kaleme alınmış olmakla beraber deniz ıstılahından olan tabirler ve mensupları arasında kullanılan yabancı ıstılahlar da aynen kabul edilmiştir.

Lâyihamın münderecatında gemi mülkiyetine ve gemi sahiplerine maksut olan donatanlara ait hükümler pek vazih olarak gösterilmiş ve hususiyle kaptanların hukuk ve vazifeleri ve yükletene, yolcuya ve sair alâkaları bulunan üçüncü şahıslara karşı vazife ve mesuliyetleri en küçük teferruatına kadar tayin ve tespit edilmiştir.

Deniz ticaretinin temin ettiği büyük menfaatlara karşı hadis olacak tehlikeler neticesindeki hasarlar için avaryaya faslında şumullü surette ahkâm konulmuş ve büyük ve küçük avaryaya yekdiğerinden tamamen tefrik ve zarar hisseleri ve garamenin tanzimi ve taksimi şekilleri tespit edilmiştir.

Umumî karzu istikrazdan farklı olan ve eldeki kanunda istikrazı bahrî namıyla deniz ticareti akitlerinden olan ve bu lâyiha ile denizödücü itlak edilen muamele hakkında bütün hususiyetleri ve imtiyazları mahfuz bulunduracak tedbirler konulmuştur.

Deniz ticaretinde hususî ehemmiyeti haiz olan sigorta işleri muhtelif eşkâlile ve âkitlerin mütekabil haklarını temin eden kaidelerle bu lâyihada mufassal hükümler bulunmaktadır.

Umumî hükümlerden ve hatta kara ticareti kaidelerinden müstesna mahiyeti haiz olan deniz ticareti işlerindeki süratin icap ettirdiği tedabirden olan müruru zaman dahi mahsus bir fasılda ayrıca tespit edilmiştir.

Gayri menkul hükmünde olan gemiler için rehin muamelesi hakkında bu lâyihamın ayrı bir faslında hükümler vazedilmiş olup şimdiye kadar mevzuatımızda bu bapta sarih bir hüküm olmamasından dolayı gemi rehni için mevcut mütereddit vaziyet bu ahkâm ile ber taraf edilmiş olacaktır.

Sicil ve bayrak hakkındaki fasılda Türk bayrağını çekmek salahiyetinin ancak sahibi ve ya müşterek sahipleri Türk olanlara münhasır bir hak olduğu tasrih kılındığı gibi gemi sicillerinin muntazam surette vücuda getirilmesi ve geminin bütün evsafını ve sairesini gösterir halde kayıtlarının tutulması ve bunu mübeyyin tasdiknameler verilmesi lâyihada tayin kılınmış ve bu bapta mecburiyetleri teyit eden cezaî hükümler de mevzu bulunmuştur.

İhtiyacımızı temâmile kâfil ve müstakbel iktisadî inkişafımıza hadim hükümleri mutazammın bulunan bu lâyihamın tercihan ve müstacelen kül halinde müzakere ve kabulünün heyeti umumiyeye arzına encümenimizce ittifakla karar verilmiştir.

Âza	Âza	Âza	Âza	Kâ.	M. M.	Ad. E. R.
Balıkesir	Balıkesir	İzmir	Antalya	Yozgat	Kocaeli	Manisa
<i>O. Niyazi</i>	<i>Sadık</i>	<i>A. Enver</i>	<i>A. Sakı</i>	<i>A. Hamdi</i>	<i>Salâhattin</i>	<i>M. Fevzi</i>
Âza	Âza	Âza	Âza	Âza	Âza	Âza
Bayazıt	Kocaeli	Konya	Konya	Çorum	Ankara	Edirne
<i>Şefik</i>	<i>Ragıp</i>	<i>Refik</i>	<i>M. Kâzım</i>	<i>Münür</i>	<i>İhsan</i>	<i>H. Hayri</i>
	Âza	Âza	Âza	Âza	Âza	Âza
	Zonguldak	Manisa	Muğla	Sinop	Mardim	Kayseri
	<i>Nazif</i>	<i>Kemal</i>	<i>Ali. Nazmi</i>	<i>R. İsmail</i>	<i>İ. Ferit</i>	<i>Reşit</i>

Ticaret kanunu

İKİNCİ KİTAP

Deniz Ticareti

BİRİNCİ FASIL

Umumî hükümler

MADDE 1015 — Deniz ticaretine ayrılan geminin veya gemi payının temlik halinde âkitler kanunu medeni esaslarına göre mülkiyet hakkının nakli için iktiza eden teslim tarzi yerine bu hakkın iktisap edene hemen intikal edeceğini aralarında mukavele edebilirler.

MADDE 1016 — Geminin veya gemi payının ne suretle olursa olsun temlik halinde taraflardan her biri masrafını çekmek şartıyla kendisine usulen tasdik edilmiş bir ferağ senedi verilmesini isteyebilir.

MADDE 1017 — Gemi veya payı yolculuk sırasında ferağ edildiği takdirde bu yolculukta elde edilen kazanç ile vaki zarar, hilafına mukavele olunmadıkça, iktisap edenindir.

MADDE 1018 — Bir geminin veya gemi payının ferağı satanın üçüncü şahıslara olan şahsî borçlarında hiç bir değişiklik yapmaz.

MADDE 1019 — Filikalar da geminin takımındandır . Gemi demirbaş defterinde yazılı şeyler , şübhe halinde, takımdan sayılır.

MADDE 1020 — Bu ikinci kitabın hükümlerine göre aşağıdaki hallerde gemi yola elverişsiz sayılır:

1 - Tamir kabul edecek bir halde değilse, yahut bulunduğu yerde tamir edilememekle beraber tamir kabil olacak limana sevki mümkün değilse.

2 - Edilecek tamir masrafı yenilik ve eskilik kıymet farkı gözedilmeksizin ilk kıymetin dörtde üçünden fazla olmak sebebiyle gemi tamire değmez ise geminin yola elverişsizliği yol üstünde baş gösterdiği takdirde ilk kıymet geminin yolculuk başındaki kıymetten ve diğer hallerde ilk kıymeti geminin yolculuğa elverecek hale gelmezden evel haiz olduğu veya donatılması münasip veçhile yapılmış olsaydı haiz olabileceği kıymetten ibarettir.

MADDE 1021 — Geminin yola çıkmak için kalktığı limana geminin bağlama limanı denir.

MADDE 1022 — Kaptan, gemi zabıtları, tayfalar ve gemide çalışan diğer bütün şahıslar gemi adamlarından sayılır.

MADDE 1023 — Yola hazır bir gemi cebri icra usuliyile satılamayacağı gibi haciz dahi edilemez. Şu kadarki geminin hazırlandığı yolculuk dolayısıyla yapılan borç için cebri satış ve hacizler bu hükümden müstesnadır.

MADDE 1024 — Bu ikinci kitapta Avrupa limanlarıyla, Avrupa harici limanlarını ayrı tutan hükümün tatbikında Akdenizin ve Karadenizin bütün limanları Avrupa limanlarından sayılır.

İKİNCİ FASIL

Donatan ve donatma iştiraki

MADDE 1025 — Donatan gemisini deniz ticaretinde kullanan gemi sahibine denir .

MADDE 1026 — Taifeden birinin işini görmek yüzünden olan kusuriyla başkasına verdiği zarardan donatan mes'uldür.

MADDE 1027 — Başkasının alacağından dolayı mesuliyet aşağıdaki hallerde donatamın şahsına değil ancak gemiye ve navluna düşer:

1 — Alacak Kaptamın hususî vekâletle değil: Kaptan sıfatıyla haiz olduğu kanunî salâhiyete binaen yaptığı hukukî tasarruftan doğmuş ise ;

2 - Alacak donatan tarafından aktedilmiş olup icrası Kaptamın salâhiyetlerinden olan bir mukavelenin icra edilmesinden veya noksan veya fena icra edilmesinden doğmuş ise, bu fıkrada mezubahs olan icra edilmemenin veya noksan veya fena icra edilmenin taifeden bir şahsın kusurundan doğup doğmadığına bakılmaz;

3 - Alacak gemi adamlarından birinin kusurundan doğmuşsa 1 ve 2 numaralı fıkralardaki hallerde donatan mukavelenin icrasında şahsın kusurlu olur veya bu mukavelelerin icrasını ayrıca kefalet ederse bu hüküm tatbik edilmez.

MADDE 1028 — Donatan gemi adamlarından olan kimselerin hizmet ve navlun akitle-rinden doğmuş alacakları için yalnız gemi ve navlun ile değil şahsen de mesuldür.

MADDE 1029 — Donatan aleyhine, şahsen veya yalnız gemi ve navlun üzerinden mesul olduğuna bakılmaksızın donatan sıfatıyla geminin bağlama limanı mahkemesinde dava açılabilir.

MADDE 1030— Donatma iştiraki müşterek menfaat güden birden fazla şahısların müştereken malik oldukları gemiyi deniz ticaretinde kullanmaları halinde meydana gelir, gemi bir ticaret şirketinin mali ise donatma iştiraki hükümleri tatbik edilmez.

MADDE 1031 — Donatma iştirakinde müşterek donatanların aralarındaki hukukî münasebetler mukavelelerine, yoksa aşağıdaki hükümlere göre tanzim edilir.

MADDE 1032 — İştirak işleri, müşterek donatanların kararıyla görülür. Bu kararlar ekseriyetle verilir, reyler şeriklerin gemi paylarına göre hesap edilir. Bir meselede ekseriyet kararı, geminin yarıdan ziyadesine sahip olan bir veya daha çok hissedarların reyile hasıl olur. Donatma iştiraki mukavelesinin tadiline dair olan veya bu mukavelenin hükümlerine uymayan yahut donatma iştirakinin maksadına yabancı bulunan kararlar için reylerde ittifak lâzımdır.

MADDE 1033 — İştirak işlerinin idaresi için müşterek donatanlar ekseriyet kararıyla aralarından birini gemi müdürü intihap edebilirler. Gemi müdürü müşterek donatanlardan değilse ittifakla nasp olunur.

Gemi müdürü her zaman ekseriyet kararıyla azlolunabilir. Ancak mukavelesi mucebince tazminat isteyebilir.

MADDE 1034 — Gemi müdürü donatma iştirakinin üçüncü şahıslara karşı işletme icabatından olan hukukî tasarruflarını ve bütün işlerini yapmağa izinli sayılır.

Bu izin bilhassa geminin donatılmasına, bakımına veya kiralanmasına, navlunun sigortasına, donatma ve avarya masraflarına ve donatma iştirakinin işletilmesi için sarfı mutad paranın alınıp verilmesine şamildir.

Gemi müdürü bu hudut dahilinde donatma iştirakini mahkemede temsil edebilir. Gemi müdürü kaptan nasp ve azil salâhiyetine maliktir.

Kaptan Gemi müdürünün emirlerini dinlemekle mükellef olup diğer müşterek donatanların emirleriyle bağı değildir.

Gemi müdürü hususî vekâleti haiz olmadıkca donatma iştiraki yahut bazı müşterek donatanlar namına ödünç alamayacağı ve poliçelerle taahhüt altına giremeyeceği gibi gemiyi veya paylarından bir kısmını satamaz, ve rehin edemez, kezalik gemiyi kısmen veya tamamen sigorta dahi ettiremez.

MADDE 1035 — Gemi müdürü müşterek donatanların isimlerini göstermeksizin salâhiyeti dahilinde hukukî bir tassarrufta bulunursa donatma iştiraki bununla üçüncü şahıslara karşı hak iktisap ve borç iltizam etmiş olur. Gemi müdürünün yaptığı bir akt ile donatma iştiraki borç iltizam ederse müşterek donatanlar akit kendileri tarafından yapılmış gibi borçlanırlar.

MADDE 1036 — 1034 Üncü maddede yazılı salâhiyetler üzerinde yapılan tahditler akit zamanında bunları bilmeyen üçüncü şahıslara karşı donatma iştiraki tarafından ileri sürülemez.

MADDE 1037 — Gemi müdürü donatma iştiraki tarafından konan salâhiyeti tahdit edici kayıtları iştirake karşı gözetmekle mükelleftir. Donatma iştirakinin vereceği diğer kararları dahi tatbika mecburdur .

1034 üncü madde ile gemi müdürlüğüne verilen salâhiyetler donatma iştirakine karşı bile muteberdir. Ancak yeni yolculuk ve yeni işlerde fevkalade tamirlerde ve kaptanın tayin ve azlinde önceden donatma iştirakinin kararını almak lâzımdır .

MADDE 1038 — Gemi müdürü, işlerine iyi bir donatan gibi üzenmeğe borçludur .

MADDE 1039 — Gemi müdürü idare ettiği donatma işlerine ait hususî bir defter tutmak ve isbata yarar kâğıtları saklamak ile mükelleftir. Donatanlardan biri isteyince donatma iştirakine, hususiyle gemiye, yolculuğa ve donatmaya ait bütün işleri bildirmeğe ve donatma iştirakine ait bütün defterleri, mektupları ve sair kâğıtları her vakit göstermeğe mecburdur.

MADDE 1040 — Gemi müdürü donatma iştirakine her an ve her isteyişte hesap vermeğe mecburdur. Gemi müdürlüğü hesap ve işlerinin müşterek donatanlar ekseriyetince kabul ve tasvip edilmesi ekalliyetin haklarını ileri sürmelerine engel olmaz .

MADDE 1041 — Müşterek donatanlardan her birinin donatma iştiraki masraflarına hususiyle donatma ve tamir masraflarına gemideki payına göre iştiraki mecburidir.

Müşterek donatanlardan biri masraf payını ödemekte gecikir ve bu para diğer donatanlarca onun hesabına avans olarak verilir ise geciken donatan avans olarak verilen parayı verildiği tarihten itibaren faizle beraber borçlanmış olur. Bu avans neticesinde müşterek donatanlar geciken donatanın gemideki payı üzerinde imtiyazlı alacaklı olurlar. İmtiyaz haklarını sigorta ettirirlerse geciken donatan sigorta masraflarını da ödemeğe borçludur.

MADDE 1042 — Yeni bir yola çıkınca veya yolculuk sonunda gemiyi tamir etmeğe yahut donatma iştirakinin yalnız gemi ve navlunla mesul tutulabileceği bir alacakhya alacağım ödemeğe karar verilirse karara iştirak etmiyen donatanlardan her biri gemideki payımı bırakmak ve her hangi bir taviz istemeksizin vaz geçmek suretile bu karara göre ödenecek parayı vermek borcundan kurtulur. Bu hakkımı kullanmak istiyen müşterek donatan mahkeme veya noter marifetiyle keyfiyetten öteki müşterek donatanlara veya gemi müdürüne karardan üç gün içinde haber verir, karar verilirken kendisi veya mümessili bulunmamış ise bu müddet kararın kendisine tebliği tarihinden başlar. Bırakılan gemi payı, payları nisbetinde, öteki müşterek donatanlara geçer.

MADDE 1043 — Kâr ve zarar, müşterek donatanlara gemideki paylarına göre dağıtılır. Kâr ve zararın hesabı ve kârın paylaşılması geminin bağlama limanına her dönüşünde yahut yolculuğu başka bir limanda bitirip gemi adamlarına yol verişte yapılır. Bundan başka sonradan yapılacak tamirler veya donatma iştirakinden alacaklı olan müşterek donatanların alacağımı ödemek için lüzumu olmadıkca, toplanan para daha evvelde paylarına göre müşterek donatanlara muvakkten dağıtılır.

MADDE 1044 — Müşterek donatanların her biri dilediği anda ötekilerin rizasına bakmaksızın gemideki payını kısmen veya tamamen başkasına temlik edebilir. Payının temliki Türk bayrağının çekilmesi hakkını giderebilecek mahiyette ise bütün müşterek donatanların rızaları lâzımdır.

MADDE 1045 — Payımı başkasına temlik eden müşterek donatan ile payı alan keyfiyeti evvelki pay sahiplerine veya gemi müdürlüğüne bildirmedikce temlik eden donatan ötekilere karşı pay sahibi sayılır; bildirmeden evvel müşterek donatan sıfatıyla iltimaz eylediği taahhütlerden dolayı öteki müştereklere karşı borçlu kalır. Bununla beraber gemi payımı iktisabeden kimse de öteki müşterek donatanlara karşı temlik tarihinden müşterek donatan sıfatıyla mesuldür.

Donatma iştiraki mukavelesinden çıkan hükümler, verilen kararlara ve mukavele edilen işler payımı satana olduğu gibi alana karşı da ileri sürülebilir.

Bundan başka öteki müşterek donatanlar payımı satanın payı nisbetinde uhdesine düşen borçlarını alana karşı ileri sürebilirler.

Ancak alan satandan teminat isteyebilir.

MADDE 1046 — Müşterek donatanların değişmesi donatma iştirakinin devamına tesir etmez. Müşterek donatanlardan birinin ölümü veya iflâsı iştiraki dağıtmaz. Müşterek donatanlardan biri mukaveleyi buzamıyacağı gibi iştiraktan de çıkarılamaz.

MADDE 1047 — Donatma iştiraki reylerin ekseriyetile dağıtılabilir. Geminin elden çıkarılması için verilen karar iştiraki dağıtma kararı demektir. Donatma iştirakinin dağılması yahut geminin elden çıkarılması kararlaştırılırsa gemi alenen satılır, gemi ancak yol için donatılmamış oldukça ve bağlama limanında veya Türkiye limanlarından birinde bulundukca satılabilir. Şu kadarki gemi tamir kabul etmez veya tamire değmez bir halda (1020) bulunduğu taktirde yol için donatılmış veya yabancı memlekette bulunmuş olsa bile satılabilir. Bu hükümlerden dışarı çıkmak icap ettiğinde bütün donatanların razı olması lâzımdır.

MADDE 1048 — Müşterek donatanların bu sıfatla öne sürülen şahsî mesuliyetleri üçüncü şahıslara karşı ancak gemideki paylarıyla mahduttur. Gemi başkasına satıldığında satan ve alan kimseler temlikten 1045 inci maddede yazılı ihbar gününe kadar geçen zaman içinde o pay yüzünden doğan şahsî borçlardan mesuldürler.

MADDE 1049 — Müşterek donatanlar bu sıfatla bağlama limanı mahkemesine davet edilebilirler. Davanın müşterek donatanlardan biri yahut üçüncü şahıs tarafından açılmış olması arasında fark yoktur.

Davanın müşterek donatanlardan bir veya bir kaçına karşı açılmış olması halinde de hüküm budur.

MADDE 1050 — İki veya daha çok kimselerin parası ortaklama verilmek ve denizde işletilmek üzere gemi yaptırmak için teşkil ettikleri ortaklık 1031, 1032, 1041 ve 1046 inci maddeler ile 1048 inci maddenin birinci fıkrası hükümlerine ve gemi bitipte yapıcı tarafından teslim edildikten itibaren fazla olarak 1044, 1045 ve 1047 inci maddeler ile 1048 inci maddenin ikinci fıkrası hükümlerine tabidir. 1041 inci madde hükmü yapı masraflarına da tatbik olunur. Geminin yapısı bitmeden de gemi müdürü tayin edilebilir (Madde 1033). Gemi müdürü bu taktirde müstakbel donatma işlerine karşı tayininden itibaren müdürlük hak ve vazifelerini haizdir .

MADDE 1051 — Kendisinin olmayan bir gemiyi gendi hesabına deniz ticaretinde bizzat veya kaptan marifetyile kullanan kimse üçüncü şahıslarla olan münasebetlerinde donatan sayılır. Gemi sahibi geminin başkası tarafından işletilmesi sebebiyle bu gemi üzerinde alacak iddia eden kimseyi hakkını istemekten menedemez. Meğerki gemi haksız olarak işletilmiş ve alacaklıda iyi niyet bulunmamış ola .

ÜÇÜNCÜ FASIL

Kaptan

MADDE 1052 — Kaptan bütün işlerinde ve bilhassa tatbiki kendine düşen mukavelelerin icrasında iyi bir kaptan gibi özenmeğe borçludur.

İşlediği kosurlardan ve bu fasıl ile ilerideki fasıllarda yazılı hükümlere göre kendisine düşen vazifelerin yapılmamasından doğacak zararlardan mesuldur .

MADDE 1053 — Kaptanın bu mesuliyeti yalnız donatana karşı olmayıp gemi kiracısına boşaltana, gönderilene, yolcuya, gemi adamlarına, alacağı bir kıredi muamelesinden doğan gemi alacaklısına ve başlıca denizödüncü verene karşıda vardır.

Donatanın talimatına uymuş olmak, Kaptanı yukarda sayılan öteki şahıslara karşı mesuliyetten kortarmaz. Vaziyeti bilerek böyle talimat veren donatan da şahsen mesuldur .

MADDE 1054 — Kaptan yola çıkmadan gemisinin yula elverişli tesisat ve gemi adamlarının donanma ve komanyasının tamam olmasına ve gemi adamlarının ve yükünün vesikalari sayılan kâğıtların gemide bulunmasına özenmeğe mecburdur .

MADDE 1055 — Kaptan yükleme ve boşaltma aletlerinin iyi olmasını hususî istifciler idaresinde olsa bile gemideki istif takımlarının deniz nizamlarına uygun bulunmasını gözetmeğe mecburdur .

Kaptan geminin aşırı derecede yüklü olmamasını safrasının ve lüzumlu âletlerinin yerinde bulunmasını gözetmekle mükelleftir.

MADDE 1056 — Kaptan yabancı memlekette iken o memleketin kanunlarına hususiye polis ve maliye ve gümrük kanunlarına karşı saygısızlığından çıkan zararlardan mesuldür.

Gemisine harp kacağı olduğunu bildiği malı yüklemesi yüzünden çıkan zararlardan da mesuldür.

MADDE 1057 — Kaptan gemi kalkmağa hazır olunca ilk elverişli fırsatta yola çıkmak mecburiyetindedir.

Kaptan hastalık ve ya diğerk bir sebepten dolayı gemiyi idare edemiyecek bir halde olsa dahi kalkmasını iş bozacak surette geçiktiremez ve başladığı yolu bitirmemezlik edemez; böyle bir hal olduğunda vaziyet ve zaman donatandan talimat almağa elverişli ise vakit geçirmeden donatana haber verir. Ve talimat gelinceye kadar lüzumlu tedbirleri alır, vaziyet ve zaman buna elverişli değilse yerine başka kaptan kor. bu kaptanı seçmekte kusuru görülmedikçe kendisine mesuliyet düşmez.

MADDE 1058 — Yükleme başladıktan boşaltma bitinceye kadar acil sebepler olmadıkça ne kaptan ve ne de ikinci kaptan gemiyi terkedemezler; acil bir sebep çıkarsa kaptan yahut ikinci kaptan gemiyi terketmeden evvel zabıtlar veya tayfalar arasında bu işi başarabilecek birini yerine koymak mecburiyetindedir. Gemi emin olmayan bir liman ve ya sahilde bulunduğu yukardaki hükümler yükleme başlamazdan evvel ve boşaltma bittikten sonra dahi tatbik olunur.

Görünür bir tehlike halinde ve ya gemi denizde iken acil zaruret olmadıkça kaptan geminin göyertesinde bulunmak mecburiyetindedir.

MADDE 1059 — Kaptan tehlike karşısında gemi zabıtlarile müşavereye lüzum görürse verilen kararlar ile bağılı olmayıp alâcağı tedbirlerden daima mesul kalır.

MADDE 1060 — Her gemide (gemi jurnalı) denilen bir defter tutulur; her yolculukta mal veya saframın yüklemesi başladığı zamandan itibaren geçecek belli başlı hadiseler bu deftere yazılır.

Gemi jurnalı kaptanın nezareti altında ikinci kaptan tarafından ve bunun mazereti halinde bizzat kaptan ve ya nazereti altında olmak şartıyla tayin edeceği gemi adamlarından elverişli bir kimse tarafından tutulur.

MADDE 1061 — Gemi jurnalına günü gününe şunlar yazılır:

- 1 - Hava ve ruzgârın hali,
- 2 - Geminin takip ettiği rotası ve aldığı yol.
- 3 - Geminin bulunduğu tul ve arz dairesi.
- 4 - Tulumbalardaki su yüksekliği.

Şunlar da jurnala yazılır:

- 1 - İskandil edilen su derinliği.
- 2 - Her kılavuz alma ve kılavuzun gemiye girdiği ve ayrıldığı vakıtlar.
- 3 - Tayfa arasındaki değişiklikler.
- 4 - Gemi meclisince verilen kararlar.
- 5 - Gemi veya yükünün uğradığı kazalar ve bunların tafsilatı

Gemi içinde yapılan suçlarla suçlulara verilen inzibati cezalar ve gemideki doğum ve ölümler dahi jurnala yazılır.

MADDE 1062 — Bir liman içinde yolculuk eden küçük gemilerde jurnal tutmak mecburiyeti yoktur.

MADDE 1063 — Yolda iken gemi veya yükünün zıyatı veya avaryası ile neticelenen veya gemiyi bir barınma limânına girmeğe mecbur eden yahut başka zarar veren kazalarda bütün gemi adamlarının yahut içlerinden bir kısmının iştirakile kaptanın bir rapor vermesi lazımdır bu rapor vakit gâip etmeden aşağıda yazılı yerlerde verilir.

- 1 - Varma limanında ve eğer varma limanı birden çok ise kazadan sonra ilk tutulacak limanda,
- 2 - Tamir ve boşaltmaya elverişli ise barınma limanında,
- 3 - Yolculuk varma limanı tutulmadan biter ise geminin ilk uygun uğrağında,

4 - Kaptan ölür ve ya bu raporu vermeyecek bir halde bulunursa gemide kaptandan sonra en yüksek rütbeli zabıt rapor vermeğe selâhiyetli ve borçludur.

MADDE 1064 — Raporda yolculuğun ehemmiyetli hadiseleri ve hususiyle kazalarda tafsilatı ve zararın önüne geçilmesi ve azaltılması için alınan tedbirler gösterilir.

MADDE 1065 — Rapor tayfanın isimleri yazılı bir cetvel ve gemi journalı ile birlikte selâhiyetli mahkemeye verilir. Mahkemeye müracaat edilir edilmez raporu olmak için mümkün olduğu kadar yakın bir gün kararlaştırılır. Kararlaştırılan gün kanunun gösterdiği şekillerde ilân olunur. Meğerki halin icabı bu kadar beklemeğe elverişli olmaya.

Gemi veya yükle alakalı ve kazadan zararlı herkes rapor alınırken mahkemede buluna bilir. Yahut vekilini bulundurur.

Gemi journalı rapora esas tutulur.

Bu defter mahkemeye getirilmiyorsa veya zaten yoksa (madde- 1062) sebeleri gösterilmelidir.

MADDE 1066 — Hakim lüzum görürse gemi adamlarından mahkemeye gelmemiş olanlarında şahit olarak dinleyebilir. İşin iyi anlaşılması için kaptana ve diğer gemi adamlarına istediğini sorabilir; kaptan ve mürettebatın ifadeleri yemin ile alınır.

Rapor üzerine tutulan zabıtın aslı mahkemede saklanır. alakalılarından isteyenlere tasdikli sureti verilir.

MADDE 1067 — Gemi henüz bağlama limanında bulunduğu sıralarda kaptanın yapmış olduğu hukukî tasarruflar donatanı borçlandırmaz; meğerki kaptan bu hukukî tasarrufları vekâleti dolayısıyla yapmış buluna ve yahut borç başka hususî bir sebepten doğa.

Kaptan bağlama limanında dahi olsa tayfa tutabilir.

MADDE 1068 — Bağlama limanından çıkdıktan sonra kaptan gemi adamlarını donanmasını komanyasının tamamlamağe ve gemiyi iyi hade tutmağa ve yolculuğu bitirmeğe yarayacak her türlü hukukî tasarrufları ve işleri donatan hesabına üçüncü şahıslara karşı yapabilir.

Navlun mukaveleleri akti ve kaptanın vazifeleri sırasına giren dava haklarının kullanılması da bu hakkın içindedir.

MADDE 1069 — kaptan ödünç para ve veresiye mal almağa ve bu gibi kiredi muamelelerine girişmeğe selâhiyetli değildir, bn muameleleri ancak gemiyi korumak ve yolculuğu bitirmek için zaruret halinde ve bu zaruretle ölçülü derecede yapabilir.

Kaptan ancak yolculuğun bitirilmesi için zaruret halinde ve yalnız bu zaruretle ölçülü miktarda denizödücü yapabilir.

Muamelenin muteber sayılması paranın hakikaten sarfedilmiş olmasına veya kaptanın seçtiği kiredi şeklinde isabet bulunmasına yahut paranın kaptan emrinde esasen mevcut olmasına bağlı değildir; meğerki üçüncü şahıs iyi niyetten mahrum ola,

MADDE 1070 — hususî bir vekâletname ile izin verilmedikçe (M. 1027 . F. I. N. 3) kaptan donatan şahsını ilzam edecek işleri yapamayacağı gibi donatan hesabına poliçe de çekemez. Kaptanın donatandan vazife emir ve talimatı almış olması ve donatan üçüncü şahıslara karşı şahsan mes'ul tutmağa kâfi gelmez.

MADDE 1071 — mahallin mahkemesi vukuf ehli dinleyerk ve - vrsa - konsolosun mutalaasını alarak kat'i zaruret bulunduğu karar vermedikçe kaptan gemiyi satamaz.

Geminin bulunduğu yerde mahkeme veya tahkikat yapabilecek başka bir makam yoksa kaptan hareketini haklı gösterecek vukuf ehli raporu almak bunada imkân yoksa başka deliller göstermek mecburiyetindedir ,

Satış açık olmalıdır.

MADDE 1072 — Kaptanın kanunî salâhiyetlerini tahtit etmiş olan donatan, kaptanın tahtitlere riayetsizliğini bunlardan haberleri olmayan üçüncü şahıslara karşı ileri süremez.

MADDE 1073 — Donatan hesabına kendi parasından avans veren veya şahsen borçlanan kaptan hususî vekâletnamesi olmadıkça, alacağını donatandan isterken üçüncü şahıstan fazla hakka malik değildir.

MADDE 1074 — Kaptanın bu sıfatla ve kanunî salâhiyetleri içinde donatanı göstererek ve ya göstermiyerek yaptığı hukukî tasarruflarla donatan, üçüncü şahsa karşı hak iktisap eylediği gibi gemi ve navlun ile mes'ul de olur.

İfasına kefil olmadıkça ve ya kanunî salâhiyetini geçmiş bulunmadıkça kaptan hukukî tasarrufundan şahsen mes'ul olmaz; ancak kaptanın 1052, 1053 üncü maddelerde yazılı mes'uliyetleri bakidir.

MADDE 1075 — Kaptanın salâhiyeti donatan tarafından tahtit edilmiş olmadıkça bu salâhiyetin şümulünü tayin eden 1067 ve 1071 inci maddelerin hükümleri donatan hakkında dahi tatbik olunur.

Kaptan geminin vaziyetinden, yolculuk hadiselerinden, yapılan mukavelelerden, görülmekte olan davalardan donatana daima haber vermekle mükellef olduğu gibi hal ve zaman elverdikçe bütün ehemmiyetli işlerde ve hususile 1069 ve 1071 inci maddelerde yazılı hallerde ve ya yolculuğun değiştirilmesi ve kesilmesi zaruretinde ve favkalâde tamirler ve alışlarda donatandan talimet istemeğe mecburdur.

Kaptan fevkalâde tamirleri ve alışları, elinde donatana ait kâfi para bulmasa bile ancak zaruret halinde yapabilir.

Kaptan bir ihtiyacı savacak parayı denizödüncü yapmadan veya vaz geçilebilecek gemi alet ve komanyasını satmadan elde edemeyeceği hallerde donatana en az zarar verecek tedbirleri almakla mükellefdir .

Kaptan geminin bağlama limanına dönüşünde ve her isteyişinde donatana hesap vermeğe mecburdur .

MADDE 1076 — Kaptan yolculuğun devamınca mümkün olduğu kadar yükü ve yükte hak sahibi olanların menfaatlarını gözetir .

Bir ziyan önüne geçilmesi veya azaltılması için fevkalâde tedbirler almağa lüzüm görüldüğünde, kaptan yükte hak sahibi olanların mümnsili sıfatıyla menfaatlarını korumağa ve kabil oldukça talimatlarını alarak mümkün mertebe tatbik etmeğe mecburdur; bunlara imkân bulamazsa, bildiği gibi yapar ve yükte hak sahibi olanlara hadiseden ve alınan tedbirlerden gecikmeksizin haber vermeğe çalışır .

Bu gibi hallerde kaptan yükü tamamen ve ya kısmen boşaltmağa ve büyük bir zararın başka suretle önüne geçilmeyeceği hallerde satmağa yahut yükün muhafazası veya daha ileri götürülmesi için lüzümlü vasıtalar elde etmek maksadıyla denizödüncü yapmağa bilhassa izindir ; bundan başka yük ahkonmuş veya musadere edilmiş yahut başka bir suretle elinden çıkmış ise onu kurtarmak için adlî ve adî teşebbüslerde bulunmağa dahi salâhiyettardır .

MADDE 1077 — Yolculuğun ilk istikamette devamına umulmayan bir hal engel olursa kaptan halin icabına ve mümkün olduğu kadar tatbikine mecbur olduğu talimata göre ya başka bir istikamette yola devam etmeğe, yahut kısa veya uzun müddet için yolculuğu kesmeğe ve yahut kalkma limanına dönmeğe izindir.

Navlun mukavelesinin bozulması halinde kaptan 1173 üncü madde hükümleri dairesinde muamele yapar.

MADDE 1078 — Kaptan yükte alâkalı olanlara şahsî borç yükletecek bir işi 1076 inci maddedeki hallerde bile hususî vekâleti olmadıkça mukavele edemez.

MADDE 1079 — Kaptan 1076 ıncı maddede yazılı hallerden başkasında yolculuğun devamı için zarurî olmadıkça yük üzerine denizödücü yahut yükün bir kısmı üzerinde satış veya başka suretle tasarruf yapamaz.

MADDE 1080 — Zaruret büyük avaryadan ileri gelmiş olur ve kaptan bunu gidermek için birden fazla tedbir karşısında bulunursa bunlardan alâkalılara en az zarar verecek olanı seçer.

MADDE 1081 — Büyük avarya yoksa ve zaruret başka vasıtalarla giderilemeyecek veya diğer bir tedbirin alınması donatan için daha çok zararlı olacak olursa yük üzerine denizödücü yapmağa veya yükün bir kısmını satmağa ve başka suretle tasarrufta bulunmağa izinlidir.

Kaptan bu hallerde bile yük üzerine ancak gemi ve navlunnu ile birlikte denizödücü yapabilir; (1221, 2 inci fıkra) kaptan satmaktan ise denizödücü yapmalıdır; Meğerki denizödücü donatan için daha çok zararlı ola.

MADDE 1082 — 1081 inci maddede yazılı hallerde yük üzerine denizödücü yapılması yahut yükün bir kısmının satılması ve ya başka bir suretle tasarruf edilmesi donatan hesabına yapılmış bir kıredi muamelesi sayılır. (1069, 1295 №5)

MADDE 1083 — (1076 - 1079 - 1081) inci maddelerde yazılı hallerde kaptan tarafından yapılmış akitlerin muteber olması için 1069 uncu maddenin ikinci fıkrası hükümlerli tatbik olunur.

MADDE 1084 — Kaptan kiracıdan, yükü boşaltandan ve ya gönderilenden ikramiye, pay ve sair mükâfat ve tazminat gibi her ne nam ile olursa olsun navlundan başka aldığı bütün paraları da donatan hesabına irat kaydeder.

MADDE 1085 — Kaptan donatanın rızası olmaksızın kendi hesabına eşya yükletemez; Yükletirse donatanın bu yüzden uğradığı daha büyük zararı ödetmek hakkına dokunulmaksızın bu gibi yolculuklarda böyle mallar için boşatma yerinde ve zamanında verilen navlunun en yükseğini vermeğe mecburdur.

MADDE 1086 — Başka türlü mukavele edilmiş olsa bile donatan tarafından kapatana her zaman yol verilebilir. Ancak kapatanın zarar ve ziyan istemek hakkı vardır.

MADDE 1087 — İşe yaramadığından veya vazifesini yapmadığından dolayı kaptana yol verilmişse diğer bütün meşrut menfaatlarda dahil olduğu halde işten çıkarıldığı güne kadar hak etmiş olduğu ücreti alır.

MADDE 1088 — Muayyen bir yolculuk için hizmete alınmış olan kaptan harp, anbargo abluka, limana giriş ve çıkış yasası veya gemi ve yüke gelen her hangi bir kaza sebebiyle yolculuğa başlanmasından veya başlanmış iken bitirilmemesinden dolayı vazifesinden çıkarılmış ise bütün meşrut diğer menfaatlar de dahil olduğu halde çıkarıldığı güne kadar hak etmiş olduğu ücreti alır.

Gayri muayyen bir zaman için hizmete alınıp muayyen bir yolculuğa başladıktan sonra yokardaki sebeplerden dolayı yol verilen kaptan hakkında dahi bu hüküm tatbik olunur

Bu hallerde kaptana yol verilmesi yolculuk sırasında olmuş ise kaptan ayrıca işe alındığı limana parasız taşınmasını veya bunun tutarı bir tazminat verilmesini isteyebilir.

Bu kanun hükmünce kabul edilen parasız taşınma hakkının içinde yolculuktaki bakım masrafı da dahildir.

MADDE 1089 — Muayyen olmayan zaman için işe alınıp muayyen bir yolculuğa başladıktan sonra 1087,1088 inci maddelerde yazılı sebeplerden başka bir sebeple çıkarılan kaptan 1088 inci madde mucebince alacağı paralardan başka Avrupa limanında çıkarılmış ise iki ve Avrupa harici bir limanda çıkarılmış ise dört aylık ücretini de tazminat namile alır. Ancak alacağı tazminat yolculuğu bitirmesi halinde hak edeceği miktarı geçmez.

MADDE 1090 — Ücret zaman itibarile olmayup bütün yolculuk için götürü şart kılınmış ise 1087 ve 1089 uncu maddelerdeki hallerde kaptana verilecek ücret miktarı yaptığı hizmet ve yolculuktan bitirdiği kısımların bütün ücrete nisbetiyle tayin olunur.

1089 uncu maddede yazılı iki veya dört aylık miktarındaki tazminatın hesabında yolculuğun vasatı devam müddeti esas tutulur.

Bu müddetin tayininde yükletme ve boşaltma için lâzım zaman ile geminin hal ve vasfı gözetilir.

MADDE 1091 — Gidiş, geliş veya muayyen olmıyan bir zaman için hizmete alınan kaptan, dönüş yolculuğu geminin bağlama limanında bitmezse, hizmete alındığı limana kadar parasız taşınmasını ve ayrıca tam ücret veya bunun tutarı tazminat verilmesini isteyebilir.

MADDE 1092 — Muayyen olmıyan bir zaman için hizmete alınarak yola çıkan kaptan geminin bağlama limanına veya başka bir Türk limanına dönüp boşalmasına kadar vazifesine devam etmeğe borçludur.

Bununla beraber hizmetten çekilmek isteyen kaptan bu arzusunu gemi ihbar zamanında bir Avrupa limanında veya Avrupa harici bir limanda bulunduğu göre ilk yolculuktan itibaren iki veya üç sene geçmiş olmadıkca bildirmezse bu hakkı kullanamaz. Bu taktirde, kaptan yerine başkasının konulması için donatana vakit bırakmak ve bu müddet içinde işine devam ile başladığı yolculuğu bitirmek mecburiyetindedir.

Donatan hizmetten çıkma haberini alır almaz geminin dönmesini emrederse kaptan gemiyi geri getirmekle mükelleftir.

MADDE 1093 — Kendi istemeden yol verildiğinde kaptan, müşterek donatanlarla yaptığı mukavele mucebince gemide müşterek donatan sıfatıyla haiz olduğu payın diğer müşterek donatanlar tarafından, vukuf ehlince taktir edilecek kıymet ile, satın alınmasını isteyebilir. Kaptan bu hakkını istemekte sebep olmadan gecikirse hakkı düşer.

MADDE 1094 — Kaptan hizmete girdikten sonra hastalık veya yaralanma dolayısıyla tedaviye muhtaç olur veya çalışmayacak bir hale gelirse Kaptan gemi üzerinde veya vazifenin icap ettirdiği seyahatta bulunduğu müddetce donatan sıhhi ihtimam masraflarını vermekle mükelleftir. Eğer Kaptan yabancı bir memlekette işe girmiş ve hastalık veya yaralanma hizmeti münasibine girmeden evvel olmuş ve kaptan hastalıktan veya yaralanmadan dolayı yolculuğa başlamamış ise donatanın bu mükellefiyeti ileri sürülemez.

Sihhi ihtimam hastanın bakımına ve tedaviye şamildir. Tedavi de hekime gösterme ve gemide bulunması mecburi olan veya bir limanda durulduğu esnada tedarik edilmesi icap eden ilâç ve mutad tedavi vasıtalarıyla bakım da dahildir.

Gemi Türk limanlarından birinde bulunduğu kaptan dilerse hizmette kaldığı müddetce masraf donatana ait olmak üzere tedaviyi dilerse hastalık sigortacısının tedavisini kabul eder.

Bununla beraber bir gemi hekimi veya donatanın mukaveleli bir hekimi hazır bulunmazsa ve yahut hastalık veya hastanın vaziyeti onun hizmette kalmasına elverişli olmaz ve tedavinin iyi bitmesini tehlikeye koyarsa donatan kaptanı hastalık sigortacısına yollayabilir.

Donatan yabancı memlekette kaptanın bakım ve tedavisini bir hastahane de temin edebilir.

Hastalıktan veya yaralanmadan dolayı yabancı memlekette kalmış olan kaptan kendisinin

ve hekiminin veya deniz işlerle uğraşan dairenin rizasıyla bir Türk limanına gönderilebilir. Eğer kaptan rizasını bildirmeyecek halde olur veya haklı sebep olmaksızın riza göstermezse bir hekim dinlendikten sonra kaptanın bulunduğu yerdeki deniz işlerle uğraşan daire izin verebilir. Teklif edilen tedaviyi veya bir hastahanedeki bakılmayı haklı sebep olmaksızın kabul etmekten çekinen kaptan bu çekinme müddetince parasız bakılma hakkını kaybeder. Bu müddet sıhhi ihtimam için muayyen zamana dahil olur.

Kaptan gemiyi Türk limanlarından birinde bırakınca (Sıhhi ihtimam) biter. Bununla beraber sıhhi ihtimamın kesilmesinde tehlike bulunursa hastalık sigortacısı, sigorta borcunu yerine getirmeği üzerine aldığı bildirdiği ana kadar sıhhi ihtimama devam olunmak lâzımdır.

Kaptan hastalıktan veya yaralanmadan dolayı yabancı bir memlekette gemiyi bırakmağa mecbur kalmış ise donatan, gemi bırakıldıktan sonraki zaman için de sıhhi ihtimama borçludur. sıhhi ihtimam müddeti geminin bırakılmasından itibaren 26 ıncı haftanın geçmesiyle nihayet bulur.

Şayet kaptan daha evvel memlekete iade edilir veya kendisi avdet ederse bu müddet daha evelde nihayet bulur.

Kaptan hastalığa karşı sigorta edilmemiş ise, sıhhi ihtimam müddeti kaptan yola çıkmamış oldukça kaptanın hastalandığı veya yaralandığı andan 26 ıncı haftanın geçmesiyle ve değilse geminin bırakıldığı andan 26 ıncı haftadan geçmesiyle nihayet bulur.

Bir çalışma kazasından doğan yaralanmada yaralıya karşı olan ihtimam kaza sigortacısının borcunu yerine getirmeğe başladığını donatana bildirdiği anda nihayet bulur.

Sıhhi ihtimamdan dolayı kaptan ile donatan arasında çıkan ihtilâf en evvel salahiyyetli deniz işleri memurluğu tarafından muvakkaten görülür.

Eğer kaptan gemiyle memleketi limanına ve ya hizmet mukavelesinin yapıldığı limana dönmezse bundan başka parasız iade edilmek (M. 1088) veya muvafık bir tazminat istemek hakkını haiz olur.

Hastalanan veya yaralanan kaptan aşağıdaki hallerde diğer bütün şartedilen menfaatlarda dahil olmak üzere ücret alır. Yola çıkmamışsa hizmetin tatiline kadar, yola çıkmışsa gemiyi terkettiği güne kadar bir hastahanedeki ikamet sırasında ücretin istifasına hâlel gelmez .

Kaptan geminin müdafaası sırasında bir zarara uğrarsa bundan başka münasip ve iktizası halinde hakim tarafından tayin edilecek bir ikramiye isteyebilir.

Hastalığa veya yaralanmağa cezai mücip bir fiil ile sebebiyet veren ve ya hizmeti haksız surette bırakan kaptan hakkında yokardaki madde ile bu madde hükümleri tatbik olunur.

MADDE 1095 — Kaptan hizmete alındıktan sonra ölürse öldüğü güne kadarki ücretini ve meşrut diğer bütün menfaatlarını donatanın ödemesi lâzımdır. Kaptan yolculuk başladıktan sonra ölürse donatan cenaze masraflarını da verir. Gemiyi müdafaa ederken ölürse fazla olarak münasip ikramiye de vermeğe borçludur.

MADDE 1096 — Gemi zayi olsa bile kaptan kanunun emrettiği raporu vermeğe ve umumiyetle donatanın menfaatlerini icap ettiği müddetce korumağa mecburdur.

Kaptan bu müddete ait ücret ve zarurî masraflarını ve ayrıca parasız taşınmasını veya tutarını isteyebilir. (M. 1088)

DÖRDÜNCÜ FASIL

Mal taşıma navlun mukavelesi

MADDE 1097 — Navlun mukavelesi ile mal taşımak için:

- 1 - geminin tamamı, veya bir cüz'ü yahut muayyen yeri kiralamır.
- 2 - veya muayyen mal taşıması mukavele edilir (kırkanbar).

MADDE 1098 — Geminin tamamı, bir cüz'ü veya muayyen yeri kiralandığında taraflardan her biri mukavelenin yazılı olmasını isteyebilir.

MADDE 1099 — Geminin tamamı kiralandığında kamaralar kiralanmış sayılmaz; ve kiralayanın izni olmaksızın kamaralara eşya yükletilemez.

MADDE 1100 — Her türlü navlun mukavelesinde (madde.1098) kiralayan gemiyi yola elverişli halde teslim etmekle mükelleftir.

Kiralayan geminin kusurlu olmasından çıkan zarardan kiracıya karşı mes'uldür, meğerki kusur iyi bir kiralayanın bile göremeyeceği mahiyette ola.

MADDE 1101 — Kaptan yük almak için gemiyi kiracının ve gemi birden fazla kimselere kiralanmış ise hepsinin göstercekleri yere yanaştırır. Yer zamanında gösterilmemiş veya bütün kiracılar yer göstermekte birleşmemiş bulunur veyahut suyun derinliği geminin selâmeti, mahallî nizamlar, geminin teşkilatı verilen emri yapmağa engel olursa kaptan mutat yüklemeye yerine demirler .

MADDE 1102 — Hususî mukavele, yükleme limanı nizamları ve bunlar yoksa mahallî adetler ile hilâfı tayin edilmiş olmadıkça eşyanın gemiye kadar taşıma masrafı kiracıya ve yükleme masrafı da kiralayana aittir.

MADDE 1103 — Mukavele edilen eşya yerine aynı varma limanı için kiracı tarafından gemiye başka eşya yükletilmek istenilirse kiralayan bu yüzden işi güçleşmedikçe kabul ile mükelleftir. Mukavelede eşya yalnız nevi ve cins üzerine olmayupta tahsisen gösterilmiş ise bu kaide tatbik olunmaz.

MADDE 1104 — Kiracı veya yükleten yüklediği eşyayı yanlış göstermiş veya harp kaçağı veyahut varma limanında ithal ve ihracı yasak mal yüklemiş veyahut yükleme sırasında kanun hükümlerine ve hususile polis, vergi ve gümrük kanunlarına muhalif hareket eylemiş ise bunda kusuru oldukça yalnız kiralayana değil 1053 üncü maddenin birinci fıkrasında gösterilmiş şahısların hepsine karşı dahi sebep olduğu geçikmeden ve başka zararlardan mes'uldür. Bunları kaptanın muvafakatiyle yapmış olması başka şahıslara karşı kendini mes'uliyetten kurtarmaz. Malın musadere edilmiş olması navlunun ödenmemesine vesile olmaz. Mal gemiyi veya öteki yükleri tehlikeye düşürürse kaptan bu malı karaya çıkarmağa ve acele hallerde denize atmağa salâhiyetlidir.

MADDE 1105 — Kaptandan gizliyerek gemiye mal sokan kimse 1104 üncü madde mucibince bu yüzden çıkan zararı öder . Kaptan bu malı karaya çıkarmağa ve gemiyi ve öteki yükleri tehlikeye düşürüyorsa acele hallerde denize atmağa salâhiyetlidir. Kaptan malı gemide alıkor ise bugibi mallardan boşaltma zamanında ve yerinde alınan en yüksek navlunu ödetir .

MADDE 1106 — Kiralayan, kiracının iznini almadan malı başka gemiye aktarma edemez, ederse bundan dogacak zarardau mes'ul olur. Meyerki mal aktarma edilmemiş olsa da zararın vukuu muhakkak ve mes'uliyeti kiracıya ait ola.

Aktarma, tehlike halinde ve yolculuk başladıktan sonra yapılmış ise birinci fıkra hükmü tatbik edilmez :

MADDE 1107 — Yükletenin rızası olmadıkça mal göverteteye yükletilemez ve kupeşteye asılamaz.

MADDE 1108 — Geminin tamamı kiralanırsa kaptan hazırlanup yük alacak halde olunca bunu hemen kiracıya bildirir.

Yükleme müddeti ihbarın ertesi gönünden işler, ve uyuşulmuş ise kiralayan malın yükletilmesi için yükleme müddetinden fazlada beklemeye mecburdur (Sürastarya). Hilafı şart edilmemiş ise yükleme müddeti için hususî tazminat istenmez. Buna mukabil kiracı sürastarya için kiralayana tazminat verir (sürastarya tazminatı) .

MADDE 1109 — Yüklemenin devam müddeti mukavele ile tespit edilmemiş ise yükleme limanının nizamlarına ve yoksa mahallî adete göre tayin olmur; böyle bir adet de yoksa yükleme müddeti halin icabına göre tesbit olunur. Mukavele sürastarya müddetinden bahsedüp bunu tespit etmemiş ise bu müddet 14 gündür. Mukavelede yalnız sürastarya tazminatından bahsediliyorsa müddeti muayyen olmıyan bir sürastarya için uyuşulmuş sayılır.

MADDE 1110 — Yüklemenin devam müddeti yahut yüklemenin biteceği gün mukavele ile tayin edilmiş ise sürastarya yükleme müddetinin bitmesiyle başlar.

Mukavele ile tayin edilmiş bir müddet yoksa sürastarya müddeti, kiralayan tarafından yükleme müddetinin bittiğinin kiracıya bildirilmesiyle başlar. Kiralayan yükleme müddeti içinde hangi gün bu müddeti bitmiş sayacağını kiracıya bildirebilir. Bu halde yukleme müddetinin bitmesi ve sürastaryanın başlaması için kiralayamıyeni bir ihbarına lüzum yoktur.

MADDE 1111 — Yükleme müddeti yahut bir sürastarya için uyuşulmuş ise sürastarya müddeti bittikten sonra kiralayan yükleme için fazla beklemeye mecbur değildir. Bununla beraber kiralayan fazla beklememek isteyorsa yükleme veya sürastarya müddetinin bitmesinden üç gün evvel kiracıya bunu bildirmişe mecburdur.

Bildirmezse yükleme ve sürastarya müddetleri sonradan yapacağı ihbar günüünden üç gün geçmedikçe bitmez .

Birinci ve ikinci fıkralarda yazılı günler fasılasız geçen üç takvim günüdür.

MADDE 1112 — 1110, 1111 inci maddelerde gösterilen ihbarlar hiç bir şekle tabi değildir. Kiracı bu suretle yapılan ihbarı tanımak istemezse kiralayan masrafı kiracıya ait olmak üzere, ihbarı resmî şekilde yapabilir.

MADDE 1113 — Sürastarya tazminatı mukavele ile tayin olunamamış ise hakkaniyet üzere hesap olunur.

Halin icabı ve hususiyle navlun miktarı, gemi adamlarının bakım masrafı ve kiralayamın mahrum kalacağı navlun bu hesapta göz önünde tutulur.

MADDE 1114 — Yükleme ve sürastarya müddetlerinin hesabında günler arasız sayılır. Hususiyle tatil günleri ile umulmıyan hal yüzünden kiracının malı tesellüm edemediği günler hesaba girer. Bununla beraber rüzgâr, fena hava ve yahut umulmıyan başka bir hal sebebiyle:

1 — Yalnız yükletilecek malın değil her türlü yükün gemiye teslim edilmesi,

2 — Yükün kabulü,

Mümkün olmıyan gönler hesaba katılmaz.

MADDE 1115 — Yükleme müddeti içinde olsa bile yükün teslimine engel olan her hangi bir sebeple fazla bekleme mecbur kaldığı günler için kiralayana tazminat verilebilir. Buna mukabil malın kabulüne engel olan sebeplerle fazla bekleme mecbur kalınan günler için bu engel sürastarya müddetinde çiksa bile sürastarya ücreti verilmez.

MADDE 1116 — Yükleme müddeti için 1109 uncu madde mucebince mahallin nizam ve adetlerine uymak lazım gelirse bu müddete 1114 ve 1115 inci maddelerin tatbiki suretiyle hesap olunur.

Meğerki mahallin nizam ve adetleri başka hükümler koymuş ola

MADDE 1117 — Kiralayan yüklemenin muayyen bir günde biteceğini mukavele etmiş ise her hangi bir malın teslimine engel çıktığı halde bile daha fazla bekleme mecbur değildir. (Madde 1114 fıkra 2 nü: 1.)

MADDE 1118 — Kiralayan yükü üçüncü şahıstan alacak olupta yük almağa hazır olduğunu mahallin âdetine göre ilân ettirmiş ve buna rağmen üçüncü şahıs bulunamamış veya yükü teslim etmemiş ise kiracıya en kısa zamanda haber verir ve yükü sürastarya müddetinin bitmesine kadar değil ancak yükleme müddetinin sonuna kadar bekler, meğerki yükleme müddeti içinde kiracıdan veya salâhiyet sahibi vekilinden hilafına emir ala;

Yükleme ve boşaltma için tek bir müddet tayin olunmuş ise birinci fıkradaki halde bu müddetin yarısı yükleme müddeti sayılır.

MADDE 1119 — Kiralayan, mukavele edilen yükün hepsini almamış olsa bile kiracının talebi üzerine yola çıkar. Bu halde kiralayan tam navlun ve icabında sürastarya için tazminat alabileceği gibi eksik yükleme dolayisile tım navlunun ödenmesini temin edecek ayrı teminat da istiyebilir.

MADDE 1120 — Kiralayamın yükleme için bekliyeceği müddetin sonuna kadar kiracı yüklemeyi bitirememiş ve kiracı da mukaveleyi bozmamış olursa kiralayan yola çıkup 1129 uncu maddede yazılı taleplerini ileri sürebilir.

MADDE 1121 — Gemi yola çıkmadan ister bir ister bir kaç yolculuk için tutulmuş olsun kiracı pişimanlık navlunu olarak meşrut navlunun yarısını ödemek suretiyle mukaveleden vaz geçebilir.

Bu madde hükmüne göre aşağıdaki hallerde yolculuk başlamış sayılır:

- 1 - Kiracı kaptana bütün talimatı vermiş ise,
- 2 - Yükü tamamen veya kısmen teslim etmiş ve bekleme günleri de geçmiş ise.

MADDE 1122 — Kiracı yükün tesliminden sonra 1121 inci maddede yazılı hakkını kullanırsa yükleme ve boşaltma masraflarını da öder, ve boşaltma, yükleme müddeti içinde bitirilemezse sürastarya tazminatının da (1113) verir.

Boşaltma mümkün olduğu kadar çabuk yapılır.

Kiralayan boşaltmanın sebep olacağı gecikmeğe bu yüzden yükleme müddeti geçmiş olsa bile katlanılır. Bekleme müddeti geçtikten sonraki günler için kiralayan sürastarya tazminatı ve eğer bekleme müddetinin geçmiş olmasından çıkan zarar sürastarya tazminatından fazla ise bu zararın tazminini ister.

MADDE 1123 — Yolculuk 1121 inci madde hükmüne göre başladıktan sonra kiracı ancak tam navlun ve kiralayanın başka alacaklarını (Madde 1155) ödedikten ve 1305 inci maddede gösterilen paraları verdikten veya verilmesini temin ettikten sonra mukaveleden vaz

geçerek malların geri boşaltılmasını isteyebilir.

Geri boşaltılma halinde kiracı yalnız bundan daha fazla masrafları değil boşaltmanın sebep olduğu gecikme yüzünden kiralayanın uğradığı zararı öder.

Kiralayan yükü boşlatmak için yolunu değiştirmeye veya bir limanda durmağa mecbur değildir.

MADDE 1124 — Gemi dönüş içinde kiralanmış veya mukavele mucebince yük alacağı başka limandan kalkması lazım gelmiş olur, ve her iki halde de (1121) inci maddeye göre dönüş yolculuğundan veya geminin yükleme limanından kalkmasından evvel mukaveleliğin feshi haber verilmiş bulunursa kiracı tam navlunun üçte ikisini pişimanlık navlunu olarak verir .

MADDE 1125 — Başka yolculuklar serisi halinde kiracı mukaveleyi bozduğunu yolculuğun son kısmı 1121 inci maddeye göre başlamadan evvel bildirirse kiralayan hakikatte pişimanlık navlunu olarak tam navlun alır. Fakat vaziyet mukaveleliğin bozulması yüzünden kiralayanın masraftan kurtulduğu yahut başka navlunlar kazandığı kanaatini verirse bunlarla mütenasip bir miktar para tam navlundan indirilir. İndirilen para navlunun hiç bir halde yarısını geçemez.

MADDE 1126 — Kiracı bekleme müddeti bitinceye kadar yük teslim etmemiş ise kiralayan mukaveleden çıkan borçlara riayet etmekle mükellef olmadığı gibi kiracı tarafından mukaveleden vaz geçilmesi halindeki haklarını da kullanabilir. (1121, 1124, 1125)

MADDE 1127 — Kiralayanın başka mal yüklemekle aldığı navlun, pişimanlık navlunundan indirilmez. 1125 inci maddenin birinci fıkrası hükmü mahfuzdur.

Kiralayanın pişimanlık navlununa hak kazanması mukavelede gösterilen yolculuğun yapılmasına bağlı değildir

Pişimanlık uavlunu kiralayanın sürastarya tazminatı istemesine ve ileri sürebileceği diğer taleplerine engel olmaz. (1155)

MADDE 1128 — Geminin bir cüz'ü veya muayyen yeri kiralanmış ise 1108 dan 1127 inciye kadar olan maddelerin hükümleri aşağıdaki tahditlerle tatbik olunur:

1 - Kiralayan bu hükümlere göre navlunun ancak bir kısmını alabileceği hallerde pişimanlık navlunu olarak tam navlun alır,

Meğerki kiracıların hepsi mukavelden vaz geçmiş veya malları teslim etmemiş olalar. Fakat tam navlundan teslim olunmayan mal yerine kiralayanın yüklediği mal navlunu indirilir

2 - 1122, 1123 üncü maddelerdeki hallerde boşaltma, yolculuğun gecikmesine veya aktarmıya sebep olabilecek ise kiracı malın boşaltılmamasını isteyemez, meğerki bütün kiracılarla uyuşmuş ola. Bundan başka kiracı boşaltmanın zarurî masraflarını öder.

Kiracıların hepsi haklarından vaz keçerlerse 1122, 1123 üncü maddeler tatbik olunur.

MADDE 1129 — Kırkambar mukavelesinde kiracı kaptanın talebi üzerine gecikmeden yüklemeğe başlar.

Kiracı gecikirse kiralayan malın teslimini beklemez; eğer yolculuk mal teslim edilmeden başlamışsa kiracı kiralayana tam navlun öder. Fakat kiralayanın teslim edilmeyen mal yerine yüklediği malın navlunu indirilir.

Kiralayan geciken kiracıdan navlun isteyebilmek için yola çıkmadan bunu kiracıya haber verir. Haber vermezse hakkını kaybeder bu haber 1112 inci madde hükümlerine göre verilir.

MADDE 1130 — Kiracı yüklemekten sonra da tam navlunu ve kiralayanın diğer bütün alacaklarını ödemek ve 1156 inci maddede gösterilen alacaklarını ancak 1138 inci maddenin ikinci numarasının 1 inci fıkrasına tevfiқан tesviye veya temin etmek suretiyle mukaveleden vaz geçüp malın geri boşaltılmasını isteyebilir.

Bu taktirde 1123 nücü maddenin 3. üncü fıkrası tatbik olunur.

MADDE 1131 — Kırkambar mukavelesinde yolculuk günü tespit olunmamış ise hakim kiracının talebi üzerine daha ziyade gecikmesi caiz olmıyan yolculuk gününü halin icabına göre tayin eder.

MADDE 1132 — Her türlü navlun mukavelesinde kiracı mal teslimini icap eden müddet içinde malın nakli için lüzumlu evrakın hepsini kaptana vermeğe mecburdur.

MADDE 1133 — Boşaltma için kaptan gemiyi gönderilenin göstereceği yere ve eğer bunlar bir kaç kişi ise birlikte gösterecekleri yere demirlemeğe borçludur. yer vaktında gösterilmez veya gönderilenlerin hepsi tarafından aynı yer gösterilmez veya suyun derinliği geminin selâmeti, mahallin nızamları ve teşkilâtı verilen emirlerin yapılmasını mümkün kılmazsa kaptan gemiyi mutat boşaltma yerine yanaştırır .

MADDE 1134 — Mukavele veya boşaltma limanı nızamları bunlar da yoksa mahallin adeti hilâfını tayin etmedikçe malın gemiden çıkarılması masraflarını kiralayan geri kalan boşaltma masraflarını da gönderilen öder.

MADDE 1135 — Gemi tamamının kiralanması halinde kaptan boşaltmağa hazır olunca gönderilene haber verir. Kaptan gönderileni tamımıyorsa hazır olduğunu mahallin âdetine göre ilân eder. Boşaltma müddeti ilânın ertesi gününden başlar. Mukavelede şart edilmedikçe boşaltma müddeti bittikten sonra kiralayan yükün inmesi için beklemeğe mecbur değildir. Sürastarya hilâfı şart koşulmadıkça boşaltma müddeti için hususî tazminat istenmez, buna mukabil kiralayana sürastarya tazminatı verilir. Sürastarya tazminatı miktarının tayininde 1113 üncü madde hükümleri tatbik edilir.

MADDE 1136 — Boşaltma müddeti mukavele ile tayin olunmamış ise boşaltma limanının nızamlarına, bunlar yoksa mahallin âdetlerine göre tayin olunur. Mahallin adetleri de yoksa bu müddet halin icabına göre tayin olunur. Mukavelede sürastaryadan bahsedilipde müddeti tayin edilmemiş ise bu müddet 14 gündür.

Mukavelede yalnız boşaltma müddeti için verilecek tazminat yazılı ise müddeti muayyen olmayan bir sürastarya kabul edilmiş sayılır.

MADDE 1137 — Boşaltma müddeti veya boşaltmanın bitmesi icap eden gün mukavelede yazılı ise sürastarya boşaltma müddetinin bittiği gün başlar, mukavelede böyle bir kayıt yoksa, sürastarya boşaltma müddetinin bittiği gün kiralayan tarafından gönderilene haber verilince başlar. Kiralayan boşaltma müddeti içinde bile bu müddeti hangi gün bitmiş sayacağı gönderilene bildirebilir, bildirmiş ise boşaltma müddetinin bitmesi ve sürastarya müddetinin başlaması için kiralayan tarafından yeniden haber ulaştırmağa lüzum yoktur.

Kiralayanın ikinci fıkrada yazılı haberlerine 1112 nci madde hükümleri tatbik olunur.

MADDE 1138 — Boşaltma ve sürastarya müddetinde günler arasız sayılır, Tatil günleri ile gönderilenin malı teslim almasına umulmayan hal engel olduğu günler hesaba katılır. Ruzgâr, bozuk hava veya başka umulmayan hal sebeble :

- 1 - Yalnız boşaltılacak malın değil her türlü yükün karaya çıkarılmasına,
 - 2 - Yükün boşaltılmasına,
- Engel olan günler hesaba katılmaz.

MADDE 1139 — Boşaltma müddeti içinde olsa bile yükün karaya çıkarılmasına engel olan her hangi sebeple fazla beklediği günler için kiralayana tazminat verilir . Şu kadar ki malın boşaltılmasına engel olan sebeplerle fazla beklenen günler için bu engel sürastarya müddetinde çiksa bile sürastarya ücreti verilmez .

MADDE 1140 — Boşaltma müddeti için 1136 inci maddeye göre mahallin nizam ve adetlerine uymak lazım gelirse boşaltma müddeti 1138,1139 uncu maddelerin tatbiki suretiyle hesap olunur. Meğer ki mahallin nizam veya adetleri başka hükümler koymuş ola.

MADDE 1141 — Kiralayan boşaltmanın muayyen günde bitmesini şartetmiş ise gemiden karaya çıkarılması geciken her hangi yük için beklemez. (Madde 1138 fıkra 2 № 1)

MADDE 1142 — Gönderilen malı almağa hazır otduğunu bildiripte teslim almağı tayin olunan müddetlerden sonraya bırakırsa kaptan gönderilene haber verdikten sonra malı bir umumî anbara veya emniyetli her hangi bir yere depo edebilir.

Gönderilen malı teslim almaz yahut 1135 inci maddede yazılı olduğu gibi teslim almağa hazır olduğunu bildirmez ve yahudta bulunamazsa kaptan birinci fıkrada gösterilen tarzda hareket eder ve aym zamanda kiracıya haber verir.

MADDE 1143 — Kaptanın kusuru olmaksızın gönderilenin geçikmesi veya malın depo muamelesinin uzaması yüzünden boşaltma müddeti gecikmiş olursa kiralayan sürastarya tazminatı isteyebilir. Ancak geçen zaman şartedilmiş olan sürastarya müddetini de aşmış ise kiralayanın daha yüksek tazminat istemek hakkı düşmez .

MADDE 1144 — Geminin bir cüz'ü veya muayyen bir yeri kiralanmış ise 1135 den 1143 üncüye kadar olan maddeler de tatbik olunur.

MADDE 1145 — Kırkambarda kaptanın talebi üzerine gönderilen hemen malları taslim alır. Kaptan gönderilene tanımyorsa talep mahallin adetine göre ilânla yapılır kaptanın malı depo etmek hak ve mecburiyeti hususunda 1142 inci madde tatbik olunur. 1142 inci maddeye göre kiracıya verilmesi icap eden haber mahallin adetine göre ilânla olabilir.

Gönderilenin gecikmesi ve yahut depo muamelesinin uzaması yüzünden geçmiş günler için kiralayan sürastarya tazminatı (1135) isteyebilir; daha yüksek tazminat istemek hakkı mahfuzdur.

MADDE 1146 — Geminin tamamı veya cüz'ü ve yahut muayyen bir yeri kiralanmış ve kiracı tarafından kırkambar olarak tekrar kiraya verilmiş bulunursa birinci kiralayanın hak ve vazifeleri 1135 den 1143 üncüye kadar olan maddeler hükümlerine bağılı kalır.

MADDE 1147 — Kiralayan malın teslim alınmasıyle teslim edilmesi arasındaki müddette ziyayı veya avaryası yüzünden çıkan zarardan mes'uldür. Meğerki ziya ve avarya iyi bir kiralayanın özenmesile beraber önüne geçilmeyecek sebeplerden ileri gelmiş ola.

MADDE 1148 — Mahiyet ve kıymetleri yükleme zamanında kaptana bildirilmiş olmadıkça kiralayan kıymetli ve san'atlı şeylerden, para esham ve tahvilattan mes'ül olmaz-

MADDE 1149 — Malı teslim almadan evel gerek kaptan ve gerek gönderilen salâhiyetli makama ve yahut bu husus için tayin olunmuş vukuf ehline malın halini, vaziyetini ve miktarını muayene ettirebilir. Diğer taraf teslim yerinde olupta halin icabı da elverirse muayenede bulunmağa çağırılır.

MADDE 1150 — Muayene teslimden evel yapılmamış ise gönderilen teslim almağı takip eden iki iş günü içinde 1149 uncu maddeye göre muayeneyi yaptıрмаğa borçludur. Yaptırmazsa avarya veya kısmı ziyadan dolayı dava açmaya hakkı kalmaz. Ziya ve avaryanın meydana gelmesi arasında fark gözetilmez.

MADDE 1151 — Muayeneyi isteyen masrafını da öder.

Ancak muayene gönderilen tarafından istenir ve neticesinde kiralayanın mes'ul olduğu bir ziya veya avarya meydana çıkarsa masrafını kiralayan öder.

MADDE 1152 — Navlun mukavelesinde malın tamamı veya bir kısmı zayı olur ve zarar, ziyanın ödeneceği yazılı bulunursa bu zarar ziyan malın piyasa fiatı üzerinden, piyasa fiyatı belli değilse aynı cins ve nevideki mallardan varma limanında boşaltma başladığı zamandaki ve eğer boşaltma varma limanında yapılmıyorsa varma tarihindeki fiatı üzerinden ödenir. Ziya sebebiyle tasarruf edilen gümrük resmi navlun ve diğer masraflar zarar ve ziyandan indirilir.

Malın gideceği varma limanına ulaşmamış ise yolculuğun bittiği yer veya geminin ziya dolayısıyla yolculuğun kesilmesi halinde yükün emniyet altına alındığı yer varma limanı yerine geçer.

MADDE 1153 — 1152 incimadde hükümleri 1143 üncü maddeye göre donatanın tazmin edeceği mallara dahi tatbik olunur. Mal satışının safi tutarı 1152 inci maddede yazılı fiyattan çok ise bu tutar mezkûr maddede yazılı fiyat yerine geçer.

MADDE 1154 — Mal avaryası için navlun mukavelesine göre tazminat verilmesi lâzım geldiğinde bu tazminat malın avaryalı kıymetiyle piyasa kıymeti, yahut geminin boşaltma zamanında malların teslim yerindeki avaryasız piyasa kıymeti arasındaki farktır. Bundan avarya sebebiyle tasarruf edilmiş olan gümrük resmi ve diğer masraflar indirilir.

MADDE 1155 — Gönderilen, malı teslim almakla navlun ve navlun teferruatından olan bütün masrafları ve sürastarya tazminatını mukavele ve konşimento hükümlerine göre vermeğe mecbur olacağı gibi kendi hesabına gümrük resmi verilmiş ve başka masraflar yapılmış ise bunları da ödemeğe ve kendine düşen diğer bütün borçları ifaya mecbur kalır.

Kiralayan, navlunun ödenmesi ve gönderilene düşen bütün borçların yerine getirilmesine karşı malı teslim mecburdur.

MADDE 1156 — Kiralayan büyük avarya kurtarma ve imdat masrafları ve deniz-ödücü yüzünden malı takyit eden alacaklarına mukabil bu alacakların tutarı olan parayı yahut o değerde teminatı elde etmedikçe malı teslim mecbur tutulmaz.

Denizödücü donatan hesabına alınmış ise bu maddenin hükmü kiralayanın teslimden evel malı denizödücü kayıtlarından kurtarmak hususundaki borçlarına hâlel vermeden tatbik olunur.

MADDE 1157 — Kiralayan, bozulmuş veya avaryalanmış olsun olmasın malı navlun yerine kabule mecbur değildir. Bununla berabe akan şeylerle dolu kaplar yolculuk sırasında tamamen veya yarıdan fazla boşalmış ise bu kaplar kiralayana navlun ve ödenecek başka paralar yerine bırakılabilir. (1155)

Kiralayan akmadan mes'ul olmayacaktır diye mukavele edilmiş olması veya (Akma Franko dur) kaydının konulmuş bulunması bu hakkı ortadan kaldırmaz. Gönderilen kapları alır almaz bu hak düşer.

Navlun toptan mukavele edilmiş olur ve kapların yalnız bazıları tamamen yahut yarısından fazla boşalmış bulunursa akan kaplar kiralayana o nisbette navlun ve ödenecek başka paralar yerine bırakılabilir.

MADDE 1158 — Umulmayan halden dolayı ziyaa uğrayan mal için navlun verilmez; eğer navlun peşin ödenmiş ise geri alınır. Meğer ki hilafına mukavele ola.

Navlun mukavelesi geminin tamam veya cüz'ü veya muayyen bir yeri üzerine yapılsa da o hüküm tatbik olunur. Böyle bir halde navlun toptan mukavele edilmiş ise mallardan bir kısmının ziya navlunun o nisbette indirilmesine hak verir.

MADDE 1159 — Tabiatı iktizası bilhassa içinde bozulma, kendiliğinden eksilme ve tabii akma ve sızma yüzünden ziyaa uğrayan mallar ile yolda ölen hayvanlar için teslim edilmemeleri halinde bile navlun odendir.

Büyük avarya yüzünden feda edilmiş olan mallar için ödenecek navluna gelince, bunun miktarı büyük avarya hükümlerine göre tayin olunur.

MADDE 1160 — Mal navlun kararlaştırılmaksızın yüklenmiş ise yükleme zaman ve yerindeki âdete göre navlun verilir.

Gemi kiracısı ile mukavele olunandan fazla nisbette mal yükletilmiş ise fazlası için mukavelede tayin olunan nisbete göre navlun verilir.

MADDE 1161 — Malın tartısı, ölçüsü ve sayısı üzerine navlun şart edilmiş ise, tereddüt edilince navlun miktarı yükletilmiş malın değil teslim edilmiş malın tartı, ölçü ve sayısına göre tayin olunur.

MADDE 1162 — Navlun haricinde bahşış, prim ve saire namile her hangi bir hak talep edilemez. Meğer ki hilafına mukavele ola.

Hilafına mukavele edilmedikçe kılağuz, liman, fener, romorkör, karantina, buz kırdırma masraflarıyla bunlara benzeyen başka adı ve fevkalâde deniz resimleri navlun mukavelesi hükmünce bu masraflara sebep olan tedbirleri almağa mecburiyeti olmasa bile yalnız kiralayana aittir.

Büyük avarya hallerine ve yükü muhafaza etmek, emniyet altına almak veya kurtarmak için masraf yapılması hallerine ikinci fıkra hükmü tatbik olunmaz.

MADDE 1163 — Navlun müddet üzerine tayin edilmişse bu müddet hilafına mukavele olmadıkça kaptanın malı almağa hazır olduğunu bildirildiği ve gemi yalnız safra ile yolculuk edecekse yolculuğa hazır bulunduğunu haber verdiği günün ertesinden başlar; yalnız safra ile yolculuğa hazırlık haberi yolculuğun başladığı günden bir gün evveline kadar verilmemiş ise navlun geminin kalktığı günden hesap edilir.

Yükleme veya sürastarya zamanı için tazminat şart edilmişse müddet üzerine hesap edilen navlun bütün hallerde, ancak yolculuğun başladığı günden işler boşaltmanın bittiği günden sonra işlemez.

Kiralayanın kusuru olmadan yolculuk geçikmiş ve ya kesilmiş ise müddet üzerine hesap olunan navlunun araya giren günler için dahi ödenmesi lâzımdır, 1178 - 1179 uncu maddelerin hükümleri mahfuzdur.

MADDE 1164 — Kiralayanın (1155) inci maddede yazılı alacaklarından dolayı mal üzerinde rehin hakkı vardır.

Mal alıkondukca veya depoda buldukca rehin hakkı bakidir; teslimden sonra geçen otuz gün içinde mahkemeye müracaat olunduğu ve mal gönderilenin elinde bulunduğu takdirde bu hak teslimden sonrada devam eder.

Nakliye komسیونcusunun rehin hakkına dair olan 883 ve 884 üncü maddelerle borçluya yapılacak ihbara dair olan 766 ıncı maddenin 2 inci fıkrası ve kanunu medeninin 835 inci maddesi hükümleri kiralayanın rehin hakkına da tatbik olunur.

766 ıncı maddede yazılı rehinin satılacağı tepliği, gönderilene yapılır. Eğer gönderilen bulunmaz veya malı teslim almazsa tepliğin gönderene yapılması lâzımdır.

MADDE 1165 — Kiralayanın iddia ettiği alacak miktarında ihtilâf çıkarsa ihtilâflı para resmî bir vezneye yatırılır yatırılmaz kiralayan malı teslim mecburdur.

Kiralayan malı teslim ettikten sonra kâfi teminat vererek yatırılmış olan parayı alabilir.

MADDE 1166 — Kiralayan malı teslim ederse gönderilenin kendine borçlu olduğu paralardan dolayı kiracı aleyhine dava edemez (1155). Fakat kiralayanın uğradığı zarardan kiracı istifade etmiş ise dava edebilir.

MADDE 1167 — Kiralayan malı teslim etmeyüpte rehini satmak hakkını kullanır ve satıştan hakkını tamamiyle alamazsa ödenmemiş olan bütün alacaklardan dolayı navlun mukavelesi hükmüne göre kiracı aleyhine dava açabilir.

MADDE 1168 — Gönderilen, malı teslim almazsa kiracı kiralayana navlun mukavelesine göre navlunu ve diğer borçlu olduğu paraları ödemeğe mecburdur.

Mal kiracı tarafından teslim alındığı taktirde 1133 den - 1165 inciye kadar olan maddeler hükümleri tatbik olunur, şu farkla ki kiracı gönderilen yerine geçmiş olur. Bu halde kiralayan bilhassa 1164 üncü ve 1165 inci maddeler hükmünce haiz olduğu hapis ve rehin haklarıyla 1156 inci maddenin verdiği haklardan istifade eder.

MADDE 1169 — Yolculuk başlamadan ve umulmayan hal yüzünden aşağıdaki şartlarla bir tarafın öbürüne tazminat vermesine mahal olmaksızın navlun mukavelesi hükmünden düşer.

1 - Gemi ziyaa uğrasa ve hususiyle:

Batarsa,

Tamire elverişli olmadığına (1020) hükmolunup geciktirilmeksizin alenen satılırsa,

Deniz haydutlarının eline geçerse,

Düşman malı diye yakalanır veya alikonulur ve yahut da ganimet olduğuna hüküm verilirse,

2 - Navlun mukavelesinde yalnız cins veya mahiyeti ile değil aynı zamanda hususî vasıflarıyla gösterilmiş olan mal ziyaa uğrarsa.

3 - Navlun mukavelesinde kendisine mahsus vasıfları tayin edilmemiş olan mal gemiye konulduktan veya yükleme yerinde gemiye yükletilmek üzere kaptan tarafından teslim alındıktan sonra ziyaa uğrarsa.

Birinci fıkranın üçüncü numarasında yazılı halde mal bekleme günleri (1120) içinde ziyaa uğrarsa kiracı ziyaa uğrayan mal yerine başka mal teslimine hazır bulunduğunu hemen bildirir (1103) ve yine bekleme günleri içinde bu malı teslimine başlarsa navlun mukavelesi hüküm ifade etmekte devam eder. Kiracı bu malın yükletilmesini mümkün olduğu kadar kısa bir müddette bitirmeğe, bu yüklemenin munzam masraflarını üzerine almağa ve eğer bu yükleme bekleme günlerinin uzamasına sebep olursa bu yüzden kiralayanın uğradığı ziyam ödemeğe mecburdur.

MADDE 1170 — İki traftan her biri aşağıdaki hallerde tazminat vermekle mükellef olmaksızın mukaveleden vaz geçebilir:

1 - Yolculuğun başlamasından evvel:

Gemiye anbargo konmuş veya Türkiye Cümhuriyeti veya bir yabancı Devlet hizmeti için vaziyet edilmiş olursa,

Varma limanı memleketi ile ticaret yasak edilmiş ise,

Yükleme limanı veya varma limanı abluka altına alınmış ise,

Navlun mukavelesi hükmünce taşınacak malın yükleme limanından ihracı veya varma limanına idhali yasak edilmiş ise,

En Yüksek makamdan verilen emrile geminin çıkmasına veya yolculuğuna veya navlun mukavelesi hükmünce teslim olunacak malın yollanmasına meydan bırakılmamış olursa .

Bütün bu hallerde en yüksek makamdan verilen emirden çıkan engelin navlun mukavelesinden vaz geçmeğe sebep olabilmesi ancak bu engelin mevcut ihtimallere göre az zamanda ortadan kalkmayacağı anlaşılmış olmasına bağlıdır.

2 - Yolculuk başlamadan bir harp çıkar ve bunun neticesi olarak gemiye veya navlun mukavelesi hükmünce taşınacak mal veya her ikisine artık serbest nazariye bakılamaz olur, yahut bunlar zabt ve musadere tehlikesi altında kalırsa.

Bu hükümler kiracıya 1103 üncü madde ile verilmiş olan salâhiyetin kullanılmasına engel olmaz.

MADDE 1171 — Navlun mukavelesi yolculuk başladıktan sonra geminin umulmayan

hal yüzünden ziyaa ugramasıyla madde (1169, fıkra 1; numara 1) nihayet bulur; Şu kadarki emin bir yere konulmuş veya kurtarılmış mal varsa kiracı tamam yolculuğa nisbetle aşılan mesafe miktarında navlun verir (mesafe navlunu). Mesafe navlunu yalnız kurtarılmış olan mal kıymetinin müsaadesi nisbetinde verilir.

MADDE 1172 — Mesafe navlumunun hesabında yalnız aşılmış mesafe ile kalan mesafe arasındaki nisbet değil, aynı zamanda yolculuğun kalan kısmına nisbetle aşılan kısmının vasati olarak mal olduğu masraflar, vakitler, tehlikeler ve zahmetler de göz önünde tutulur.

MADDE 1173 — Navlun mukavelesinin feshi kaptanın alâkadarların gıyabında yükün muhafazası için (Madde 1076 dan - 1078) geminin ziyandan sonra bile ziyadesile özenmek borcunu hiç değiştirmez.

Kaptan halin icabına göre ve acil hallerde önceden izin aramaksızın malı, gerek masrafları alâkadara ait olmak üzere başka bir gemi ile varma limanına taşımağa ve gerek bir yerde depo etmeğe veya satmağa izinli ve borçludur.

Yükün depo edilmesi veya daha uzak bir limana taşınması halinde kaptan lâzım olan vasıtaların elde edilmesi ve bunun muhafazası çarelerinin temin olunması için bir kısmını sattırmağa salâhiyetlidir. Daha uzak bir limana taşıdığı halde kaptan yükün tamamı veya bir kısmı üzerine denizödücü yapabilir.

Şukadarki mesafe navlun ile kiralayanın başka alacakları (M. 1155) ve büyük avarya, emniyet altına alma, kurtarma ve denizödücü yapmaktan dolayı yüke düşen borçlar tediye veya temin edilmedikçe kaptan yükü elden çıkarmağa veya daha uzak bir limana taşımak üzere başka bir kaptana teslim etmeğe mecbur edilemez.

Donatan birinci fıkraya göre kaptana düşen borçların yerine getirilmesinden navlun ve bir şey kurtarılmış oldunca da gemi ile de mes'uldur.

MADDE 1174 — Yolculuk başladıktan sonra mal ziaa uğrarsa navlun mukavelesi, iki taraftan biri ötekine tazminat vermeğe mecbur olmaksızın nihayet bulur.

1159 uncu maddeye göre hilafına hüküm olmadıkça hususiyle navlunun ne tamamen ne de kısmen ayrıca ödenmesi lâzım gelmez.

MADDE 1175 — Yolculuk başladıktan sonra 1170 inci maddede yazılı hadiselerden biri çıkarsa iki taraftan her biri tazminat vermeksizin mukaveleden vaz geçebilir.

Ancak 1170 inci maddenin birinci fıkrasının birinci numarasında yazılı hadiselerden biri çıktığı taktirde vezgeçebilmek için gemi bir Avrupa limanında bulunuyorsa üç ay Avrupa harici limanda bulunuyorsa beş ay müddetle engelin kalması beklenir.

Bu müddet kaptan enğeli bir limanda bulunduğu vakit haber alırsa haber aldığı günden, aksi taktirde haberi aldıktan sonra ilk girdiği limana yanaştığı günden işlemeğe başlar. Hilâfına mukavele olmadıkça yük vaz geçme bildirildiği sırada geminin bulunduğu limana boşaltılır.

Kiracı yolculuğun yapıları kısmı için navlunu öder (1171-1172). Engel dolayısıyla gemi kalkma limanına veya başka bir limana dönerse mesafe navlunu geminin varma limanına en yakın olmak üzere ulaştığı noktanın esas tutulması suretiyle tespit olunan mesafe üzerinden hesap edilir.

Yükarıda yazılı hallerde de navlun mukavelesinin feshinden evel olduğu gibi sonrada kaptan (1076-1077-1078) ve 1173 üncü maddeler hükümlerine göre elden geldiği kadar korumağa mecburdur.

MADDE 1176 — Yükü aldıktan sonra gemi 1170 inci maddede yazılı hadiselerden biri dolayısıyla yola çıkmadan yüklendiği limanda ve yolculuk sırasında bir ara veya barınma limanında kalmağa mecbur olursa büyük avarya şartları tamam olsa bile kalma masrafları gemi, navlun, yük üzerine taksim olunur; bu hususta mukavelelerin yakında feshedileceğine

veya tamamen tatbik olunacağına bakılmaz.

Kalma masrafları içine 1247 inci maddenin 4 üncü numarasının ikinci fıkrasında yazılı bütün masraflar konusada engel dolayısıyla gemi bir barınma limanına girdiği takdirde giriş ve çıkış masrafları müstesna tutulur.

MADDE 1177 — Yolculuk başladıktan sonra yükün yalnız bir kısmı umulmayan hallerde kazaya uğradığı ve tamamının kazaya uğraması halinde (1169, 1170) inci maddeler mucebince iki tarafın mukaveleyi feshetmesi veya ondan vaz geçmesi mümkün olduğu takdirde kiracının mukavelede yazılı mal yerine taşıma dolayısıyla kiralayanın vaziyeti güçleşmemek şartıyla (M. 1103) başka yük yüklemeğe veya navlunun yarısını ve kiralayanın diğer alacaklarını ödemeği kabul ederek mukaveleden vaz geçmeğe hakkı vardır (1121-1122) . Bu hakları kullanmak için kiracı mutad müddete riayet mecburiyetinde değildir. Fakat haklarından hangisini kullanmak istediğini geciktirmeden bildirmeğe mecburdur, başka mal yüklemek isterse bunu mümkün olduğu kadar kısa bir zaman içinde yapmağa ve hasıl olan fazla masrafları da üzerine almağa ve bekleme günleri bu sebeple uzarsa kiralayan bundan doğan zararları da ödemeğe mecburdur.

Bu iki haktan hiç birini kullanmazsa, umulmayan hal yüzünden ziyaa uğrayan yükün navlunu da dahil olduğu halde, navlunun tamamını ödemeğe mecbur kalır. Her halde harp, giriş ve ya çıkış yasağı ve en yüksek makamın emri yüzünden serbet geçmek kabiliyetini kaybeden yük kısımlarını gemiden çıkartmağa mecburdur.

Umulmayan hal yolculuk esnasında baş gösterirse kiracı, kazay uğrayan yük kısımları için kaptan malı varma limanından başka bir limana boşaltmak zaruretinde kalıpta sonra yoluna gecikerek ve ya gecikmeyerek devam etse de, tam navlun ödemeğe mecburdur.

1158, 1159 uncu maddeler hükümlerine hâlel gelmez.

MADDE 1178 — 1170 den 1177 ye kadar olan maddelerde yazılı haller hariç olmak üzere tabii bir sebep veya her hangi umulmayan hal dolayısıyla yolculuğun başlamadan evel veya başladıktan sonra gecikmesi iki tarafın haklarına ve borçlarına dokunmaz; Meğerki mukavelenin belli gayesi bu gecikme yüzünden kaybolur. Bununla beraber umulmayan hal yüzünden gecikilir ve bu gecikmenin uzun süreceği kestirilebilirse kiracı mes'uliyet ve masrafı kendine ait olmak üzere gemide bulunan malı vakit ve zamanile yeniden yüklemek için teminat yüklemeği ihmal ederse navlunun tamamını ödemeğe vermek şartıyla boşalttırabilir. Yeniden mecbur kalır. Her halde malı boşalttırmasının sebebiyet vereceği zararları tazmine borçludur. Gecikme en yüksek makamın emrinden ileri gelmiş, navlun mukavelesi zaman esasi üzerine yapılmış ise (M. 1163) gecikme müddetince navlun ödenmesi lazım gelmez.

MADDE 1179 — Yolculuk sırasında geminin kalafatlanması lazım gelirse kiracı muhayyerdir: ister navlunun tamamını ve kiralayanın başka alacaklarının (M. 1155) ödeyerek geminin bulunduğu yerde yükü tamamen geri alır ve 1156 ıncı maddede yazılı paraları öder; veya ödenmesi için teminat verir, isterse geminin kalafatlanmasını bekler. Bu son halde navlun mukavelesi zaman esasi üzerine yapılmış bulunursa kalafat müddeti için navlun lazım gelmez.

MADDE 1180 — 1169 dan 1175 inciye kadar olan maddeler mucebince navlun mukavelesi fesholunursa malın gemiden çıkarma masraflarını kiralayan ve başka boşaltma masraflarını kiracı öder. Umumiyetle umulmayan hal yalnız yükü kazaya uğratmışsa bütün boşaltma masrafları kiracıya düşer. 1177inci maddedeki halde olduğu gibi yükün yalnız bir kısmını boşaltmış ise hüküm aynıdır. Böyle bir halde boşaltma için limanda mola vermek icap ederse kiracının iman resimlerini de ödemesi lazımdır.

MADDE 1181 — 1169 dan 1180 inciye kadar olan maddelerin hükümlerini, gemi yükü almak ve yükleme limanına gelmek için yüksüz yolculuk yapmak mecburiyetinde kaldığı halde de tatbik etmek lâzımdır. Fakat böyle bir halde yolculuk ancak yükleme limanından sonra başlamış sayılır. Mukavele, zemi yükleme limanına ulaştıktan sonra ve hatta bu limandan yolculuk başlamadan, feshedilirse kiralayan yüksüz yolculuk için mesafe navlunu (madde 1172) kaidelerine göre hesap edilecek tazminatı alır.

Bundan başka hallerdeki yolculuk serilerinde 1169 dan 1180 inciye kadar olan maddeler ancak mukaveleli mahiyeti ve ibaresi engel olmadıkça tatbik edilebilir.

MADDE 1182 — Navlun mukavelesi geminin tamamı için yapılmazda ancak bir cüz'ü veya muayyen yeri için veya kırkambar olarak yapılmış olursa 1169 dan 1181 inciye kadar olan maddelerin hükümleri aşağıdaki tadillerle tatbik olunur :

1 - 1170 ve 1175 inci maddelerdeki hallerde engel çıkar çıkmaz ne kadar süreceğine bakmadan her iki taraf mukaveleyi feshetmek hakkını haizdir;

2 - 1177 inci maddedeki halde kiracının mukaveleyi feshetmeğe hakkı yoktur;

3 - 1178 inci maddedeki halde kiracı ancak diğer kiracılar razı olurlarsa muvakkat boşaltma muamelesini yapabilir ;

4 - 1179 uncu maddedeki halde kalafat zamanında mal nasıl olsa boşaltılacak idise bile kiracı navlunun tamamını ve kiralayanın diğer alacaklarını ödemek şartıyla yükü geri alabilir.

1128,1130 uncu maddelerin hükümlerine hâlel gelmez.

MADDE 1183 — Her yükletmenin bitirilmesinden sonra kaptan malın kabulü zamanında vermiş olabileceği muvakkat makbuzun iadesine karşı yükletene hemen istediği kadar nushada bir konşimento vermeğe mecburdur.

Konşimentonun bütün nushalarının metni ve tarihi aynı olmalı ve kaç nusha verildiği her nushaya katedilmiş bulunmalıdır.

Yükleten, Kaptana, talebi üzerine, konşimentonun bir suretini imzalayıp vermeğe mecburdur.

Konşimento kaptan tarafından verilecek yerde donatanın bu hususa mezun diğer bir mümessili tarafından da verilebilir.

Yükleyenin muvafakatiyle taşınmak üzere kabul edilmiş ve henüz boşaltılmamış mal için de konşimento verilebilir.

MADDE 1184 — Konşimentoya :

1 - Kaptanın adı;

2 - Geminin adı ve tabiiyeti;

3 - Yükletenin adı;

4 - Gönderilenin adı;

5 - Yükleme limanı;

6 - Boşaltma limanı veya bu liman hakkında nereden talimat alınacağı;

7 - Yüklenmiş yahut taşımak üzere kabul edilmiş mal ile miktar ve markaları;

8 - Navluna dair mukavele;

9 - Konşimentonun verildiği yer ve tarih;

10 - Verilen nushaların sayısı.

yazılır.

MADDE 1185 — Hilâfına mukavele olmadıkça konşimento, yükletenin talebi veçhile, gönderilenin emrine veya sadece (emre muharrer) olarak yazılır. Bu son halde (emre muharrer) ifadesi yükletenin emrine muharrer demektir.

Konşimento, gönderilen sıfatiyle, kaptanın emrine de muharrer olabilir.

MADDE 1186 — Kaptan boşaltma limanında konşimentonun yalnız bir nushasının bile hakkı müsbit hamiline malı teslim mecburdur.

Konşimento mucebince malın teslim edilmesi lâzım gelen kimse ve emre muharrer konşimentolarda ciro ile devralan kısme malı almak için lâzımgelen vasıfları haiz sayılır.

MADDE 1187 — Konşimentonun birden fazla hakkı müsbit hamili çıkarsa kaptan hepsini reddederek malı umumî anbara veya her hangi başka emin bir yere depo eder, ve hamillere bu suretle hareket etmesinin sebeplerini göstermek suretiyle haber verir.

Kaptan hareketini ve sebeplerini resmî şekilde tesbit ettirmeğe salâhiyetlidir. Bu muamelelerin masraflarına gelince, navlun için olduğu gibi bunun için de mala müracaat edebilir.

MADDE 1188 — Mal kaptan veya donatının başka bir mümessili tarafından taşınmak için kabul edilince konşimento mucebince malı teslim almağa salâhiyeti olan kimseye konşimentonun teslim edilmesi mal üzerinde hak iktisabı noktasından malın teslim edilmesi gibidir.

MADDE 1189 — Emre muharrer bir konşimento birden fazla olarak verilmişse, birinci nushanın hamili malın teslim hakkındaki iddiasını bildirmedikçe, nushalardan birinin hamili 1186 ıncı maddeye göre kaptandan malın teslimini talep edenin zararına olarak konşimento tesliminin 1188 inci maddede yazılı hükümlerinden istifadeye kalkışamaz.

MADDE 1190 — Kaptan henüz malı teslim etmeden birden çok hamiller müracaat eder ve bu hamillerin mal üzerindeki iddiaları arasında ihtilâf bulunursa nushaların müşterek ziyedi tarafından ilk defa tevdi edilen nushanın hamili tercih edilir. Ancak tevdiin malı teslim almak salâhiyetini vermek üzere yapılmış olması şarttır. Eğer ortada başka bir yere gönderilmiş nusha varsa tevdi tarihi irsal tarihile tayin olunur.

MADDE 1191 — Kaptan malı ancak teslim kaydını havi bir konşimento nushası mukabilinde teslim mecburdur.

MADDE 1192 — Konşimento kiralayan ile gönderilen arasındaki hukukî münasebetleri tanzim eder; hususiyle malın gönderilene teslimi konşimento muhteviyatına göre yapılmalıdır.

Konşimentoda yazılı olmayan navlun mukavelesinin hükümleri ile gönderilen ilzam edilemez. Meğer ki konşimentoda bu hükümlere açıkça işaret edilmiş ola. Navlun için navlun mukavelesine müracaat edilmesi yazılı ise meselâ (navlun, navlun mukavelesi mucebince tayin edilecektir) denilmiş ise, bu kayda yükleme ve boşaltma müddetlerine ait şartlar ve sürastarya tazminatı dahil sayılmaz.

Kiracı ile kiralayan arasındaki hukukî münasebetler navlun mukavelesine bağlıdır.

MADDE 1193 — Kiralayan taşınmak için kabul olunan malın mukaveleye doğru yazılmamasından gönderilene karşı mes'uldür. Şu kadarki mukavelede yazılı mal konşimentoda yazılı mala uymazsa kiralayanın mes'uliyeti bu iki kayıt arasındaki kıymet farkını geçemez.

MADDE 1194 — Kiralayanın 1193 üncü maddede yazılı mes'uliyeti, yükün ambalajlı olarak yahut kapalı kaplar içinde kaptana teslim edilmiş olması halinde dahi mevcuttur.

Bu vaziyet konşimentoda gösteriliyorsa kiralayan yük beyannın yüke uygunluğundan gönderilene karşı mes'ul değildir, şu şartlaki iyi bir kaptanın bütün özeni sarfedilmiş olsa bile konşimentoda yazılı beyannın malın mahiyetine uygun olmadığı evvelden tahmin kabil olmaya.

Teslim alınan malın teslim edilmiş mal olduğuna itiraz edilmemesiyle yahut teslim alınan malın teslim edilen mal olduğunun kiralayan tarafından isbat edilmiş olmasıyla kiralayan mes'uliyetten kurtulmaz.

MADDE 1195 — Kaptan kendisine ambalajlı yahut kapal kap içinde mal verildiği zaman konşimentoya « içindeki belli değil » kaydını ilâve edebilir. Konşimentoda bu veya buna benzer her hangi bir kayıt yazılı olupta teslim edilen ambalaj ve kapların içindeki mal konşimentoda yazılı olana uygun çıkmazsa kiralıyan aneak teslim ettiğinden başka bir şey almış olduğu sabit olursa mes'ul olur.

MADDE 1196— konşimentoda sayı, ölçü, veya tartı ile gösterilen mal kendi önünde sayılmış, ölçülmüş veya tartılmış, değilse kaptan, « sayısı, ölçüsü, tartısı belli değil » kaydı konşimentoya ilâve edebilir. Konşimentoda bu veya buna benzer her hangi bir kayıt yazılı ise teslim alınan malın ölçü veya tartısına ait konşimento kayıtlarının doğru olmamasından kiralıyan mes'ul olmaz.

MADDE 1197 — Navlun sayı, ölçü, veya tartıya, göre kararlaştırılmış ve malin sayı, ölçü, veya tartısı konşimentoda gösterilmiş ise mukavelede hilafı yazılı olmadıkça navlun bunlara göre hesap olunur. « Sayı, ölçü, tartısı, belli değil » kaydı veya buna benzer bir kayıt mukavelede hilafı yazılı demek değildir.

MADDE 1198 — konşimentoda, « kırılma, akma, avarya fırankodur » kaydı veya buna benzer bir kayıt yazılı ise kiralıyan kırılma, akma, veya avaryadan mes'lu olmaz. Meğerki kiralıyanın hareketlerinden mes'ul tutulacağı kaptan veya diğer bir şahsın kusuru olsun.

MADDE 1199— Kaptana bozukluğu, bozulmak üzere bulunduğu yahut ambalajının kusurlu olduğu gözüken mal teslim edilmiş ise kaptan bu ayıpları konşimentoya kaydeder. Etmese konşimento 1198 inci maddede yazılı kayıtlardan birini havi olsa bile ayıplardan dolayı gönderilene karşı mes'uldür.

MADDE 1200 — Kaptan emre muharrer konşimento vermiş ise bütün nushaları kendisine geri verilmedikçe malin iade veya teslimine dair yükletenin talimatını yerine getiremez.

Kaptan varma limanına ulaşmazdan evel kendisine mal teslim edilmesini isteyen bir konşimento hamili karşısında kalsada böyle yapar.

Bu hükümlere muhalif hareket eden kaptan konşimentonun hakkı müsbit hamiline karşı borçlu kalır.

Konşimento emre değil ise, konşimentoda adları yazılı yükliyen ile gönderilenin malın iade ve teslimine rıza göstermeleri şartıyla kaptan konşimentonun bir nushası kendisine ibraz edilmemiş olsa da malı iade ve teslimine mecburdur. Konşimentonun bütün nushaları iade edilmemiş ise kaptan muhtemel ziyan için teminat isteyebilir.

MADDE 1201 — Varma limanına ulaşmazdan evel 1169 dan 1182 inciye kadar olan maddelerde yazılı umulmıyan hal neticesinde navlun mukavelesi feshedilirse yine 1200 üncü madde hükümleri tatbik olunur.

MADDE 1202 — Kaptanın yaptığı navlun mukavelelerinden ve verdiği konşimentolardan çıkan borçları için 1052, 1053, 1074 üncü maddeler hükümleri tatbik olunur.

MADDE 1203 — Tekrar kiralama halinde navlun mukavelesinin ifası kaptanın vazifelerine dahil olupta kaptan bilhassa malı teslim almak ve konşimento vermek suretleriyle bu mukaveleğin ifasını üzerine almışsa tekrar kiralama mukavelesinin bu kısmından çıkan mes'uliyet ikinci kiracıya değil hem gemi, hem de navlun üzerinden olmak suretiyle donatana düşer.

Bu hüküm ikinci kiracının donatan yahut ikinci kiralayan aleyhinde dava açıp açamayacağı

ve ne suretle açabileceği meselelerine dokunmadığı gibi ikinci kiracı böyle bir dava açarsa ikinci kiralayamın borcu hudutsuzmu yoksa donatanınki gibi gemi ve navlun kıymetleriyle mahdudmu olacağı meselesine dokunmaz.

MADDE 1204 — Bu fasıldaki hükümler posta idarelerinin denizde mal taşımalarına tatbik edilmez.

BEŞİNCİ FASIL

Yolcu taşıma navlun mukavelesi

MADDE 1205 — Yolcu, taşıma mukavelesinde adı yazılı oldukça taşınma hakkını başkasına terkedemez.

MADDE 1206 — Yolcu kaptanın gemide cari nizamlara müteallik bütün talimatlarına uymağa mecburdur.

MADDE 1207 — Yolculuk başlamadan evel ve başladıktan sonra vaktinde gemiye gelmiyen yolcu, kaptanın kendisini beklemeksizin başlamış veya devam eylemiş olduğu yolculuğun ücretini tamam vermeğe mecburdur.

MADDE 1208 — Yolcu, yolculuk başlamazdan evel taşıma mukavelesinden vaz geçtiğini bildirir, ölür yahut hastalık veya şahsî diğer bir arıza sebebiyle yolculuktan vaz geçmeğe mecbur olursa taşıma ücretinin ancak yarısını verir.

Vazgeçme ihtiyarî yahut yukarıda yazılı hadiselerden biri yolculuk başladıktan sonra olursa taşıma parası tamam verilir.

MADDE 1209 — Gemi umulmayan hal yüzünden ziyaa uğrarsa taşıma mukavelesi hükümden düşer. (1169 uncu madde birinci Fıkra, numara: 1).

MADDE 1210 — Bir harp çıkarsa ve bu sebeple gemi artık serbest sayılmayup da zaptedilmek tehlikesine düşer yahut en yüksek makamın emriyle yolculuk durdurulursa yolcu mukaveleyi bozabilir.

Yukarıda zikri geçen hallerden biri yüzünden kiralayan yolculuktan cayar yahut gemi bilhassa yük gemisi olup da mal taşınmadığından dolayı teşebbüsten dönülürse, kiralayan da teşebbüsten dönme kendi hatasından ileri gelmemek şartıyla, taşıma mukavelesinden vaz geçebilir.

MADDE 1211 — 1209 ve 1210 uncu maddelere göre taşıma mukavelesinin bozulmuş olduğu bütün hallerde hiç bir taraf diğerine tazminat vermez.

Mukavele yolculuk başladıktan sonra buzulmuş ise yolcu, taşıma ücretini alınan yolun bütün yola nisbetine göre verir:

Verilecek ücreti hesap için 1172 inci madde hükmü tatbik olunur.

MADDE 1212 — Yolculuk sırasında gemi kalafata mühtaç olursa yolcu kalafatın bitmesini beklemese bile taşıma parasını tamam öder.

Kalafatın bitmesini bekleyecek olursa kiralayan yolculuk tekrar başlayınca kadar yolcuya hususî bir tazminat vermeğe mecbur olmaksızın yatacak yer göstermekle mükelleftir. Yiyeyeğine gelince; bunun taşıma mukavelesine göre verilmesine devam olunur.

Kiralayan, yolcuyu mukavelede yazılı haklarına dokunmaksızın eyi bir fursattan istifade edüp aynı şartlarla varma limanına başka bir gemi ile taşımağı teklif edecek olursa yolcu

bunu reddedemez; ederse yolculuk tekrar başlayıncaya kadar yatacak yer ve yiyecek isteyemez.

MADDE 1213 — Hilafına mukavele yoksa yolcu, taşıma mukavelesi mucebince gemide yanına alabileceği bagaj için taşıma ücretinden başka bir şey vermez.

MADDE 1214 — Gemiye getirilen bagaj için 1102, 1134, 1158 inci maddelerdeki hükümler tatbik olunur.

Kaptan veya bu işe mumur edilen üçüncü şahıs bagajı teslim almış ise ziya, yahut avarya halinde 1147 den 1151 inciye kadar olan maddeler hükümleri tatbik edilir.

Yolcunun gemiye getirdiği bagajların hepsine 1104 ten 1106 ya kadar olan maddelerle 1160 inci madde hükümleri tatbik edilir.

MADDE 1215 — Kiralayamın taşıma ücreti için yolcunun gemiye getirdiği eşya üzerinde rehin hakkı vardır.

Bununla beraber rehin hakkı ancak eşyanın elde tutulduğu veya depo edildiği müddetce mevcuttur.

MADDE 1216 — Yolcu ölürse gemide bulunan bagajını Kaptan halin icabına göre mirascılarının menfaatlarına en uygun bir surette korur.

MADDE 1217 — Gemi yolcu taşımak üzere üçüncü bir kimseye kiralandığında gerek geminin tamamı veya bir kısmı kiralanmış olsun gerek belli miktarda yolcu taşımak üzere kiralanmış bulunsun üçüncü kimse ile kiralayan arasındaki hukuki münasebetlere uygun oldukça dördüncü fasıl hükümleri tatbik olunur.

MADDE 1218 — Bu kitabın aşağıdaki fasıllarında yazılı olan navlun tabirinde hilafına mukavele olmadıkça, taşıma ücreti de dahildir.

MADDE 1219 — Muhacerte mütaallik kanunlarda hukuku hususiyeye ait hükümler bulunsa bile mezkûr hükümler bu fasıl hükümlerile bozulmaz.

ALTINCI FASIL

Deniz ödöncü mukavelesi

MADDE 1220 — Denizödöncü mukavelesi, bir prim temin etmek ve gemiyi, navlunu, yükü ve yahut bunlardan birini veya bir kaçını rehin etmek suretile kaptan tarafından bu sıfatla ve kanunda kendisine verilen salâhiyete dayanarak yapılan borç para alma muamelesidir.

Bu mukavelede alacaklı, haklarını ancak rehin gösterilen şeyler üzerinde ve yalnız geminin muameleye sebep olan yolculuğun bittiği yere vardığında kullanabilir.

MADDE 1221 — Kaptan ancak aşağıda gösterilen hallerde denizödöncü mukavelesi yapabilir;

1 - Geminin bağlama limanı dışında bulunduğu sırada 1069, 1079, dan 1081, ve 1083 üçüncü maddelere göre geminin yolculuğu bitirebilmesi için;

2 - Yolculuk sırasında yalnız yükte hak sahibi olanların menfaatını korumak maksadıyla yükün 1076, 1083 ve 1173 üncü maddelere göre muhafazası ve ileriye taşınması için .

Birinci fıkranın 2 numarasında kaptan yalnız yük üzerine ödöncü alabilir, bütün diğer hallerde yalnız gemi üzerine veya yalnız navlun üzerine ödöncü akteyleyebilir. Şu kadarki gemi ve navlun üzerine dahi ödöncü almadıkça yük üzerine ödöncü alamaz. Gemi üzerine deniz - ödöncünde navlundan bahsedilmemiş ise navlun ödönce girmz . Gemi ve yük üzerine

ödünç yapıldığında navlun dahildir.

Navlun üzerine denizödüncü, ancak navlun deniz tehlikesi karşısında kaldığı müddetce yapılabilir.

Yolun daha başlamamış olan kısmı için de navlun üzerine denizödüncü yapılabilir.

MADDE 1222 — Denizödüncü priminin haddini tayinde iki taraf tamamiyle serbesttir. Hilâfına mukavele olmadıkca prim faizi dahi ihtiva eder,

MADDE 1223 — Denizödüncü için kaptan bir denizödüncü senedi yapmakla mükelleftir. Yapmazsa alacaklının hakları ancak kaptanın zarurete karşı koymak için yapmış olacağı her hangi adı kiredi muamelesindeki hakları kadardır.

MADDE 1224 — Denizödüncü veren aşağıdaki hususların denizödüncü senedine yazılmasını isteyebilir .

- 1 - Alacaklının adı,
- 2 - Borcun ana miktarı ,
- 3 - Ödünç verene ödenecek primin veya bütün ödünçün miktarı ,
- 4 - Ödüncü nelerin karşılık gösterildiği ,
- 5 - Geminin ve kaptanın adları,
- 6 - Denizödüncünün hangi yolculuk için yapıldığı ,
- 7 - Ne zaman ödeneceği,
- 8 - Nerede ödeneceği,
- 9 - Metinde bunun denizödüncü mukavelesi olduğunun veya aktedilen borcun denizödüncü mahiyetinde bulunduğu yazılması veyahut aktin denizödüncü olduğunun bunu belli edecek her hangi bir ifade ile kâfi derecede gösterilmesi,
- 10 - Denizödüncü mukavelesinin hangi zaruretlerle yapıldığı,
- 11 - Mukavelenin yapıldığı gün ve yer,
- 12 - Kaptanın imzası.

Talep olunursa kaptanın imzası tastik ettirilir .

MADDE 1225 — Hilâfına mukavele olmadıkca denizödüncü senedi ödünç verenin istemesi üzerine alacaklının emrine veya sadece emre yazılır. Bu son halde (emre) denizödüncü verenin emrine demektir.

MADDE 1226 — denizödüncü mukavelesinin yapılmasından evvel bu ödünçün yapılmasındaki zaruret türk konsolosu ve onun bulunmadığı yerlerde mukavelenin yapıldığı yerin mahkeme veya salâhiyetli makamı huzurunda böyle bir makam dahi bulunmayan yerlerde gemi zabitleri önünde resmen tevsik ve tanzim edildiği taktirde kaptan mukaveleyi şartları dairesinde yapmağa salâhiyetli sayılır. Ancak bunun hilâfı isbat olunabilir.

MADDE 1227 — Denizödüncü veren isterse ödünç mukavelesi birden fazla nushalı yapılır. birden fazla nusha yapılmış ise kaç nusha yapıldığı her birinde gösterilir.

Kaptanın bu işi yapmağa hiç izinsiz olmadığı yahut yapılan şartlarla yapmağa izinsiz bulunmadığı itirazı dahi hamile karşı ileri sürülebilir.

MADDE 1228 — Denizödüncü yolu ile alınan paranın mukavelede hilâfına hüküm olmadıkca ödünce sebep olan yolculuğun bittiği limanda ve bu limana geminin ulaşmasından itibaren sekiz gün içinde ödenmesi lâzımdır.

Prim de içinde olduğu hâlde bütün ödünç için ödeme gününden fayız işler. Zaman üzerine şart edilmiş primlerde bu hüküm tatbik olunmaz; şu kadarki ana para ödeninceye kadar zaman üzerine şart edilmiş prim işler.

MADDE 1229 — Denizödücünün vadesi geldiğinde ödünç mukavelesi hamiline bir nüshanın hakkı müsbit hamili olsa bile mukavelenin tutarı ödenir.

Ödenme ancak bu nüshanın kabız şerhi ile geri verilmesi halinde isteriebilir.

MADDE 1230 — Denizödücü mukavelesinin birden fazla hakkı müsbit hamili çıkarsa hepsi reddolunmak ve mal rehinden kurtarılacak ise ödenecek para resmî vezneye yatırılmak ve buna imkân bulunamazsa emin diğer bir yolda hareket olunmak lâzımdır . Denizödücü mukavelesinin müracaat eden hamillerine bu tedbirin alınmasını icap ettiren sebepler bildirilir. Paranın resmî vezneye yatırılması mümkün olmayan hallerde yatıran aldığı tedbirleri ve kendisini böyle yapmağa sevkeden sebepleri resmî vesika ile tespit ettirir ve bu muamele yüzünden yapılan masrafları denizödücü parasından indirir.

MADDE 1231 — Denizödücü veren kimseye ne büyük ve ne de küçük avaryadan pay düşmez.

Şu kadarki ödünç için karşılık gösterilen şeyler büyük veya küçük avarya neticesi olarak alacağı artık te'mine kifayet etmezse denizödücü veren kimse avarya zararlarını çeker.

MADDE 1232 — Rehin verilen şeylerden her biri denizödücü veren kimsenin verdiği paranın tamamına karşılıktır.

Gemi denizödücüne sebep olan yolculuğun bittiği limana ulaşıncaya kadar ödünç veren rehin edilmiş şeyleri haczettirebilir. alacaklı haciz için delil göstermeğe mecbur değildir.

MADDE 1233 — Kaptan ödünç karşılıklarını korumağa mecburdur. Âcil bir sebep olmadıkça ödünç verenin rizikolarını arttırabilecek veya bu rizikoları mukavelenin yapıldığı günde göze alınandan farklı kılabilecek hiç bir şey yapamaz.

Kaptan bu hükümlere karşı gelirse çıkan zarardan denizödücü verene karşı mes'uldür.

MADDE 1234 — Kaptan denizödücüne sebep olan yolculuğun programını keyfi olarak değiştirir ve ya yolundan ayrılır ve yahut yolculuk bittikten sonra karşılık gösterilen şeyleri alacaklının menfaati icap etmediği halde yeniden deniz tehlikesine maruz kılar ise karşılık gösterilen şeylerden dolayı ödenme vaki olmadığı müddetce denizödücü tutarından gayri borç için de alacaklıya karşı şahsen mes'ul olur. Megerki alacaklının alacağını alamaması yolculuğun ve ya yol programının değiştirilmesi yahut yeni deniz rizikosu yüzünden olmaya.

MADDE 1235 — Alacaklının alacağı ödenmeden veya te'min edilmeden kaptan ödünce karşılık gösterilen yükü kısmen veya tamamen teslim edemez; ederse alacaklının teslim zamanında karşılık gösterilen bu şeylerden alacağını alması mümkün olmak şartıyla ona karşı denizödücü borcundan şahsen mes'uldür.

Alacaklının alacağını tamamen elde edebileceği asıldır.

MADDE 1236 — 1233 den 1235 inciye kadar olan maddelerdeki hallerde donatan kaptana talimat vermiş bulunursa - 1053 üncü maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında yazılı hükümler tatbik edilir.

MADDE 1237 — Denizödücü olarak alınan para vadesinde ödenmezse alacaklı karşılık gösterilen mallar üzerinden alacağını alabilir. Tahsil cebri icra hakkındaki hükümlere göre yapılır.

Gemi ve navluna dair dava kaptana ve yahut donatana karşı açılır. Kaptan aleyhine verilen hüküm donatan aleyhine de verilmiş sayılır. Yüke dair dava malin tesliminden evvel kaptana karşı açılır. Denizödücü alacaklısı karşılık tutulan yükü iyi niyetle iktisap etmiş üçüncü şahsa karşı dava hakkını kullanamaz.

MADDE 1238 — Malı denizödüncüne karşılık tutulduğunu bilerek kabul eden gönderilen ödünç verene karşı malın teslim zamanındaki kıymeti kadar ve teslim olunmamış olsaydı ödünç verenin bundan elde edebileceği para kadar ona karşı şahsen mes'ul olur .

MADDE 1239 — Denizödüncüne sebep olan yolcluktan gemi kalkmadan vaz geçilmiş ise alacaklı denizödüncü mukavelesinin yapıldığı yerde ödünç verilen paranın derhal geri verilmesini isteyebilir. Fakat primin o nisbette indirilmesine razı olması lâzım gelir. Prim indirilirken göze alınan rizikolara göre geçirilen rizikoların nisbeti bilhassa hesaba katılır.

Denizödüncüne sebep olân yolculuk varma limanından başka bir limanda bittiği halde ödünç verilen para bu limanlardan birincisinde prim indirilmeksizin muayyen vakıta ve vakit tayin edilmemişse sekiz gün içinde ödenir (Madde 1228)

Birinci ve ikinci fıkralardan hilâfına hüküm çıkmamak şartıyla bu hallerde 1229 ve 1238 inci maddeler dahi tatbik olunur.

MADDE 1240 — Kaptanın geminin veya yükün yahut her ikisinin tek veya müşterek sahibi olması ve denizödüncü mukavelesini alacaklıların talimatları ile yapmış bulunması bu fasılda yazılı maddeleri hükümden düşürmez.

YEDİNCİ FASIL

Avaryalar

I

Büyük ve Küçük avaryalar

MADDE 1241 — Gemiye veya yükü yahut her ikisini müşterek bir tehlikeden kurtarmak maksadıyla kaptan tarafından veya onun emrile bunlara bilerek verilen bütün zararlar bu gibi tedbirler yüzünden ileri gelen zararlar ve yine aynı maksatla yapılan masraflar büyük avaryadan sayılır. Büyük avarya gemi, navlun ve yük arasında paylaşılır.

MADDE 1242 — Büyük avarya sayılmayacak bir kazadan doğan hasar ve masraflar 1162 inci madde hükmüne girmedikçe küçük avarya sayılır.

Küçük avaryanın gemiye ait olanları gemi sahibine, yüke ait alanları da yük sahibine düşer.

MADDE 1243 — Tehlikeye üçüncü bir şahsın ve ya alakadarlardan birinin kusurunun sebep olması büyük avarya hükümlerinin tatbikine engel olmaz .

Şu kadar ki böyle bir kusuru olan alakadar uğradığı zarar için tazminat isteyemeyeceği gibi sebep olduğu büyük avarya garamesine iştirak edenlerin bu yüzden uğradıkları zararlardan da onlara karşı me'ul olur.

Hasara gemi adamlarından biri sebep olmuşsa çıkan neticelerden (1026 ve 1027) inci maddelere göre donatan mes'ul olur.

MADDE 1244 — Avarya garamesinin açılması gemi ile yükün yahut bunlardan birinin kısmen veya tamamen bilfiil kurtarılmış olmasına bağlıdır.

MADDE 1245 — Kurtarılan bir maldan dolayı avarya garamesine iştirak borcu o mal sonradan küçük avaryaya uğramış ise ancak tamamen ziya halinde ortadan kalkar.

MADDE 1246 — Büyük avaryadan olan hasar sebebiyle tazminat istemek hakkı hasara uğrayan malın gerek yeni bir avaryaya ve gerek sonradan büsbütün ziya ile neticelenen küçük avaryaya uğramasıyla düşer. Ancak hakkın düşmesi sonraki kazanın daha evvelki ile hiç bir münasebeti bulunmamasına bağlıdır; bundan başka evvelki zarar olmasaydı dahi sonraki kazanın o zarara meydan verebilecek mahiyette olması lâzımdır.

Bununla beraber sonraki kaza olmadan evel hasara uğramış malın tamiri için masraf edilmiş ise bu masraflardan dolayı tazminat istemek hakkı mahfuz kalır.

MADDE 1247 — Büyük avarya, hususiyle (1241-1243-1244) maddelerde yazılı şartlar yerine getirilirse ve aşağıki fıkralarda hilâfına hüküm de bulunamazsa var sayılır:

1 - Denize mal, gemi takımları veya aletleri atılması, gemi direkleri, halatları, yelkenleri, kesilmiş demir, palamarı ve demir zinciri bırakılmış veya kesilmiş ise:

Gerek bu hasarlar ve gerek gemi veya yüke bu tedbirler yüzünden gelen zararlar büyük avaryadan sayılır.

2 - Geminin hafifletilmesi için yükün hepsi veya bir kısmı mavunalara yükletilmiş ise.

Bu halde mavunaların kirası ve mal mavunalara yükletilirken ve tekrar gemiye alınırken geminin veya yükün uğradığı zararlar büyük avaryadan sayılır.

3 - Gemi, batmaması ve yahut zaptedilmemesi için bilerek karaya oturtulmuş ise.

Bu taktirde karaya oturtma ve yeniden yüzdürmeden çıkan hasarlar ile yüzdürme için yapılan masraflar büyük avaryadandır.

Batmamak için karaya oturtulan gemi yeniden yüzdürülmemiş yahut yüzdürüldükten sonra tamir kabul etmez bir hale girmiş ise (Madde - 1020) avarya zararları garemeye girmez.

Geminin veya yükün kurtarılması için gemi bilerek oturtulmuş olmayupta başka sebepten oturmuş olursa karaya oturma yüzünden çıkan zararlar büyük avaryadan sayılmaz. Fakat geminin yüzdürme masrafları ve bu yüzden çıkan ve yüke bilerek verilen zararlar büyük avaryadandır.

4 — Yolculuğa devam olunması gemiye veya yüke bir tehlike getirecek olupta burun önüne geçmek için bir barınma limanına girilmiş ve hususiyle bu limana geminin yolculuk sırasında uğradığı bir hasarında miri için sığınılmış ise:

Bu taktirde geminin girme, çıkma ve durma masrafları durma müddetince gemi adamlarının ücret ve yiyecekleriyle gemide kalamamaları yüzünden karada kalma paraları büyük avaryadandır. geminin sığmasını icap ettiren sebeple yükün boşaltılmasına lüzum olduğu taktirde boşaltma yeniden yükleme masraflarıyla yükün yeniden yükletilmesi kabil oluncaya kadar karada koruma masrafları da büyük avaryadandır.

Durma masraflarının hepsi, ancak geminin sığınmasını icap ettiren sebep devam eyledikçe hesaba katılır.

Durma geminin acele tamiri lüzumundan ileri gelmiş ise durma masrafları ancak bu tamir için lazım olan müddetin nisbetinde hesaba katılır.

Geminin tamir masrafları ancak tamiri icap ettiren hasarın dahi büyük avaryadan olması şartıyla büyük avaryadan sayılır.

5 - Gemi düşman veya deniz haydutlarına karşı müdafaa edilmiş ise.

Bu müdafaa sırasında geminin veya yükün uğradığı hasarlar müdafaa için kullanılan cephane parası, müdafaa sırasında yaralanan veya ölen gemi adamlarının tedavi ve cenaze masraflarıyla kendilerine verilmesi lâzım gelen tazminat ve bu kanunun 1094 ve 1095 inci maddelerine göre verilmesi lâzım gelen tazminat büyük avaryadandır.

6 - Düşman veya deniz haydutları tarafından tevkif edildikten sonra gemi ve yük fidiye verilerek kurtarılmış ise.

Bu taktirde verilen fidiye ile rehinelerin yiyip içme ve kurtarma masrafları büyük avaryadandır.

7 - Büyük avarya masraflarını kapatmak üzere yulculuk sırasında para bulmak lâzım gelupte bu hal zarar ve masraflara sebep olmuş ve bu zarar ve masrafların alâkalılar arasında paylaşılması da ayrıca masrafta icap ettirmiş ise.

Bu haldebütün zarar ve masraflar büyük avaryadandır. Lâzım olan para, mal satarak elde edilmişse satıştan çıkan zararlar denizödüncü yoluyla alınmış ise bu ödüncün primi, denizödüncünden başka bir suretle tedarik edilmişse kullanılan paranın sigorta primi ve hasarın taktiriyle büyük avarya hesabının yaptırılması için sarfedilen paralar da (dispeç masrafı) yukardaki zarar ve masraflardandır.

MADDE 1248 — Aşağıdaki zarar ve masraflar büyük avaryadan olmayup küçük avaryadan sayılır:

1 - Yolculuk sırasında olsa bile, küçük avarya sebebiyle lâzım olan parayı elde etmek için edilen zarar ve masraflar.

2 - Gemi, yük veya her ikisi için itiraz edilmiş olup bunlar kurtarılmış olsalar da yapılan itiraz masrafları.

3 - Tevkif edilmekten veya karaya oturmaktan kurtulmak için olsa bile son hızla yol almağa mecbur kalmış olmak yüzünden geminin donanmasının ve yükün uğradığı zararlar.

MADDE 1249 — Büyük avaryalarda zarar ve ziyanın tespiti sırasında aşağıdaki hasar ve zararlar hesaba katılmaz :

1 - Güverteye yüklenmiş mallar (1107);

2 - Konşimentoya bağlanmamış ve ne manifesto ve ne de yük defterine yazılmamış mallar;

3 - Kaptana doğru olarak bildirilmemiş kıymetli ve san'atlı şeyler, para ve kıymetli evrak (1148).

MADDE 1250 — Gemi ve donanmasının büyük avaryadan olmak üzere uğradığı hasar yolculuk sırasında tamir edilecekse tamir yerinde, değilse yolculuğun bittiği yerde, vukuf ehline, tamire başlanmazdan evvel, tespit ve taktir ettirilmelidir. Vukuf ehlinin raporunda lâzım gelen tamir masraflarına kıymet biçilir. Tamir yolculuk sırasında yapılırsa rapor, yapılan tamir masrafı taktir edilen masraftan aşağı olmak şartıyla zarar ve ziyanın hesabında esas tutulur. Vukuf ehline taktir ettirme mümkün olmazsa tamir için edilen hakikî masrafların tutarı esas olur.

Tamir yolculuk sırasında yapılmazsa hasarın hesabında yalnız vukuf ehlinin raporu esas tutulur.

MADDE 1251 — 1250 inci maddeye göre bütün olarak kıymet biçilmiş tamir masrafı hasara uğradığı zaman geminin denize indirilmesinden bir sene geçmemiş ise verilmesi lâzım gelen tazminat için esas tutulur.

Geminin muhtelif parçaları ve hususiyle madenî zarfı ile donanmasının muhtelif kısımları için verilecek tazminata gelince: bunlar bütün bir sene kullanılmamış olursa yukarıdaki hüküm tatbik olunur.

Diğer hallerde yeni ile eski farkı olarak bütün olarak biçilen tamir masraflarından üçte bir ve demir zencirleri için altıda bir indirilir. Çıma için bir şey indirilmez.

Bundan başka bütün masraftan yerine yenisi konmuş ve ya konacak mevcut eski parçaların tam fiyatı veya değeri indirilir.

Aynı zamanda hem böyle bir indirme hem de yeni ile eski farkı olarak bir başka indirme yapmak lâzım gelirse ilk evvel yeni ile eski farkı ve kalandan da birincisi çıkarılır.

MADDE 1252 — Tehlikeden kurtulmak üzere feda edilmiş mallar için verilecek tazminat geminin gıdeceği yerde aynı nevi ve vasıftan malların boşaltmanın başladığı sıradaki piyasa fiyatına göre tayin edilir.

Piyasa fiyatı yoksa yahut bu fiyat veya bu fiyatın nasıl tatbik edileceği bilhassa malın mahiyeti yüzünden kesdirilemiyorsa, fiyat vukuf ehline biçtirilir.

Bu fiyattan malın batmasıyla tasarruf edilen navlun gümrük ve sair masraflar indirilir.

Büyük avarya masraflarını korumak için satılan mallar da feda edilmiş mallardan sayılır. (Madde 1247 fıkra: 7).

MADDE 1253 — Büyük avaryadan sayılan bir hasara uğramış mallar için verilecek tazminat bu malların varma limanında ve boşaltmanın başladığı zamanda avaryalı halde vukuf ehli tarafından biçilmesi lâzım gelen satış değeri il 1252 inci maddede gösterilen

fiyattan avarya yüzünden tasarruf edilmiş gümrük ve sair masraflar indirildikten sonra kalacak fiyat arasındaki farka göre tayin olunur.

MADDE 1254 — Büyük avaryadan sayılmayan ve avaryaya sebep olmuş hadiseden evel veya sonra yahut hadise zamanında hasıl olan kıymet düşüklüğü ve ziyanlar tazminat hesap olunurken indirilmez (1252,1253).

MADDE 1255 — Gemi ve yük için yolculuk varma limanında değil de başka bir limanında bitiyor ise bu son liman ve eğer yolculuk geminin ziyayı bitmiş ise yükün emniyet altına alındığı yer varma limanı yerine tazminatın hesabında esas tutulur.

MADDE 1256 — Elden kaçırılan navlun için tazminat feda edilen malın gemi ile varma limanına erişmesi yahut gemi bu limana erişmemişse yolculuğun bittiği limana ulaşması halinde ödenecek navlunun miktarına göre tespit olunur.

MADDE 1257 — Büyük avaryadan olan bütün hasar gemi yük ve navlun arasında gemi ile yükün kıymeti ve navlunun miktarı ile mütenasip olarak pay edilir.

MADDE 1258 — Gemi; donanma ve aletleri de dahil olmak şartıyla, aşağıdaki surette garameye girer:

- 1 - Yolculuğun sonunda boşalma başlangıcında geminin bulunduğu haldeki kıymetiyle;
- 2 - Gemiye donanmasına ve aletlerine gelen ve büyük avarya olmak üzere hesaba katılan hasarın tutarıyla;

Büyük avaryaya sebep olan kazadan sonra yapılan tamirler ve satın almalar yüzünden halen mevcut kıymet birinci fıkranın birinci numarasında gösterilen kıymetten indirilir.

MADDE 1259 — Yük aşağıdaki surette garameye girer:

- 1 - Yolculuğun sonunda boşaltmanın başlangıcında kalan mal ile veya yolculuk geminin ziyayı (1255) bitmiş ise emniyet altına alınmış mal ile;

Ancak gerek birinci ve gerek ikinci halde bu malların avaryaya sebep olan kaza sırasında gemide yahut mavnada (1247 fıkra 2) bulunmuş olması şarttır .

- 2 - Feda edilen mal ile (1252) .

MADDE 1260 — Garame ile pay edilecek miktarı tespit için şunların hesaba katılması lazımdır:

- 1 - Hasara uğramamış mal için yolculuğun sonunda geminin boşaltılmasına başlamadığı sırada ve yerde bu malın piyasa fiyatı veya vukuf ehli tarafından biçilen fiyatı (1252) ve eğer yolculuk geminin ziyayı bitmiş (1255) ise navlun, gümrük ve diğer masraflar indirildikten sonra malın kurtarıldığı zaman ve yerdeki piyasa veya vukuf ehline biçilmiş fiyatı;

- 2 - Yolculuk sırasında bozulan veya büyük avaryadan sayılmayan bir hasara uğramış mal için navlun, gümrük ve diğer masraflar indirildikten sonra (1) numarada gösterilen zaman ve yerde bozulmuş haledeki vukuf ehline biçilmiş (1253) satış değeri;

- 3 - Feda edilmiş mal için (1252) inci maddeye göre büyük avaryadan olmak üzere hesaba katılan miktar;

- 4 - Büyük avaryadan sayılan bir hasara uğramış mal için bu malın bozulmuş halde (2) inci numaraya göre biçilecek kıymeti ile 1253 üncü maddeye göre büyük avarya olarak hesaba katılan kıymeti arasındaki fark.

MADDE 1261 — Denize atılmış ve sonra kurtarılmış mal aynı zamanda ve sonra meydana gelen büyük avaryaların garamesine ancak sahibinin tazminat istemesi halinde girer.

MADDE 1262 — Navlun :

- 1 - Kazanılan gayri safi miktarın üçte ikisi,
 - 2 - 1256 ıncı maddeye göre büyük avaryaya olarak hesaba katılan miktarın üçte ikisi nisbetinde
- garameye girer.

Taşıma parası geminin ziyayı halinde (1211) sonradan tasarruf edilecek masraflar çıktıktan sonra ödenmesi lâzım gelecek olan miktarla garameye girer.

MADDE 1263 — Garameye girmiş bir şeye sonradan çıkan kaza ile doğan bir alacak düşüyor ise bu şey ancak alacak indirildikten sonraki kıymetine göre garameye girer.

MADDE 1264 — Büyük avaryaya garamesine aşağıdakiler girmez :

- 1 - Harp mühimmatı ve gemi erzakı;
- 2 - Gemi adamlarının ücretleri ve eşyası;
- 3 - Yolcuların bagajları.

Bütün eşya feda olduğu veya büyük avaryadan sayılan bir hasara uğradığı taktirde 1252 den 256 ıncı ya kadar olan maddelere göre tazminat verilir. Kıymetli ve san'atlı eşya ve para ile kıymetli kâğıtlara gelince; bunlar için ancak kaptana iyice bildirilmişlerse (1148) tazminat verilir. Mukabillerinde tazminat verilen eşya büyük avaryalarda hesaba katılan kıymet veya kıymet farkı miktarınca garameye girer.

1249 uncu maddede gösterilen eşya ancak kurtarıldıkları taktirde garameye girer. Denizödüncü yoluyla alınan para garameye girmez.

MADDE 1265 — Büyük avaryaya sebep olan kaza ile yolculuk sonunda yapılan boşaltma zamanı arasında garameye giren bir şey tamamen (1245) veya kısmen zayi olur veya kıymetten düşer yahut hususiyle 1263 üncü madde mucebince bir alacak ile takyit edilmiş bulunursa garameye giren diğer eşyanın hisseleri mütenasiben arttırılır.

Ziya veya kıymetten düşme boşaltma başladıktan sonra vaki olmuş ise bu şeye düşen garamesi payı tazminata hakkı olanlar için kaybolur, şu şartla ki bu şey garameyi tam ödemeye artık yetişmez hale gelmiş ola.

MADDE 1266 — Tazminata hakkı olanlar gemi ve navlun üzerinden verilecek garamelerde gemi alacaklısı haklarını haizdirler. Bundan başka garameye tabi malların her biri üzerinde bu kirşeler bu mala düşen garamesi için rehin hakkını haizdir. Yalnız rehin hakkı, teslim yapıldıktan sonra ve iyi niyetle iktisap etmiş olan üçüncü şahıs zararına olarak kullanılamaz.

MADDE 1267 — Büyük avaryaya sebep olan kaza garameyi ödeme için kendiliğinden şahsî bir borç doğurmaz. Bununla beraber garameye tabi malın gönderileni malı kabul ederken garamesi ödemiyeceğini biliyor idise malın ancak teslim alma zamanındaki kıymetine kadar şahsarı mes'ul olur, şu şartla ki bu mal teslim edilmemiş olsaydı ondan garameyi ödeyebilme mümkün bulunmuş ola .

MADDE 1268 — Hasarın tespit ve taksimi varma yerinde ve eğer buraya ulaşılammış ise yolculuğun bittiği limanda yapılır.

MADDE 1269 — Dispeçi hemen yaptırmak kaptanın borcudur. Yaptırmazsa alakalılarından her birine karşı mes'ul olur.

Dispeç vaktinde yapılmamış ise alakalılarından her biri bunun yapılmasını istemeğe veya yaptıрмаğa izinlidir.

MADDE 1270 — Dispeç iki tarafın bir dafaya mahsus olarak her zaman için tayin etmiş

bulunacakları kimseler tarafından, tayin edilmiş kimse yoksa mahkemece bu işe memur edilecek kimseler (dispeççi) tarafından yapılır.

Her alakalı dispeçin yapılması için lâzım olan vesikaları hususiyle konşimento, fatura ve navlun mukavelelerini Dispetççiye ibraz etmeğe burçludur.

MADDE 1271 — Gemi dispeçin 1258 inci madde hükümlerine göre yapılması lâzım gelen limandan çıkabilmek için bu gemiye düşen garame payının ödeneceği yükte alakalı olanlara temin edilmek lâzımdır.

MADDE 1272—Kaptan büyük avarya gramesine giren malları grama payı ödenmedikce veya ödenmesi temin edilmedikce teslim edemez (1156) ; ederse malların üzerindeki rehin hakkı mahfuz kalmakla beraber bu paylardan şahsen mes'ul olur.

Kaptan donatanın emri ile bu yolda hareket etmiş ise (1053) üncü maddenin 2 ve 3 üncü fıkraları tatbik olunur.

Alakalıların grameye giren maller üzerindeki rehin hakkı bunlar namına kiralayan tarafından kullanılır. Bu hakkı kullanışında kiralayan kendi sarf ve harcettiği paralardan dolayı haiz olduğu rehin hakkına dair hükümlere tabidir.

MADDE 1273 — Yükte alâkalılardan birinin mustahak olduğu tazminatı gemi veya navlundan kısmen veya tamamen tahsil edememesi yüzünden oğrayacağı zarar (1081, 1082, 1153) yükte alâkalıların hepsi tarafından büyük avarya prensipleri dairesinde çekilir.

Her halde ve hususiyle(1153) üncü maddenin ikinci fıkrasındaki halde yükte alâkalı olanlara ait tazminat -1252- inci maddede yazılı tazminata göre tesbit olunur. Çıkabilecek büyük avaryaların garamesine satılan mallar dahi yokarda yazılı tazminata esas tutulan kıymet üzerinden girer. (1259).

MADDE 1274 — 1176 ve 1273 üncü maddelerde yazılı hallerde ödenecek garame payları ve ödenmesi lâzım gelebilecek tazminat her noktada hukukan büyük avarya hallerindeki garame payları ve tazminatı gibidir.

II — Gemilerin çarpması yüzünden çıkan hasar

MADDE 1275 — Gemilerin birbirine çarpması halinde eğer çatma bir kaza veya mücbir kuvvet yüzünden olmuş veya neden ileri geldiği anlaşılammış ise geminin yahut gemide bulunan can ve malın çatma yüzünden oğradığı zarar için tazminat istenemez.

MADDE 1276 — Çatma gemi adamlarının kusurundan ileri gelmiş ise donatan zararı öder.

MADDE 1277 — Çatma çatışan gemi adamlarının müşterek kusurundan ileri gelmiş ise bu gemilerin donatanları çatma sebebiyle gemilerin yahut gemide bulunan şeylerin oğradıkları zararları her bir tarafın kusurunun ağırlığı nispetinde ve böyle bir nisbet bulmak hal ve vaziyete göre mümkün olmadığı yahut her bir tarafın kusuru aynı ağırlıkta güründüğü taktirde aynı dercede ödemeğe borçlu olurlar.

Gemide bulunan insanların yaralanmalarından veya sihatlerinin bozulmasından doğan zararlardan çatma müstererek bir kusurdan ileri gelmiş ise donatanlar zarar görene karşı müteselsilen mes'ul alır, donatanların birbirine karşı münasebetlerinde bu gibi zararlar için dahi 1 inci fıkra hükmü tatbik olunur.

MADDE 1278 — Gemi mecburî kılavuz tarafından sevk edilirken onun kusurundan ileri gelen çatmadan donatan mes'ul olmaz; meğerki gemi adamlarından olan kimseler kendilerine düşen vazifeleri yapmamış olalar.

MADDE 1279 — Gemi manavre yapmak veya yapmamak suretiyle yahut nizamlara riayet-sizlik yüzünden başka gemiye yahut gemide bulunan insanlara veya şeylere bir çatma olmak-sızın zarar verdiğinde 1275 den 1278 - zinciye kadar olan maddelerin hükümleri tatbik olunur.

MADDE 1280 — Çatmaya ait yukarıdaki maddeler hükümleri iç sularda yolculuk yapan bir geminin kazaya iştiraki halinde dahi tatbik olunur.

Donatının yalnız gemi ve navlunla mes'ul tutulması ve mukavelelerden doğan mes'uliyeti ile gemi adamlarının kusurlarından çıkan mes'uliyetleri hakkındaki hükümler mahfuzdur.

SEKİZİNCİ FASIL

Kurtarma ve yardım

MADDE 1281 — Bir deniz kazasında gemi veya gemide bulunan şeyler gemi adamlarının idaresinden çıktıktan sonra üçüncü şahıslar tarafından ele geçirilerek emniyet altına alınır (kurtarm), yahutta bir gemi veya gemide bulunan şeyler üçüncü şahısların yardımıyla deniz kazasından kurtarılsa (yardım) bu faslın kurtarma ve yardım hakkındaki hükümlerine göre bir ücret istenebilir.

Bu kanunun kara ticareti hakkındaki hükümlerine tabi olan bir gemi tarafından iç sularda kullanılan bir gemi kurtarılmış, yahut böyle bir gemiye yardım edilmiş olursa dahi ücret istenilir.

MADDE 1282 — Yapılan yardım işe yaramazsa kurtarma ve yardım ücreti diye bir şey istenemez. Verilmesi lâzım gelen miktar emniyet altına alınan ve kurtarılan şeyin kıymetini hiç geçemez.

MADDE 1283 — Kaptanın açık mümaneatı hilâfına olarak bir gemiye yardımda bulunan kimse kurtarma ve yardım ücreti diye bir şey isteyemez, meğerki mümaneat makul olmaya.

Tehlike altında bulunan bir geminin adamları da böyle bir talepte bulunamaz.

Gemiyi çekenin çektiği gemiyi yahut yükünü emniyet altına aldığından ve ya kurtardığından dolayı kurtarma ve ya yardım ücreti namile bir para isteyebilmesi için gemiyi çekme mukavelesinin tatbikinden sayılamıyacak derecede fevkalade bir hizmet yapmış olması meşruttur.

MADDE 1284 — Kurtarma ve ya yardım için donatının malı olan gemiler arasında olmuş ise kurtarma ve ya yardım ücreti diye bir şey isteyemez.

MADDE 1285 — İki tarafca bir mukavele yapılmamış ise kurtarma veya yardım ücreti halin icabı gözetilerek adalet ve hakkaniyete göre tayin olunur. 1290 ıncı madde hükmü mahfuz kalmak şartıyla kurtarmağa veya yardıma iştirak etmiş olan birden ziyade kimseler arasında kurtarma veya yardım ücretinin pay edilmesinde de bu hüküm tatbik olunur.

Kurtarma ve yardım ücreti para olarak tespit olunur. Alâkahılar ittifakla istemedikçe emniyet altına alınan veya kurtarılan şeylerin kıymetinden bir cüz' olarak tespit olunamaz.

MADDE 1286 — Kurtarma ve yardım ücretinin miktarı tayin olunurken başlıca şunlar gözetilir :

Erişilecek gaye çalışanların emeği ve işi, emniyet altına alınan veya kurtarılan gemiyi ve içindeki can ve malları tehdit eden tehlike, emniyet altına alınma veya kurtarmaya iştirak eden kimselerin kendileri ve gemileri için göze aldıkları tehlike, sarfedilen zaman, edilen masraflar ve zararlar, emniyet altına alma veya kurtarmaya iştirak edenlerin göze aldıkları tazmin mes'uliyeti ve diğer zararlar, tehlikeye sokdukları aletlerin kıymeti, emniyet altına alınan ve kurtarılan gemi hususî bir maksada tahsis edilmiş ise bu maksat ve emniyet altına

alınan veya kurtarılan şeylerin kıymeti ile kurtaranın mal veya yolcu navlunu bulabileceği iddiaları.

Bu hallerde 1285 inci maddenin ikinci fıkrasında gösterilen pay hakkındaki hükümler kıyasen tatbik olunur.

MADDE 1287 — Resmî dairelerin masraf ve harçları ve emniyet altına alınan veya kurtarılan şeyler için ödenmesi lâzım gelen gümrük ve diğer resimler ile bu şeylerin muhafazası ziya' ve bozulmadan kurtarılması kıymetlerinin biçilmesi ve satılması hususlarında yapılan masraflar kurtarma veya yardım ücretinin hesabına katılmaz.

MADDE 1288 — Emniyet altına alma veya yardım hakkında yapılan bir mukavele tehlike zamanında ve tehlikenin tesiri altında yapılmış ve kabul edilen şartlar hakkaniyet ve adalate mugayir bulunmuş olursa, istenildikte, mahkeme tarafından değiştirilebilir yahut bozulabilir. Mukaveleyi yapanlardan biri hileye düşerek mukaveleyi yapmış olur, yahut emniyet altına alma veya kurtarma ücreti yapılan hizmetle aşırı derecede nisbetsiz bulunursa aynı hüküm tatbik olunur.

MADDE 1289 — Emniyet altına alan ve ya kurtaran kimse kurtarma veya yardım işini kendi kusuriyle zarurî kılmış, yahut hırsızlık etmiş veya gizlemiş ve yahut doğruluğa sığmayan başka bir şey yapmış ise kurtarma veya yardım ücreti indirileceği gibi hiçde verilmeyebilir.

MADDE 1290 — Gemi veya yük başka gemi tarafından tamamen veya kısmen emniyet altına alınmış veya kurtarılmış ise kurtarma veya yardım ücreti kurtaran geminin donatanı, kaptanı ve adamları arasında ilk önce donatana ödenmesi lâzım gelen emniyet altına alma veya kurtarma yüzünden geminin uğradığı zararlar ve işletme yüzünden yapılan fazla masraflar çıkarıldıktan sonra kalanından donatanına üçte biri yelkenli donatanına yarısı vapor kaptanile diğer gemi adamlarına altıda biri yelkenli kaptanı ve diğer gemi adamlarına dörtte birer verilmek suretile pay edilir. Kaptan müstesna olmak üzere gemi adamlarına düşen miktar bütün mürettebat arasında her birinin mal ve canına, yaptıkları işe göre pay olunur.

Pay, yolculuk bitmeden kaptan tarafından gemi adamlarına bildirilecek ve her birinin payını gösterecek bir cetvele göre yapılır. Bu cetvele karşı ilk varilen yerin deniz memurluğuna itiraz olunabilir. Memur alakalıları dinledikten sonra pay cetvelini tastik eder icap ediyorsa kendiliginden başka bir pay cetveli yapar. Her iki surette verilen karar son ve kati'dir. Bu kararın musaddak sureti memur tarafından gecikmeden donatana bildirilir.

1-2 inci fıkralara muhalif mukaveleler hükümsüzdür.

Emniyet altına alma veya kurtarma kurtarıcı gemi veya romorkör tarafından yapılmış ise bu hükümler tatbik olunmaz.

MADDE 1291 — Kurtarmayı yahut yardımı icabettiren kaza sırasında insan kurtarmağa girişmiş olan kimse gemiyi yahut gemide bulunan şeyleri kurtarmış olan kimselere ait olan tazminattan haklı bir pay isteyebilir. Kurtarılan kimseler kurtarma veya yardım ücretini ödemeğe borçlu değildir.

MADDE 1292 — Kurtarma ve yardım masraflarından ve hususiyle kurtarma ve yardım ücretinden dolayı emniyet altına alınan veya kurtarılan şeyler üzerinde alacaklının rehin hakkı ve teminat verilinceye kadar da hapis hakkı vardır. Rehin hakkının kullanılmasında 1237 inci madde hükmü tatbik olunur.

MADDE 1293 — Kaptan, alacakli hakkını almadıkca yahut bu hak temin edilmedikçe, malları tamamen veya kısmen teslim edemez, ederse alacaklının teslim edilen şeylerden teslim

zemanında elde edebileceği miktar nisbetinde alacaklıya karşı şahsan mes'ul olur.

Donatan; kaptana nasıl hareket edeceğine dair talimat vermiş ise 1053 üncü maddenin 2inci ve 3 üncü fıkraları tatbik edilir.

MADDE 1294 — Emniyet altına alma veya kuatarma yüzünden çıkan kurtarma ve yardım masraflarını ödeme borcu şahsî değildir. Bununla beraber malların gönderileni, malları alırken kurtarma yahut yardım masraflarının ödenmesi icap ettiğini bilmekte idise malın teslim alınmasına halinde ödemesi mümkün olacak miktarda şahsan mes'ul olur. Teslim edilen mallarla birlikte diğer mallarda emniyet altına alınmış veya kuatarmış ise gönderilenin şahsî mes'uliyeti, masrafların bütün mallar arasında pay edilmesi halinde teslim edilmiş mallara düşebilecek miktardan fazla olamaz.

DOKUZUNCU FASIL

gemi alacaklıları

MADDE 1295 — Aşağıda yazılı alacaklılar, sahiplerine gemi alacaklısı hakkını verir :

1 - Gemi cebri icra yoluyla satılırsa geminin son limana girmesinden itibaren yapılan cebri satış masraflarından gayri gemi ile âlât ve donanmasının bekcilik ve anbar masrafları ,

2 - Gemiye düşen devlet vergileri, yolculuk ve liman resimleri ve hususiyle tonaj, fener karantina ve liman için verilecek paralar,

3 - Gemi adamlarının hizmet ve ücret akitlerinden çıkan alacakları,

4 - Kılavuzluk, kurtarma, yardım, geri satın alma ve itiraz masrafları ,

5 - Geminin büyük avarya garamesindeki payı,

6 - Gemiye teminat göstermek yoluyla yapılan denizödücü verenlerin alacakları ile geminin tamamına veya bir kısmına sahip olsa bile kaptanın bu sıfatla ve gemi bağlama limanı dışlarında bulunduğu sırada zaruret icabıyla giriştiği diğer kredi muamelelerinden çıkan alacaklar (1069 ve 1082) gemi bağlama limanı dışında iken muhafazası ve yolculuğun başarılması için hiç bir kredi açılmamış olsa bile kaptana bu sıfatla verilmiş levazımdan ve yapılmış hizmetlerden doğan alacaklar dahi yokariki kredi muamelelerinden çıkan alacaklara benzer.

7 - Yükletilen maalların 1214 üncü maddenin 2 inci fıkrasında yazılı bağajların teslim edilmemesinden ve bozulmasından doğan alacaklar,

8 - Kaptanın hususî bir vekâletle değil kaptan sıfatıyla ve kanunun kendisine tanıdığı salâhiyetle yaptığı hukukî tasarruflardan (madde - 1027 Fıkra:1 - № 1 -) ve donatan tarafından yapılmış olup tatbiki kaptana düşen mukavelelerin hiç ifa edilmemesinden eksik veya kötü ifa edilmesinden doğan ve bundan evvelki numaralarda yazılı olmayan alacaklar.

9 - Gemi adamlarından birinin kusurundan çıkan (Madde 1026 - 1027 - Fıkra : 1,3) alacaklar. Bu şahıs geminin tamamına veya bir kısmına sahip bulunsada hüküm değişmez.

10 - Kazalara karşı sigortadan dolayı meslek cemiyetinin ve malûliyetle karşı sigorta hükümlerine göre sigorta müessesesinin donatandan alacakları.

MADDE 1296 — Denizödücü için gemiyi daha evel rehin almamış olan gemi alacaklılarının gemi ile âlâtı ve donanması üzerinde kanunî rehin hakları vardır.

Rehin hakkı gemiye zilyet olan her üçüncü şahsa karşı ileri sürülebilir.

MADDE 1297 — Gemi alacaklılarından her birinin kanunî rehin hakkı alacağı sebep olan yolculuğun gayri sâfi navlununa da şamildir.

MADDE 1298 — Bu faslın hükmünden anlaşılın yolculuk geminin yeni baştan

donatılmasını icabettiren veya yeni bir navlun mukavelesi dolayısıyla girişilen yahut yük tamamen boşaldıktan sonra başlanılan yolculuktur.

MADDE 1299 — Muhtelif yolculuklar aynı hizmet ve ücret mukavelelerinin hükmü içinde geçmiş iseler 1285 inci maddenin üçüncü fıkrasında yazılı gemi alacaklılarının evvelki yolculuktan çıkan alacaklarından dolayı sonraki yolculuktan elde edilen navlun üzerinde de kanunî rehin hakları vardır.

MADDE 1300 — Denizödücü verenin 1220 inci madde mucebince haiz olduğu rehin hakkına diğer gemi alacaklılarının kanunen haiz oldukları rehin hakkına dair hükümler tatbik olunur. Ancak deniz ödücüvereninin rehin hakkının şumulü denizödücü mukavelesine göre tayin edilir. (1221)

MADDE 1301 — Gemi alacaklısının rehin hakkı ana paraya, faize, denizödücü pirimine ve masraflara da aynı derecede tatbik olunur.

MADDE 1302 — Gemi alacaklısının gemi ve navlun üzerindeki alacağının ödenmesinde cebri icra hükümleri tatbik olunur. Dava donatana karşı açılabilceği gibi kaptana karşı da gemi bağlama limanında olsa bile açılabilir (1021). kaptan aleyhinde verilen hüküm donatana da saridir.

MADDE 1303 — Alacağın doğduğu zaman veya sonra donatanın ondan şahsan mes'ul olması gemi alacaklılarının haklarını değiştirmez. bu hüküm bilhassa gemi adamlarının hizmet veya ücret akıtlarından doğan alacaklarına tatbik olunur .

MADDE 1304 — Gemi bir donatma iştirakine ait ise bir tek donatanın mali imiş gibi gerek gemi ve gerek navlun gemi alacaklılarına karşılık sayılır.

MADDE 1305 — Gemi alacaklısının gemi üzerindeki rehin hakkı geminin kendi tabi bulunduğu memlekete cebri icra ile satılmış olmasıyla yahut kaptanın âcil zaruret hallerinde veya kanunî selâhiyetlerine istinaden gemiyi satmış olmasıyla kalkar (madde : 1070) ve satış bedeli alıcının henüz ödemediği veya kaptanın elinde bulunduğu müddetce gemi alacaklılarına karşılık olmak üzere gemi yerine geçer.

Bu hükümlerin gemi üzerindeki diğer rehin haklarına da tatbiki lâzımdır.

MADDE 1306 — Gemi 1305 inci maddede yazılı hallerden gayrı bir şekilde elden çıkarılmış ise gemiye sahip olan kimse, belli olmıyan alacaklıların imtiyaz haklarının ilân ile tebliğat yaptırarak kaldırılmasını isteyebilir.

MADDE 1307 — Gemi son limana girdikten sonra yapılan bekcilik ve anbar masrafları (madde : 1295 № 1) gemi üstünde bütün başka alacaklara karşı rüçhan hakkı vardır.

MADDE 1308 — 1295 inci maddenin ikinci numarasından dokuzuncu numarasına kadar sayılan alacakların son yolculuktan doğanları evvelki yolculuklardan doğan alacaklara karşı rüçhan hakkını haizdirler.

Yokardaki fıkrada yazılı son yolculuktan doğan alacaklar içine son yolculuk bitirildikten sonra doğan alacaklar da katılır.

Son yolculuktan doğmayan alacaklar arasında yenileri eskilere tercih olunur.

Bununla beraber - 1295 - inci maddenin 3 üncü numarasında sayılan gemi alacaklılarının evvelki yolculuk dolayısıyla olan alacakları sonraki yolculuk dolayısıyla olan alacaklarına tercih olunur. Şu kadarki bu muhtelif yolculukların aynı hizmet veya ücret mukavelesine bağlı

olması meşuttur.

Denizödücüne sebep olan yolculuk - 1298 - inci maddede gösterildiği gibi birden fazla yolculuklardan ibaret ise denizödücü verenin sırası yolculuklardan birincisi bittikten sonra başlayan yolculuklara ait alacaklardan sonra gelir.

MADDE 1309 — Aynı yolculuğa ait olan ve yahut aynı yolculuğa ait sayılan alacaklar (madde 1308) aşağıdaki sıraya göre ödenir:

1 - Gemiden alınan devlet vergileri, liman ve deniz yolculuğu resimleri (madde 1295 №.2)
2 - Gemi adamlarının hizmet ve ücret mukavelelerinden doğan alacakları (M: 1295 № 3)
3 - Kılavuz, kurtarma, yardım, istirdat ve itiraz masrafları. (1295 № . 4) geminin büyük avarya, garame payları (1295 № 5) kaptanın acil hallerde yaptığı denizödücü mukavelesinden ve giriştiği başka kredi muamelelerinden doğan alacaklarla bunlardan sayılan alacaklar (madde 1295 № 6).

4 - Yükletildiği halde teslim edilmeyen veya bozulan mallar ve bağajlar yüzünden çıkan alacaklar (1295 № 7).

5 - 1295 inci maddenin sekizinci ve dokuzuncu numaralarında gösterilen alacaklar.

MADDE 1310 — 1309 uncu maddenin birinci ikinci dördüncü ve beşinci numaralarında gösterilen alacakların aynı numara altında bulunanları aynı sıradadırlar.

1309 uncu maddenin üçüncü numarasında sayılan alacakların sonradan doğanları evvel doğanlardan üstündür, birlikte doğanlar bir sıradadır .

Aynı acil halde (Madde 1295 : № 6) kaptan muhtelif işler mukavele ederse bunlardan doğan alacakların sırası birdir.

Kaptanın 1309 uncu maddenin 3 üncü numarasında sayılı olan evvelki alacakları ödemek için yaptığı kredi işlerinden ve bilhassa denizödücü mukavelesinden doğan alacaklar ile böyle evvelki alacakları tamma, yenileme veya bunların ödeme zamanını uzatma için giriştiği mukavelelerden doğan alacaklar ancak evvelki alacağın rüçhan hakkından istifade ederler. Kredi veya mukavele yolculuğa devam edebilmek için zarurî bulunmuş olsa da hüküm budur.

MADDE 1311 — 1295 inci maddenin onuncu numarasında sayılı alacaklar ne vakit doğmuş olurlarsa olsunlar gemi alacaklılarının diğer bütün alacaklarından sonra sıraya girerler.

MADDE 1312 — Gemi alacaklılarının navlun üzerindeki rehin hakkı navlun henüz ödenmemiş yahut parası kaptanın elinde bulunmuş olduğu müddetce hüküm ifade eder. Bu rehin hakkına alacaklıların sırasına dair olan « 1307 » den « 1311 » inciye kadar olan maddelerin kükmü tatbik olunur.

Navlun devr edildiğinde gemi alacaklılarının rehin hakkı bu navlun henüz ödenmemiş bulunduğu yahut parası kaptanın elinde olduğu müddetce yeni alacaklıya karşı ileri sürülebilir.

Rehin haklarını tamamen veya kısmen kaybetmiş olan gemi alacaklılarına karşı donatan navlundan aldığı miktar nisbetinde şahsan mes'ul olur. Donatan alınan paranın paylaşılması halinde kendisine düşecek pay nisbetinde bu alacaklıların her birine karşı mes'uldür .

Donatan kendi hesabına gemiye yükletilen malların da navlunu nisbetinde şahsan mes'uldür. Bu navlun yükleme yerinin ve zamanının adetine göre hesap olunur.

MADDE 1313 — Donatan navlunu bunun üzerinde rehin hakkını haiz olan alacaklılardan birisinin veya bir kaçının alâkasını kesmek için kullandığı halde rüçhan hakkı olan alacaklılara karşı yalnız bunlara bilerek zarar vermiş olduğu taktirde mes'uldür.

MADDE 1314 — « 1305 ve 1306 ıncı maddelerde gösterilen hallerde satış parasını alan donatan cebri icra, satış veya belli olmıyan alacaklılara ilânla tebliğat yüzünden rehin hakkını kaybeden alacaklılara karşı, tıpkı navlununu aldığı yolculuktan dolayı alacaklı olanlara karşı olduğu gibi şahsan mes'ul olur. « 1312,1313 » .

MADDE 1315 — Donatan yalnız gsmi ve navlun ile mes'ul olduğu bir gemi alacaklısının alacağını öğrendikten sonra alacaklının menfeati icabından olmadığı halde gemiyi yeni bir deniz yolculuğu yapmağa gönderirse (madde 1298) geminin yolculuk başlangıcındaki değeri alacaklılar arasında kanunî sıralarna göre paylaşılsaydı bu alacaklıya düşecek olan para nisbetinde şahsan dahi mes'ul olur.

Paylaşma sırasında alacaklının bütün alacağını elde etmiş olacağı farz olunur.

Alacaklıya karşı rehnedilmiş olan navlunu almış olmak yüzünden donatanın şahsan mes'ul olması mecburiyetine bu hükümlerle hanel gelmiş sayılmaz.

MADDE 1316 — Büyük avaryaya halinde feda ve ya bozulma tazminatı gemi alacaklıları için tazminatın tahsis edildiği eşya yerine geçer.

Geminin ziyayı ve ya bozulması ve navlunun mal ziyayı veya bozulması sebebiyle eksilmesi halinde kanuna muhalif hareketi ile bu zararlara sebep olan kimse tarafından donatana verilmesi lâzım gelen zarar ve ziyandan da aynı hükme tabidir.

Donatan zarar ve ziyayı ve tazminatı almış ise aldığı para miktarınca geminin alacaklılarına karşı tıpkı navlunu almış olduğu halde bir yolculuktan dolayı alacağı olanlara karşı olduğu gibi şahsan mes'ul olur. (1312-1313)

MADDE 1317 — Rehin haklarını takip ederlerken rehinli veya sair her hangi alacaklılar ile karşılaşılırsa rüchan hakkı gemi alacaklılarıdır.

MADDE 1318 — Malı navlundan, denizödücünden, büyük avaryaya garame payından kurtarma ve yardım masraflarından (1164, 1220, 1266, 1292) dolayı takyit eden rehin hakları içinde navluna ait olanın sırası bütün diğerlerinininkinden sonra gelir. Bu sununcular içinde yeni doğan rehin hakkı daha evel doğandan üstündür. Birlikte doğanların sırası birdir. Kaptanın aynı acil hal sebebiyle yaptığı işlerden doğan alacaklar aynı zamanda doğmuş sayılır.

Büyük avaryaya, ziya veya haksız bir fiilden doğan hasar hallerinde 1316 ıncı madde hükümleri veya kaptan tarafından bir ziyayı önüne geçmek veya onu eksiltmek kastıyla 1076 ıncı maddenin 3 üncü fıkrasına göre yapılan satış halinde 1305 inci madde ve hesabına satış yapılmış olan kimse bedelini almış ise 1314 üncü madde hükümleri tatbik olunur.

ONUNCU FASIL

Deniz yolculuğu rizikolarına karşı sigorta

I — Umumî hükümler

MADDE 1319 — Gemiye yahut yükü deniz rizikolarına karşı temin etmekte para ile ölçülebilecek bir menfeati olan kimse bunun üzerine deniz sigortası yaptırabilir .

MADDE 1320 — Başlıca şunlar sigorta olunabilir:

Gemi

Navlun

Yolcu taşıma ücreti

Mal

Denizödücü olarak verilen para

Büyük avaryaya masrafları

Karşılığı gemi, navlun, yolcu taşıma ücreti veya mal olan başka alacaklar.

Malın gönderildiği yere varmasıyla elde edilmesi muhtemel kâr (Umulan kâr) ;

Kazamlacak komsiyon ;

Sigortacının üzerine aldığı riziko (Mükerrer sigorta).

Bunlardan birini sigorta ettirmekle ötekileri sigortalanmış olamaz.

MADDE 1321 — Kaptanın ve gemi adamlarının ücretleri sigorta olamaz.

MADDE 1322 — Bir sigorta akteden kimse gerek kendi menfaat payını (kendi hesabına sigorta) ve gerek başkasının menfaat payını (başkası hesabına sigorta) sigortalıyı bildirmek veya bildirmemek suretile sigorta ettirebilir.

Mukavelede sigortanın kendi hesabınımı yoksa başkası hesabınımı (kimin olacak ise onun hesabına) yapıldığı bile yazılmayabilir. Kimin olacak ise onun hesabına kaydile yapılan bir sigortadan başkası hesabına yapıldığı anlaşılınca başkası hesabına yapılan sigorta hükümleri tatbik olunur.

Sigorta mukavelesinden sigortanın başkası hesabına ve yahut kimin olacaksa onun hesabına yapıldığı anlaşılmıyor ise sigorta bunu aktedenin şahsî hesabına yapılmış sayılır.

MADDE 1323 — Başkası hesabına yapılan sigorta, aktin ancak sigortayı akte sigorta ettiren kimse tarafından memur olması ve yahut sigortanın akti sırasında böyle bir vekâlet bulunmadığından o esnada sigortacıya haber vermiş bulunması halinde sigortacıyı ilzam eder.

Haber verilmemesi halinde sigorta ettiren kimsenin sigorta mukavelesini sonradan kabul etmesi vekâlet yokluğu yerine geçemez.

Haber verilmiş ise sigortacının sigorta hakkında ki taahhüdünü sigorta ettiren kimsenin bunu sonradan kabul etmesine bağlı değildir.

Bu hükümlere göre sigorta mukavelesile bağlı olmıyan sigortacı mukavelelenin batıl olduğunu ileri sürmüş olsa bile sigorta ücretinin hepsini isteyebilir.

MADDE 1324 — Sigorta gerek vekil ve gerek vekâleti olmaksızın başkası için iş gören kimse yahut sigortalının her hangi bir mümessili tarafından onun namına akt olunmuş ise bu kanuna göre mümessil sigortalı ve sigortada başkası hesabına yapılmış sigorta sayılmaz.

Tereddüt halinde sigorta tayin edilmiş başkası menfeatine yapılmış olsa bile başkası hesabına yapılmış bir sigorta olarak kabul olunur .

MADDE 1325 — Sigortacı, akıt istediği raktirde kendi tarafından imzalanmış ve sigorta mukavelesine taalluk eden bir senet « poliçe » vermeğe mecburdur.

MADDE 1326 — Sigortacı tarafından tazmin olunacak bir zararın meydana geleceğine hini aki te esasen imkân görülememiş ve yahut tazmin olunacak zarar hini akitte zaten meydana gelmiş olsa bile sigorta mukavelesinin hükmü muteberdir.

Şu kadarki her iki tarafdata vaziyeti biliyor ise mukavele sigorta mukavelesi olarak batıldır.

Tazmin olunacak bir zarar meydana gelmesinin imkânsızlığını yalnız sigortacı ve tazmin olunacak zararın zaten meydana gelmiş olduğunu yalnız akit biliyor idise mukavele âkitlerden vaziyeti bilmiyen tarafı bağlamaz. Sigortacı ikinci halde mukavelelenin butlanımı ileri sürse bile, sigorta ücretinin tamamını iddia edilebilir. Mukavele âkidin mümessili tarafından aktolunmuş olduğu taktirde 1347 inci maddenin 2 inci fıkrasının tatbiki lâzım gelir. Başkası hesabına yapılmış bir sigorta halinde 1348 inci madde, birden çok eşya veya toptan bir çok eşya sigorta edilmiş ise (1351) inci madde tatbik olunur .

MADDE 1327 — Sigorta olunan şeyin tam değeri sigorta değeridir.

Sigorta bedeli sigorta değerini aşamaz.

Sigorta bedelinin sigorta değerini aşan miktarı hakkında sigorta hükümsüzdür (aşkın sigorta).

MADDE 1328 — Bir mal aynı rizikoya karşı birden çok sigortalılara sigortalanmış ve sigorta bedelinin tamamı sigorta değerini aşmış olursa (çifte sigorta) her bir sigortacı

mukaveleye göre ödemeğe borçlu olduğu miktarı ödemek ve fakat sigortalı sigorta değerinin hepsini aldıktan sonra sigorta bedelinin tamamını artık tazminat olarak sigortacıdan istememek üzere sigortacılar müteselsilen mes'ul olurlar.

Sigortacılar birbirleri arasındaki münasebette sigortalıya karşı mukaveleye göre ödemeğe borçlu oldukları para nisbetinde mükelleftirler.

Sigortacılarından birine yabancı hukukunu tatbik lâzım gelirse hakkında yabancı hukuku tatbik edilecek olan sigortacının fazla ödediği kısmı diğer sigortacılarından isteyebilmesi için bizzat kendisinin de aynı hukuka göre iade ile mükellef bulunması şarttır.

Sigortalı haksız olarak menfaat elde etmek düşüncesi ile çifte sigorta yaptırmış ise bu düşünce ile yapılan mukavelelerden her biri batıldır.

Sigortacı mukavelelerin yapıldığı sırada bu butlanı bilmiyorsa bütün primleri isteyebilir .

MADDE 1329 — Sigorta yaptıran, çifte sigortayı meydana getiren mukaveleyi diğer sigortadan haberdar olradığı halde yapmış ise bu kimse - sigortacıların aralarındaki münasebette paylaşmağa mecbur olacakları şekilde - sigorta bedelinin ve onunla mütenasibini de primlerin indirilmesini bu iki sigortacının her birinden isteyebilir. Sigorta bedelinin ve primlerin indirilmesi sigortanın başladığı tarihte hüküm ifade eder.

Diğer sigortacı ile akit yapılmadan evel bir sigortacı hakkında tehlike baş göstermiş ise birinci sigortacıya karşı indirme talebi yapıldığı ande hüküm ifade eder.

Sigortacının münasip bir tazminat (ristorno hakkı) istemeğe hakkı vardır.

Ristorno istemek hakkı sigortayı akleden kimsenin fazla sigortayı haber alır almaz bunun istememesi halinde düşer .

MADDE 1330 — Bir menfaat için aynı rizikoya karşı birden ziyade sigortacılar nezdinde sigorta akleden kimse her bir sigortacıya öteki sigortalardan heman haber vermeğe mecburdur..

MADDE 1331 — Sigorta bedeli sigorta değerinden az ise, kısmî hasar halinde, sigortacı sigorta bedelinin sigorta değerine nisbeti ne ise o nisbette mes'ul olur.

MADDE 1332 — Akitler sigorta bedelini belli bir miktar para olarak takselemeği kararlaştırmışlar ise (Takse, takselenmiş poliçe) sigorta değerini tespit için taraflar arasında bu takse esas olur.

Şukadar ki takse hakikatte taşkın ise sigortacı onun indirilmesini isteyebilir. Eğer umulan kârlar takselenmiş ise sigortacı taksenin, mukavelelerin akti sırasında her türlü ihtimale ve ticarî tahminlere göre kestirilebilen kârı geçmesi halinde bunun indirilmesini isteyebilir. (Şimdilik takselenmiştir) kaydile yapılan bir sigorta poliçesi takse katileştirilmedikce takselenme poliçe (Açık poliçe) sayılır .

Navlun sigorta edildiğinde sigortacı tarafından tazmin edilecek hasar hususunda takseye mahal yoktur; meğerki bu cihet ayrıca yazılmış ola.

MADDE 1333 — Bir mukavelede birden ziyade eşya veya toptan bir çok eşya için bir tek sigorta bedeli konmuş fekat bu eşyanın bazıları için ayrı ayrı takseler kararlaştırılmış ise ayrıca takselenmiş eşya, ayrı ayrı sigorta edilmiş sayılır.

MADDE 1334 — Sigortacı için rizikoların başladığı zamandaki değeri geminin sigorta değeri sayılır.

MADDE 1335 — Donanma masrafları, ücretleri, sigorta masrafları gemi ile aynı zamanda veya gayri safi navlunun sigortalanmasıyla yahut ayrıca sigorta edilebilirler; bunlar ancak açıkca mukavele edilmiş olursa gemi ile birlikte sigortalanmış sayılır.

MADDE 1336 — Navlun, gayri safi miktarına kadar sigorta edilebilir. Navlun mukavelelerinde kararlaşılan navlun miktarı ve muayyen bir navlun kararlaşılmamış yahut mallar donatan hesabına yükletilmiş ise mutad navlun, navlun sigortası değeri sayılır. (madde: 1160)

MADDE 1337 — Navlun sigorta edilirken navlunun tamamını, yoksa bir parçasını sigortaladığı kararlaştırılmamış ise navlunun bütünü sigortalanmış sayılır.

Sigorta edilmesi lâzımgelen navlunun safi navlunmu gayri safi navlunmu olduğu kararlaşılmamış ise gayri safi navlun sigortalanmış sayılır.

Sigorta miktarının ne kadarının gidiş navlununa ve ne miktarının geliş navlununa ait olduğu kararlaşılmaksızın bu iki navlun bir tek sigorta bedeli üzerine sigorta edilmiş ise bu meblağın yarısı gidiş yarısı geliş navlununa ayrılır.

MADDE 1338 — İki tarafca değeri bulmak için başka bir tahmin esası kararlaşılmadıkça malların yükleme zamanında ve yükleme yerindeki değerleri ile gemiye yükletilinceye kadar yapılan masraflar ve sigorta masrafları bu malların sigorta değeri sayılır.

Navlun ile yolculuk müddetinde ve varma yerinde yapılan masraflar, bu cihetler ayrıca kararlaşılmadıkça, ilâve edilmez.

Malların sigorta değeri takselenmiş olduğu taktirde dahi bu hükümler tatbik olunur.

MADDE 1339 — Donanma masrafları veya ücretler gerek ayrıca ve gerek gayri safi navlun sigortasıyla sigorta olunmuş ise ve yahut malların sigortası halinde navlun ile masraflar yolculuk müddetince ve varma yerine kadar sigorta edilmişlerse sigortacı kurtulan navlun, ücret ve masraflar için tazminat vermez.

MADDE 1340 — Mal sigortasında umulan kâr yahut komisyon malin sigorta değeri takselenmiş olsa bile ancak mukavelede yazılı oldukca sigorta içinde sayılır.

Umulan kâr sigorta içinde bulunur ve sigorta değeri de takselenmiş olmakla beraber takseden ne miktarının umulan kâra ayrılacağı gösterilmemiş olur ise takseden yüzde onu umulan kâra ait sayılır.

Umulan kâr sigorta içinde olupta sigorta değeri takselenmemiş bulunursa sigorta değerinin yüzde onu, sigortalanmış umulan kâr sayılır. (Madde : 1338)

komisyon sigorta içinde bulunduğunda yüzde on yerine yüzde iki koymak kaydile yine ikinci fıkra hükümleri tatbik olunur.

MADDE 1341 — Umulan kâr ve yahut komisyon ayrıca sigortalanmış ve sigorta değeri takselenmemiş bulunursa tereddüt halinde, sigorta bedeli, aynı zamanda sigorta değerinin taksesi olarak kabul edilir.

MADDE 1342 — Denizödücü veren denizödücü olarak verdiği parayı da primi de sigorta edebilir.

Denizödücü olarak verilen para sigortalımda hangi eşyanın denizödücüne karşılık tutulduğu gösterilmemiş bulunur ise ödünç verilen paranın sigortası gemiye, navluna ve yüke şâmil sayılır .

Eğer hakikatte bütün bu şeyler denizödücüne karşılık tutulmamışlar ise bu hüküm yalnız sigortacı tarafından ileri sürülebilir.

MADDE 1343 — Sigortacı borçlarını yerine getirmiş ve sigortalının üçüncü kimseye tazmin ettirebileceği bir zararı tazmin eylemiş ise sigortalının o üçüncüye karşı olan haklarına halef olur; şu kadarki 1316 ıncı ve 1318 inci maddelerin 2 inci fıkralarının hükmü değişmez. Sigortalı, isteyen ve masrafını kabul eden sigortacıya, üçüncü şahsa karşı olan haklarına halef olduğunu gösteren tasdikli bir senet verecektir .

Yukarıda yazılı hakları bozacak her türlü fiillerinden sigortalı mes'uldür .

MADDE 1344 — Deniz rizikoları altındaki bir şeyin karşılık gösterildiği bir alacak sigortalı olmuş olursa sigortalı hasar olupta sigortacı borçlarını yerine getirdikten sonra borçluya karşı olan haklarını sigortacının ödediği tazminat tutarınca kendisine devretmeğe mecburdur.

Sigortalı sigortacıdan hakkını istemeden evel borçlusundan alacağını istemeğe mecbur değildir.

II — Sigorta mukavelesinin akti sırasında yapılacak beyanlar

MADDE 1345 — Gerek kendi ve gerek başkası hesabına sigorta akteden kimse mukavelesinin akti sırasında kendisince bilinen ve ehemmiyetleri dolayısıyla sigortacının maruz kalacağı rizikoların taktirine veya mukavelesinin aktine yahut şartlarına tesir yapacak mahiyette bulunan bütün halleri beyan ile mükelleftir.

Mukavele sigorta ettiren kimsenin hesabına bir mümessil tarafından aktedilmiş ise mümessil dahi bildiği halleri bildirmeğe mecburdur .

MADDE 1346 — Başkası hesabına sigorta yapıldığından sigortalı veya aradaki vekilce bilinen hallerin dahi mukavelesinin yapıldığı sırada sigortacıya bildirilmesi lâzımdır. Sigortalının veya aradaki vekilin bildirmeğe borçlu oldukları haller, fevkalâde tedbirler alınmaksızın mukavelesinin aktinden evel sigorta âkidyne bildirilemeyecek kadar geç öğrenilecek ise bildirmek mecburiyeti aranmaz. Sigorta, sigortalı vekâlet vermeden ve onun malûmatı olmadan yapılmış ve aktin yapıldığı sırada vekâlet olmadığı sigortacıya bildirilmiş ise sigortalının bildiğine bakılmaz.

MADDE 1347 — 1345, 1346 ıncı madde hükümlerine aykırı olarak beyana değer haller bildirilmemiş ise sigortacı akitten vaz geçebilir.

Sigorta âkiti veya 1345 inci maddenin 2 inci fıkrasına yahut 1346 inci maddeye göre malûmatı gözetilen bir alâkalı, hali öğrenmekten hiyle ile kaçınmış ve bu yüzden beyane değer bir hâl bildirilmemiş ise hüküm ayındır.

Bildirilmemiş olan hâli sigortacı biliyor idise yahut bildirmemezlik kusurdan ileri gelmemişse mukaveleden vaz geçilemez.

MADDE 1348 — Beyana değer hal yanlış bildirilmiş olsa dahi sigortacı mukaveleden vaz geçebilir.

Sigortacı yanlışlığı biliyorsa ve ya yanlış bildirme kusurdan ileri gelmiyorsa mukaveleden vaz geçilemez.

MADDE 1349 — Sigortalı olmuş mallardan bir kısmı için sigortacıyı mukaveleden vaz geçmeğe haklı kılan sebepler varsa sigortacı ancak sigortanın yalnız geri kalan kısmı hakkında aynı hükümlerle mukavele aktetmeyecek idise bu kalan kısımdan vaz geçebilir.

MADDE 1350 — Mukaveleden ancak bir hafta içinde vaz geçilebilir.

Bu muddet bildirme borcunun yerine getirilmediğini sigortacının öğrendiği andan başlar.

Vaz geçme sigortayı, akteden kimseye karşı bir beyan ile yapılır. Sigortacı vaz geçerse yine bütün pirimi alır; alınmış olan tazminat geri verilir ve alındığı günden faiz işler.

Sigortacı üzerine aldığı kaza çıktıktan sonra mukaveleden vaz geçerse bildirilmemiş olan halin kazanın çıkması ve sigortacının ödeme borcunun şumulü üzerinde bir tesiri yoksa sigortacının tazminat borcu kahr.

MADDE 1351 — Bildirme borcu yerine getirilmez ve bunda öteki tarafın bir kusuru olmazsa sigortacı mukaveleden vaz geçemez ; Fakat rizikonun yüksekliği için daha yüksek bir pirim vermek lâzım geliyorsa sigortacı daha yüksek pirim isteyebilir. Mukavele yapılırken

rizikonun kabul edilmiş olmasının beyana değer halin öteki tarafca bilinmemesi yüzünden sigortacıya bildirilememesinden ileri geldiği anlaşılırsa aynı hüküm tatbik olunur.

Sigortacının daha yüksek pirim istemek hakkı bildirme borcunun yerine getirilmemesinden yahut bildirilmeyen hali öğrendiği andan itibaren bir hafta içinde ileri sürülmez ise düşer.

MADDE 1352 — Sigortacının hiyleden dolayı mukaveleyi bozmak hakkı mahfuzdur.

III — Sigortalının sigorta mukavelesinden çıkan borçları

MADDE 1353 — Hilafına mukavele yok ise pirimler, mukavele yapılır yapılmaz, ve bir poliçe istenilirse, bu poliçenin teslimi mukabilinde ödenmek lâzımdır .
sigorta mukavelesini akteden kimse pirimleri ödenmeğe borçludur .

MADDE 1354 — Sigortalanmış bir yolculuk yerine, sigortacının rizikosu başlamadan evel, başka bir yola çıkılmış ise sigortacı gemi ve navlun sigortasından doğan her türlü borçtan kurtulur. Başka sigortalara gelince bunlarda sigortacı ancak yolculuğun değiştirilmesi sigortalı tarafından veya onun emrile yahut muvafakatile yapılmamış ise mes'uliyeti yüklenir.

Sigortalanmış yolculuk sigortacı için riziko başladıktan sonra değiştirmiş ise sigortacı yolculuk değiştirildikten sonra çıkan kazalardan mesul değildir.

Şukadarki yolculuk sigortalı tarafından veya onun emir yahut muvafakatile değiştirilmemiş ve yahut yolun değişmesi mücbir kuvvetten ileri gelmiş ise sigortacı bu kazalardan mes'uldür; Meğerki bu mücbir kuvvet sigortacının üstüne almadığı bir rizikodan doğmuş ola.

Başka bir varma limanına gitmeğe karar verilipte bu kararın tatbikine geçilince her iki varma limanına aynı yoldan gidilse bile yolculuk değiştirilmiş sayılır bu hüküm gerek birinci fıkradaki hallerde ve gerek ikinci fıkrada yazılı halde tatbik olunur.

MADDE 1355 — Sigortalının kendi fili ve ya kendi emirleri ve yahut muvafakatile yolculuğun başlaması veya bitmesi haksız olarak geciktirilir, ve ya sigortalanan yolculuk için durma limanı sayılmayacak bir limana uğramırsa ve yahut sigortalı başka bir surette rizikoların artmasına veya değişmesine meydan verirse ve hususiyle bunun için verdiği sözü yerine getirmez ise sigortacı çıkabileek kazalardan mes'ul olmaz.

Aşağıdaki hallerde bu hüküm tatbik olunmaz:

1 - Rizikonun artması ve ya değişmesinden sonraki kaza üzerine te'sir yapamıyacağım kabul etmek lâzım geldiğinde;

2 - Sigortacı riziko başladıktan sonra rizikonun artma ve ya değişmesi mücbir kuvvetlerden ileri gelmiş ise. Meğerki bu mücbir kuvvet sigortacının üstüne almadığı bir rizikodan doğmuş ola,

3 - Kaptan insaniyet düşüncesiyle yolunu değiştirmeğe mecbur kalmış ise.

MADDE 1356 — Mukavele yapılırken kaptanın şahsı gösterilmiş ise yalnız bu kadarı geminin kumandasını o kaptanın muhafaza edeceği taahhüdü demek değildir.

MADDE 1357 — Mal sigortalarında taşıma, kararlaştırılan gemi ile yapılmamış ise sigortacı hiç bir kazadan mes'ul olmaz. Bununla beraber sigortacı için riziko başladıktan sonra sigortalının emir ve rızası olmadan mal kararlaştıran gemi ile değilde başka türlü taşınmış veya kaza bu hal yüzünden olmuş ise sigotacı mukavele hükümlerine göre mes'uldür. Meger ki kaza, sigortacıya yükletilemeyecek bir rizikodan çıkmış ola.

MADDE 1358 — Taşıyacak gemi veya gemiler gösterilmeyerek (kendi veya adı kararlaştırmamış gemiler) mal sigortalanması halinde, sigortalı malın hangi gemiye yüklenileceğini öğrenir öğrenmez bunu sigortacıya bildirmeğe borçludur.

Bu borcun yerine getirilmemesi halinde sigortacı yüklenmiş malın uğrayabileceği kazaların hiç birisinden mesu'l olamaz;

MADDE 1359 — Her kaza vukuunda akti yapan veya sigortadan haberi olmak şartıyla sigortalı kazayı öğrenir öğrenmez sigortacıya bildirmeğe borçludur. yoksa sigortacı vaktinde haber almış olması halinde indirebileceği miktarı, tazminat tutarından indirebilir.

MADDE 1360 — Sigortalı bir kaza çıkınca gerek eşyayı kurtarmak ve gerek daha büyük zarara meydan vermemek için lâzımgelen tedbirleri mümkün olduğu kadar almağa mecburdur. Bununla beraber imkân varsa alınacak tedbirler için evelden sigortacı ile görüşmelidir.

IV — Bizikoların şumulü

MADDE 1361—Aşağıdaki hükümler veya mukavele başka türlü bir şekil kararlaştırmamış ise sigortanın devamınca geminin veya yükün karşılaştıkları bütün rizikoları sigortacı yüklenir. Sigortacının yükleneceği rizikolar başlıca şunlardır:

1-Üçüncü kimsele'in kusuru yüzünden dahi olmuş ise su alma, karaya oturma, parçalanma, yanma, batma, patlama, yıldırım, zelzele ve buz avaryasına uğrama ve saire gibi tabii hadiselerle deniz kazası rizikoları;

2 - Muharebeden ve en yüksek makamın emirlerinden çıkan rizikolar;

3 - Sigortalının kusuru olmadan üçüncü şahsın taleib ile konulmuş hacizden çıkan rizikolar;

4 - Hırsızlık ve deniz haydutluğu, yağma ve zorbalık rizikoları;

5 - Yolculuğu bitirmek için sigortalı malı denizödücüne karşılık gösterme veya malları aynı maksatla satma yahut kullanma rizikoları (1079 dan 1082 ye kadar olan maddelerle 1373 üncü madde)

6 - Gemi adamlarından birisinin eğriliğinden veya kusurundan çıkan rizikolar; fakat bunlardan sigortalanmış mal için bir zarar çıkmış olması şarttır;

7 - Gemilerin birbirine çatmasından çıkan rizikolar; Şu kadar ki sigortalının çatma yüzünden doğrudan doğruya bir zarara uğraması ile üçüncü şahsa verilen zararı tazmin mecburiyetinde kalarak dolayisiyle zarar görmüş olması birbirinden ayırt edilmez.

MADDE 1362 — Sigortacı aşağıda sayılı zararları ödemez:

1 - Geminin yahut yükün sigortası halinde; gemi yolculuğuna yaramaz bir halde iken, iyice donatılmadan veya tayfalanmadan ve lüzumlu kâğıtları almadan (1054) yola çıkmış olupta bu yüzden gelen zarar, gemi çatma hali müstesna olmak üzere gemi adamlarından biri tarafından üçüncü şahıslara karşı verilen ve donatımı mesuliyet altına sokan zarar (madde 1026,1027)

2 - Yalnız geminin sigortası halinde geminin alelâde kullanılması yüzünden geminin ve takımlarının uğradığı zarar; eskime, çürüme, kurt yeniği yüzünden geminin ve takımlarının uğradığı zarar;

3 - Navlun veya malin sigortası halinde; malin mahiyeti icabından başlıca içinden bozulmuş olmasından, azalmasından, alelâde akmasından ve bunlara benzer diğer sebeplerden, fena ambalaj yapılmış olmasından, yahut fareler yüzünden çıkan zarar; bununla beraber, sigortacının mesul olduğu bir kaza yüzünden yolculuk fevkalade bir surette gecikirse; sigortacı, bu numarada yazılı zararları geçikmeğe sebep olduğu nispette ödemeğe mecbur.

4 - Sigortalının kastı yahut ihmali yüzünden çıkan zararlar, bununla beraber sigortacı sigortalının gemiyi yalnız sevk etmek yüzünden çıkan zararları ödemekle mükelleftir; meğerki sigortalıya fena bir hareket isnat ve isbat oluna.

5 - Malların yahut umulan kârın sigortası halinde malları boşaltanın, gönderilenin yahut kargadorun bu sıfatla kasıt veya ihmalleri yüzünden çıkan zararlar.

MADDE 1363 — Sigortacının bir zararı tazmin borcu, sigortalının kaptan veya başka birisinden tazminat istemek hakkı olsa bile değişmez, sigortalı, zararın tazminini önce sigortacıdan isteyebilir. Bununlaberaber, bu hakkın takibi için sigortacıya yardım etmeğe ve istediklerini emniyet altına koymak için, masrafı sigortacı hesabına olarak, navlunu ödemeyüp alıkoymak gemiyi haczettirmek veya halin icap ettirdiği başka tarzda hareket etmek suretile lüzumlu tedbirleri almağa borcludur. (Madde: 1360)

MADDE 1364 — Bir yolculuk için geminin sigortalanması halinde sigortacı için riziko yükün veya safranın yükletilmesi başladığı andan yahut yükletilecek yük veya safra yok ise geminin kalktığı andan işler. riziko; varna limanında yükün veya safranın boşaltılması bittiği anda durur.

Boşaltma, sigortalının yolsuz bir hareketinden dolayı geçikmiş ise geçikme olmasaydı boşaltmanın bitmiş olacağı anda riziko durur. Boşaltma bitmeden evel, yeni bir yolculuk için mal veya safra alınmış ise, mal veya safranın alınmağa başladığı anda riziko durur.

MADDE 1365 — Malın, umulan kârın veya yükletilen maldan kazanılacak komisyonun sigortalanması halinde riziko, malın gemi veya mavnalara yükletilmek üzere karadan kaldırıldığı andan işler; riziko, mal varna limanında yeniden karaya çıkarıldığı anda durur.

Boşaltma, sigortalının yahut malın veya umulan kârın sigortalanması halinde sigortalıdan başka 1362 inci maddenin 5 inci fıkrasında gösterilenlerden birinin yolsuz hareketi yüzünden geçikmiş ise riziko, böyle bir geçikme olmasaydı boşaltmanın bitebileceği anda durur. Yükletme ve boşaltma sırasında, mahallin adetlerine göre kullanılan mavnalardan çıkan rizikolardan sigortacı mesuldür.

MADDE 1366 — Navlun sigortası halinde riziko:

Geminin ve bu yüzden navlunun karşılaştığı kazalarda, aynı yolculuk için gemi sigortasında rizikoların işleyüp duracağı zaman; malın ve bu yüzden navlunun karşılaştığı kazalarda aynı yolculuk için mal sigortasında rizikonun işleyüp duracağı zaman işler ve durur.

Yolcu ücretlerinin sigortasında riziko, aynı yolculuk için gemi sigortasında rizikoların işleyüp duracağı zamanda, işler ve durur.

Navlun ve yolcu ücretlerini sigortalayan sigortacı geminin uğradığı kazalardan ancak, navlun ve yolculuk mukaveleleri daha evel aktedilmiş oldukça, ve donatan malı kendi hesabına yüklettirmiş ise mallar gemiye veya mavnalara yükletilmek üzere karardan kaldırılmış oldukça, mes'uldür.

MADDE 1367 — Denizödücü ve avarya paralarının sigortası halinde rizikolar bu paraların avans verilmesile yahut; sigortalı avarya masraflarını vermiş ise bunların kullanılmasıyla işlemeğe başlar.

Bu rizikolar, denizödücüne karşılık tutulan malın veya kendisi için avarya masrafı alınan eşyanın sigortalarındaki rizikoların duracağı zaman durur.

MADDE 1368 — İşlemeğe başlayan rizikolar, sigortacı için, mukavele edilen müddetce veya sigortalanan yolculuğun devamınca durmadan işler.

Sigortacı barınma ve durma limanlarında bile geçen günlerde ve yolculuk gidüp gelme için sigortalanmış ise gidiş yolculuğunun varma limanında geçen günlerinde çıkan rizikolardan da mes'uldür.

Malın boşaltılması lâzım gelir yahut gemi tamir için karaya çekilir ise sigortacı mal ve geminin karada buldukları sıradaki rizikolarından da mes'uldür.

MADDE 1369 — Rizikolar işlemeğe başladıktan sonra sigortalanan yolculuktan isteyerek veya istemeyerek vaz geçilmiş ise, yolculuğun bittiği liman, rizikonun durması için varma limanı yerine geçer.

Mallar geminin yolculuğundan vaz geçtikten sonra, yolculuğu kararlaştırılmış gemi ile değil de başka türlü bağlama limanına taşınırsa bu mallar için işlemeğe başlamış olan rizikolar, taşıma kısmen yahut tamamen kara yoluyla yapılsa bile işlemekte devam eder. Bu hallerde evvelki boşaltma ve iğreti depo masrafları ve kara yoluyla olsada taşıma masrafı fazlası sigortacıya düşer.

MADDE 1370 — 1368 ve 1369 uncu maddelerin tatbiki 1355 ve 1357 inci maddelerin hükümlerine dokunmaz.

MADDE 1371 — Sigorta gün, hafta, ay yahut bir kaç aylık bir zaman üzerine yapılmış ise sigorta, mukavele edildiği günün öğle vakti başlar ve müddetin son günü öğle vakti biter.

Zamanın hesabında geminin bulunduğu yer esas tutulur.

MADDE 1372 — Gemi zaman üzerinden sigorta edilmiş olupta mukavelede kararlaşan sigorta müddeti bitiminde yolda bulunursa, sigorta geminin en yakın varma limanına erişmesine ve şayet boşaltma bu limanda yapılacaksa boşaltmanın sonuna kadar (madde 1364) uzatılmış sayılır,meğerki başka türlü mukavele edilmiş ola.

Ancak sigortalı, gemi yola çıkmadan sigortayı uzatmak istemediğini sigortacıya bildirerek sigortasının uzamasına engel olabilir.

Uzatma halinde, sigortalı kararlaşan zaman pirimni bütün uzatma müddeti üzerinden ve eğer gemi kayb olmuşse kayıplık müddetinin bitimine kadar geçen zaman üzerinden ödemekte devam eder.

Uzatma yoksa kaybolma müddeti sigorta müddetini aşmak şartıyla kayıplık sebebinden dolayı sigortacıdan bir şey istenemez.

MADDE 1343 — Birden çok limanlardan biri ve ya öteki için sigorta yapıldıkta sigortalı bu limanlardan birini seçebilir. Sigorta bir liman ve bir başka liman yahut bir liman ve ya başka bir kaç liman için yapılmışsa sigortalı bu limanlardan her birine öğrayabilir.

MADDE 1374 — Sigorta birden çok limanlar için yapılmış veya sigortalıya birden çok limanda durmak hakkı verilmişse sigortalı bu limanda ancak kararlaşan sıraya göre ve eğer kararlaşmamış ise yolculuğa yaraşan sıraya göre öğrayabilir. Şu kadarki bütün limanlara uğramağa borçlu değildir.

Başka türlü mukavele edilmiş olmadıkca poliçedeki sıra kararlaştırılmış sıra yerine geçer.

MADDE 1375 — 1 Büyük avarya garame payları ; bunlara sigortalının kendi uğradığı zaradan dolayı ödeyeceği garame payları da dahildir, 1176 ve 1273 üncü maddeler mucebince büyük avarya prensiplerine göre ödenmesi lâzım gelen garame payları da büyük avarya garame payları gibidir;

2 - Gemiye yüklenmiş mal donatanın olmayupta başka birinin olsa idi büyük avaryadan sayılacak olan fedakarlıklar.

3 - Kurtarma veya daha büyük zarardan koruma için zarurî yahut muvafık görülerek yapılan (1360) başka masraflar, alınan tedbirlerin neticesiz kâlmış olmasının ehemmiyeti yoktur.

4 - Sigortacıya düşen zararın derecesini kestirmek için yapılacak masraflar ve hususiyle ekisper, değer biçme, satış ve dispeç masrafları.

Sigortacıya düşer.

MADDE 1376 — Sigortacının büyük avarya garame paylarıyla büyük avarya prensiplerine göre ödenecek garame paylarından olan borçları Türkiyede veya Türkiye dışında kararlaşan yerde mahallin kanunlarına uygun bir surette yapılacak dipspeçe göre kestirilir. Büyük avaryadan sayılı bir zarara uğrayan sigortalı sigortacıdan dispeçte biçilmiş zarardan ötesinin tazminini isteyemez. Bundan başka sigortacı bütün dispeç parasını sigorta değeri gözedilmeksizin ödemeğe borçludur.

Zarar dispeçin yapıldığı yerin hukukuna göre büyük avaryadan sayılmamakta ise sigortalı zararın başka hukuka, hususiyle sigortanın yapıldığı yerin hukukuna göre büyük avaryadan olduğunu ileri sürüp zararın tazminini de sigortacıdan isteyemez.

MADDE 1377 — 1376 ncı maddede yazılı garama payları sigortacının mukaveleye göre mes'ul tutulamayacağı bir kaza dolayisiyle isteniyorsa sigortacı bu halde bunlardan mes'ul olmaz.

MADDE 1378 — Dispeç bu iş için kanun yahut ammenin tanıdığı bir kimse tarafından yapılmışsa sigortacı bu dispeçin yapıldığı yerdeki kanuna uygun olmadığını ve bu yüzden sigortalıya zarar geldiğini ileri sürerek feshini isteyemez; Meger ki sigortalı menfaatlerini gereği gibi gözetmemek yüzünden bu zararı kendi başına kendi getirmiş ola.

Bununla beraber sigortalı kendi zararından menfaat görenlere karşı kullanabileceği hakları sigortacıya devretmeğe mecburdur.

Buna mukabil sigortalının uğradığı zararın dispeç yapılan yerdeki hukuka göre tazmini lâzımgelmez iken zarar büyük avarya olarak gösterilmiş ise, sigortacı ona karşı dispeçin bu nisbette feshini her halde isteyebilir.

MADDE 1379 — Sigortalının büyük avaryadan sayılan yahut büyük avarya prensiplerine göre ödemesi lâzım gelen bir zarara uğramasından dolayı bu zararın tespiti ve paylaşılmasını temin için mutad usule müracaat edilmiş ise sigortacı mes'ul olur.

Ancak sigortalının istihkakı olan garame paylarını elde etmek için mahkemeye müracaata kudreti olduğu halde bu yol ile de tazminat elde etmemiş ise sigortacı bu nisbette mes'ul değildir.

MADDE 1380 — Mutad usule sigortalının kusuru olmaksızın müracaat edilememiş ise sigortalı sigortacıdan mukavele dahilinde ki bütün zararını doğrudan doğruya isteyebilir.

MADDE 1381 — Sigortacı zarardan ancak kararlaşmış sigorta bedeli tutarınca mes'uldür.

Ödenmesi lâzım gelen tazminatın tamamı sigorta bedelini geçse, sigortacı, 1375 inci maddenin 3 ve 4 üncü fıkralarında yazılı masrafların hepsini ödemeğe mecburdur.

Bir kaza üzerine bu gibi masraflar yapılmış bulunur ve meselâ geri satın alma ve itiraz masrafları edilmiş olur veya zarara uğrayan şeyin yenilenmesi, yahut tamiri için masraf edilmiş olur ve meselâ umumî avarya masrafları yapılmış veya sigortalı bazı büyük avaryalara garame payı ödemiş yahut sigortalının böyle garame paylarının ödenmesi dolayısıyla şahsi bir borcu doğmuş bulunur ise, sigortacı yeniden bir kaza çıkması halinde bu kazadan doğacak zarardan bütün sigorta bedeli tutarınca ve daha evel üzerine masraf ve paylar düşdüğüne bakılmaksızın mes'ul olur.

MADDE 1382 — Sigortacı, kaza olunca bütün sigorta bedelini ödemek suretiyle sigorta mukavelesinden doğan diğer bütün borçlarından ve hususile sigortalı şeylerin kurtarılması, korunması ve eski hallerine ketirilmesi masraflarını vermekten kurtulabilir.

Kaza olduğu sırada sigortalı şeylerin bir kısmı sigortacının üzerine aldığı riziko dışında kalmış bulunursa sigortacı birinci fıkrada yazılı hakkını kullanarak sigorta bedelinin bu kısma ait olanını ödemekten kurtulur.

Sigorta bedelinin ödenmesi, sigortacıya, sigortalı şeyler üzerinde hiç bir hak vermez.

Sigortacının yukarıda yazılı hakkını kullanmak istediğini ispat eden beyanı sigortalıya ulaşmadıkça sigortacı, sigorta bedelini ödemiş bulursa da kurtarma, korunma ve eski hale getirme masraflarını borçlu kalır.

MADDE 1383 — Sigortacı sigortalının, kazayı ve bu kazanın mahiyetini ve bundan doğrudan doğruya doğan neticelerini ve kendisince bilinen bütün başka tafsilatını bildirdiği günden itibaren nihayet üç gün içinde 1382 inci madde de yazılı hakkını kullanmak istediğini sigortalıya beyana mecburdur. etmezse bu hakkını kaybeder.

MADDE 1384 — Sigorta, sigortalı şeyin bütün değeri üzerinden yapılmamışsa, sigortacı 1375 inci maddedeki garame paylarından maddî fedakârlıklardan ve masraflardan yalnız sigorta bedelile sigortalı şeyin değeri arasındaki nisbet dairesinde mesul tutulabilir.

MADDE 1385 — Sigortacının bir zararı tazmin etme borcu sigortacıya ait olmıyan bir riziko sebebiyle yeni bir zararın yahut bütün bir ziyanın sorradan hadis olmasıyla ne düşer ne değişir.

MADDE 1386 — Küçük avaryaların tutarı zararı tayin ve tespit etmek için edilmiş masraf hesaba katılmaksızın (M: 1375: No: 4) sigorta bedelinin % 3 nu geçmedikçe sigortacı bu avaryaları ödeyemez; fakat % 3 cü geçerse bu avaryalar % 3 indirilmeksizin ödenir.

Gemi zaman üzerine veya birden fazla yolculuk için sigortalanmış ise yüzde üç her yolculuk için ayrıca hesap edilir. Yolculuğun ne olduğu 1298 inci maddede gösterilmiştir.

MADDE 1387 — Sigortacı 1375 inci maddenin 1 - 3 fıkralarında yazılı garame paylarını, maddî fedakârlıkları ve masrafları, sigorta bedelinin % 3 ne varmasalar bile öder. Ancak bunlar 1386 inci maddede yazılı % 3 ün tespitinde hesaba katılmaz.

MADDE 1388 — Sigortacının muayyen bir yüzdeden beri olacağı kararlaştırmış ise 1386 ve 1387 inci maddelerin hükümleri tatbik olunur.

Ancak bu maddelerde geçen yüzde üçler yerine mukavelede gösterilen yüzde miktarı kaim olur.

MADDE 1389 — Sigortacının harp rizikolarını üzerine almayacağı ve sigortanın diğer rizikolar için yalnız harpten doğan engellerin çıkmasına kadar süreceği kararlaştırmış ise sigortacının rizikoları harp rizikosunun yolculuk üzerine tesir yapmağa başladığı andan itibaren biter; hususile yolculuğun başlaması veya devamı harp gemileri, korsanlar veya abluka yüzünden sekteye uğrar veya yolculuk böyle bir tehlikeyi bertaraf etmek için geciktirilir, yahut gemi böyle bir sebeple yolunu değiştirir yahut da kaptan harp yüzünden gemiyi artık istediği gibi idare edemez olursa hüküm yine budur. Mukavele (Harp enkelleri firankodur) kaydiyle yapıldığı halde de birinci fıkradaki gibi bir mukavele yabılmış sayılır.

MADDE 1390 — Sigortacının harp rizikolarını üstüne almayacağı fakat harpten doğan engellerin çıkmasından sonrakilerde içinde olmak üzere bütün başka rizikolardan

mes'ul olacağı kararlaştırılmış ise sigortacının rizikoları ancak sigortalı şeyin hüküm giymesinden yahut harp rizikoları kabul edilmemiş olduğu halde rizikoların bitmiş sayılması icap eden andan itibaren biter. Fakat sigortacı doğrudan doğruya harp rizikoları yüzünden meydana gelen zarardan mes'ul olmaz. Bu hükme göre başlıca şunlardan mes'ul dğildir :

Muharip devletlerin musaderesinden .

Harp gemilerinin yahut korsanların zapt, tahrip, imha ve yağmalarından.

Anbargo, itiraz ve ya durma limanının ablukası yahut abluka edilen bir limandan çıkarılma yahut harp rizikolarından dolayı ihtiyarî dorma yüzünden çıkan masraflardan;

Böyle bir durma yüzünden malın bozulması ve çürümesi, bunların boşaltma ve depo masraf ve rizikosu ile sonradan sevk masrafları gibi neticelerinden,

Tereddüt halinde çıkan tehlike harp rizikosundan çıkmış sayılmaz .

Mukavele ,sadece yalnız (deniz rizikoları için) kaydile yapılmışsa bu maddenin birinci fıkrasında yazılı olduğu gibi mukavele edilmiş sayılır.

MADDE 1391 — Mukavele (salimen muvasalatı için) kaydile yapılmış ise sigortacının rizikoları geminin varma limanında mutat yere demir attığı ve ya bağlandığı anda biter . Sigortacı aşağıdaki hallerden de mes'ul olamaz:

1 - Sigortalanan gemi olupta büsbütün zayi olur veya terk olunur (1402) veya varma limanına erişilmeden evel çıkan bir kaza neticesinde tamir kabul etmez yahut tamire değmez diye satılırsa (1414) .

2 - Sigortalanan şey mal olupta ancak, bu mallar yahut bunların bir kısmı bir kaza yüzünden varma limanına ulaşmamışsa ve hususile bunlar varma limanına ulaşmadan evel çıkan bir kaza neticesinde satılmış ise. Mallar varma limanına ulaşmış olursa sigortacı ne bir tahripten ve nede tahrip neticesindeki ziyadan mes'ul tutulur .

Bundan başka sigortacı hiç bir vakit 1375 inci maddede yazılı garame paylarla fedakârlıkları ve masrafları çekmez.

MADDE 1392 — Mukavele, (karaya oturmadan başka avarya frankodur) kaydile yapılmış ise avaryadan doğmuş zararın değerden düşmedenmi yoksa kısmen yahut tamamen ziyadanmi ileri geldiği aranmaksızın ve hususile mallar varma limanına ulaşılmadan evel aynen bozulmuş ve harap olmuş ise yolculuk sırasında avarya sebeble veya büsbütün mahvolmak tehlikesi önünde satılmış oldukları gözetilmeksizin sigortacı mes'uliyetten kurtulur. Meğerki gemi yahut sigortalı malların yüklü bulunduğu mavunalar karaya oturmuş ola. Aşağıdaki deniz kazaları karaya oturma gibidir:

Alabora, batma, teknenin parçalanması, parçalanma ve gemi veya mavunaların tamirini imkânsız hale sokan her hangi deniz kazası, karaya oturma veya buna benzer bir deniz kazası oldukça sigortacı böyle bir kazadan doğan ve yüzde üçü (1386) aşan her avaryadan mes'ul olup başka avaryadan mes'ul olmaz.

Bir avaryanın çıkan bir kazadan doğduğuna ihtimal verilebilirse avarya o kaza neticesinde meydana gelmiş sayılır. Sigortacı avaryadan doğmayan her türlü kazadan yukardaki kayıt konulduğu ve ortada bir karaya oturma ve ya yukarda yazılı neviden başka bir kaza olduğu aranmaksızın mes'ul olur. Herhalde 1375 inci maddenin 1 - 2 ve 4 üncü numaralarında bahsi geçen garame paylarından fedakârlıklardan ve masraflardan mes'uldur . 1375 inci maddenin üçüncü numarasında bahsolunan masraflardan ise sigortacı ancak kendine düşecek bir zararın önüne geçilmek için yapılmış olmaları şartıyla mes'ul olur.

Yangından, yangını söndürmek yüzünden yahut top ateşinden doğan avarya sigortacının kendini kurtarmak için mukaveleye koyduğu kayıt ile kurtulabileceği zararlarından sayılmaz.

MADDE 1393 — Mukavele (karaya oturmadan başka parçalanma frankodur) kaydile yapılmış ise 1392 inci maddenin hükmü tatbik olunur; ancak sigortacı 1392 inci maddeye göre avaryadan mes'ul olduğu nisbette rizikodan da mes'uldur.

MADDE 1394 — Müstesna yolculuk hallerinde gemi bir yere saplanup kalır ve yüzdürülemezse:

1 - Demir üzerinde hişalamak, yelken toplamak gibi yalnız adı tetbirlerle değil direkler kesmek, yükün bir kısmını atmak veya boşaltmak gibi müstesna tetbirlerle, veya suların fevkalade yükselmesi yardımıyla yüzdürülürse;

2 - Bir yere saplanup kalması yüzünden gemi ehemmiyetli bir zarara ugradıktan sonra yüzdürülebilirse;

(1392 - 1393) üçüncü maddelere göre karaya oturma vardır.

V — Zararın şumulü

MADDE 1395 — Gemi yahut mal yok olmuş ve ya bir daha elde etmek ümidi kalmaksızın sigortalıdan alınmış ve hususiyle kurtarılamayacak surette batmış ve ya esasından bozulmuş ve yahut ganimet olduğuna karar çıkmış ise gemi yahut mal için bütün ziya vardır. Geminin veya demirbaş defterindeki takımların bazı ankazı kurtarılsa bile yine bütün ziya vardır.

MADDE 1396 — Navlunun bütünü kaybedildiğinde navlun için bütün ziya vardır.

MADDE 1397 — Yükün varma limanına ulaşması halinde umulan kâr ve komisyon için mallar bu limana varmazsa ziya vardır.

MADDE 1398 — Denizödücüne karşılık tutulan veya avarya masrafları avans edilmesi veya harcanmasına sebep olan şeylerin gerek büsbütün ziyayla ve gerek başka kazaya uğramasile doğan avarya yüzünden denizödücünü ve başka borçları koruyacak bir şey kalmazsa denizödücü ve avarya masrafı olarak verilen para için tam ziya vardır.

MADDE 1399 — Tam ziya halinde sigortacı sigorta bedelinin bütününe ödemeğe borçludur; şukadarki bu borç 1330 uncu maddeye göre sigortacının indirebileceklerine dokunmaz.

MADDE 1400 — Tam ziya halinde sigorta edilen meblağın tediyesinden evel bazı kurtarmalar yapılabilmiş olursa zikrolunan meblağdan kurtarılan şeylerin tutarı indirilir.

Sigortalı şey tam kimetiyle sigorta edilmemiş ise sigorta edilen meblağdan yalnız kurtarılan şeylerin tutarıyla mütenasip bir miktar indirilir.

Sigortalının sigortalanmış şey üzerindeki hakları sigorta bedelinin ödenmesile sigortacıya geçer.

Bütün veya kısmî bir kurtarma sigorta bedelinin ödenmesinden sonra yapılabilmiş ise, sonradan kurtarılan şeyler üzerinde yalnız sigortacı hak iddia edebilir: Sigortalı şey bütün değeriyle sigortalanmamış idiyse, sigortacı kurtarılan şeylerin ancak mütenasip bir payına hak kazanır.

MADDE 1401 — Umulan kârın tam ziyayı halinde (Madde 1397) mallar yolda kârlı bir surette satılmış ve bu satışın safi tutarı sigorta değerini aşmış ise ve yahut bu mallar büyük avarya yüzünden feda edilmiş veya 1152-1153 üncü maddelere göre tanzminat verilmesi lâzım gelmiş olupta bu mallar için sigorta bedelinden aşkın bir kıymet biçilmiş ise sigorta bedelini aşan miktar umulan kârdan indirilir.

MADDE 1402 — Sigortalı aşağıda sayılan hallerde sigortalanmış şeye ait haklarını devrederek (Bırakma) sigorta bedeli bütününe ödetmesini isteyebilir:

1 - Gemi kaybolmuş ise ;

2 - Gemi ve mallar ambargo edilmiş veya muharip bir Devlet tarafından musadere olunmuş

veya en yüksek makamın emrile başka suretle alıkonmuş veya deniz haydutları tarafından zabt olunmuş da ve bu ambargo zabt veya alıkoyma:

A - Akdeniz, Kardeniz ve Azak denizinin bütün limanları veya kısımları da dahil olmak üzere bir Avrupa limanında veya bir Avrupa denizinde vaki olmuşsa altı ay;

B - Ümit ve horn burunlarının berisinde olmak üzere başka sularda vaki olmuşsa dokuz ay;

C - Bu burunlardan birinin ötesinde olmak üzere başka sularda vaki olmuşsa on iki ay;

Geçtiği halde gemi ve malları serbest bırakılmamışsa

bu müddetler sigortalının sigortacıya hadiseyi bildirdiği günden işlemeğe başlar. (Madde-1359)

MADDE 1403 — Yulculuğa başlamış olan gemi kayıplık müddeti içinde varma limanına ulaşmamış ve bu müddet içinde alakalılar ondan haber alamamışlar ise kaybolmuş sayılır.

Kayıplık müddeti şunlardır:

1 - Kalkma ve varma limanlarının her ikisi de Avrupa limanlarından bulunursa yelkenliler için altı ay, vapurlar için dört ay ;

2 - Kalkma ve varma limanlarından yalnız biri Avrupa haricinde ve Ümit Burununun yahut Horn Burununun berisinde bulunursa yelkenliler ve vapurlar için dokuz ay ve Avrupa haricindeki liman bu burunlardan birinin ötesinde bulunursa yelkenliler ve vapurlar için on iki ay;

3 - Hem kalkma limanı hemde varma limanı Avrupa haricinde bulunursa yolculuğun vasat müddeti iki veya üç ayı geçmediğine yahut üç aydan ziyade sürdüğüne göre yelkenliler ve vapurlar için altı ay, dokuz ay, oniki ay;

Şüphe halinde en uzun müddet beklenir.

MADDE 1404 — Kayıplık müddeti geminin yolculuğa başladığı günden işler. Bununla beraber kalktıktan sonra gemiden haber gelmiş ise ve doğru olan son habere göre gemi bulunduğu yerden kalkmış ise hesap edilecek müddet son haber gününden işlemğe başlar.

MADDE 1405 — Bırakma beyanının sigortacıya bırakma müddeti içinde erişmesi şarttır. Bırakma müddeti kayıplık hali (Madde 1402 numara 1) için varma limanı bir Avrupa limanı ise ve alıkoma yahut zabt hali (Madde - 1402 numara 2) için hadise, Akdenizin , Kara denizin ve Azak denizinin bütün limanları ve bütün kısımları dahil olmak üzere bir Avrupa limanında yahut bir Avrupa denizinde vaki olursa altı aydır; başka hallerde bırakma müddeti dokuz aydır. Bırakma müddeti (1402 - 1403) üncü maddelerde yazılı müddetlerin bitmesiyle işlemeğe başlar.

Mükerrer sigorta halinde bırakma müddeti sigortalının bırakmağı mükerrer sigortalıya bildirdiği günün bitmesiyle işlemeğe başlar.

MADDE 1406 — Bırakma müddeti geçince sigortacının bırakma talebi dinlenmez; ancak sigortalı başka sebepler dolayısıyla tazminat istemek hakkını kaybetmez. Geminin kayıplığı halinde bırakma müddeti geçerse sigortalı yine bütün ziyanı tazminini isteyebilir. Bununla beraber, sigortalı olmuş şey tekrar bulunarak tam ziyan vaki olmadığı anlaşılırsa sigortacının Talebi ve sigorta bedelinin ödenmesi dolayısıyla 1400 üncü maddeye göre elde ettiği haklardan vaz geçmesi üzerine sigortalı sigorta bedelini geri vererek uğradığı zararları mütenasip kısmî tazminat ile iktifa etmeğe mecburdur.

MADDE 1407 — Bırakma beyanı muteber olmak için kayıtsız ve şartsız yapılmak ve sigortalı olmuş şeyin hadise sırasında deniz rizikolarına maruz oldukça tamamına ait bulunmak lâzımdır: Bununla beraber sigorta bütün değer üzerine yapılmamış ise sigortacı sigortalı olmuş şeyin ancak mütenasip bir kısmını bırakmağa mecburdur.

Bırakma beyanından cayılamaz.

MADDE 1408 — Bırakma beyanının istinat ettiği hadiseler doğru çıkmaz, yahut bırakmanın bildirildiği zamanda artık devam etmemekte bulunursa bırakma hükümsüz kalır. Fakat daha evel baş gösterseydi bırakma hakkının kullanılmasına engel olabilecek olan haller sonradan çıksa bile bırakma beyanı iki taraf için de mecburî kalır.

MADDE 1409 — Sigortalının sigortalanmış şeyler üzerindeki bütün hakları bırakma beyanile sigortacıya geçer.

Sigortalı bırakma beyanı sırasında sigortalanmış şeyleri takyit eden bütün aynı haklara karşı sigortacıyı temin etmeğe borçludur Meğerki, bu aynı haklar sigorta mukavelesine göre sigortacının mes'ul olduğu rizikolara müstenit ola.

Gemi bırakıldığı taktirde gemi sigortacısının, bırakma beyanından sonra kazanılmış olmak şartıyla, kazanın vuku bulduğu yolculuğa ait safi navluna hakkı vardır. Bu navlun payı mesafe navlununu tesbit etmek için kullanılan kaidelere göre hesap olunur. Sigortalının bu hal ve vaziyet dolayısıyla uğradığı zararı ödemek, navlun ayrıca sigortalanmış ise, sigortacıya düşer.

MADDE 1410 — Sigorta bedelinin ödenmesi ancak bırakmanın haklı olduğunu gösteren vesikalar sigortacıya ibraz olunduktan ve bunların doğruluğunu yoklama için münasip bir müddet geçtikten sonra istenilebilir. Bırakma kayıplık sebeble vaki olursa ibraz olunacak vesikalara geminin kalkma limanından çıktığı tarih ile varma limanına kayıplık müddeti içinde ulaşmadığı hakkında güvenilir vesikaların ilâvesi lâzım gelir.

Bırakma beyanı sırasında bırakılan şey için başka hangi sigortalar yapılmış olduğunu, denizödücü aktedilmiş olup olmadığını ve bırakılan şeye ne gibi kaytlar terettüp ettiğini sigortalı elinden geldiği kadar sigortacıya bildirmeğe borçludur. Bunlar bildirilmemiş ise sigortacı ilerde bildirilinceye kadar sigorta bedelinin ödenmesini geciktirebilir. Ödeme için bir müddet kararlaştırılmış ise bu müddet ancak sonradan yapılan bildirme ile işlemeğe başlar.

MADDE 1411 — Bırakma beyanından sonra dahi 1360 ıncı madde hükümlerine göre gerek sigortalanmış şeyleri kurtarmak ve gerek daha ehemmiyetli zararlara meydan vermemek için icap eden tedbirleri almağa, sigortacı buna muktedir oluncaya kadar, sigortalı borçludur. Sigortalı ziyaa uğramış sayılan bir şeyin bulunduğunu öğrenirse bunu gecikmeden sigortacıya bildirmeğe ve o şeyin elde edilmesi veya satılması için sigortacının talebi üzerine icap eden yardımda bulunmağa borçludur.

Masraflar sigortacıya aittir. Sigortalı talep ederse sigortacı lâzım gelen avansları vermeğe de mecburdur.

MADDE 1412 — Sigortacı bırakmanın haklı olduğunu kabul edince masrafları kendisine ait olmak üzere 1409 uncu maddenin hükümlerine göre bırakma beyanından doğan hakların devrini gösterir, yoluyla tasdikli, resmî bir tanıma senedini (bırakma senedi) ve bırakılan şeylere ait vesikaları istemesi üzerine sigortacıya vermek sigortalının borcudur.

MADDE 1413 — Geminin kısmen avaryalanması halinde zarar 1250-1251 inci maddelerin hükümlerine göre tayin edilecek olan tamir masraflarından ibarettir. Şu şartla ki avaryaya ait bu masraflar sigortacıya düşenlerden ola.

MADDE 1414 — Geminin tamir edilmez veya tamire değmez (1020) bir halde bulunduğu 1071 inci maddenin hükümlerine göre anlaşılırsa sigortalı gemiyi yahut geminin enkazını sigortacıya karşı alenen sattırabilir. Satış halinde zarar safi bedel ile sigorta değeri arasındaki farktan ibarettir. Sigortacının üzerine aldığı riziko ancak geminin yahut enkazının satılmasıyla durur. Sigortacı satış bedelinin tahsilinden de mes'uldur.

Geminin tamire değmez bir halde bulunduğunu anlamak için avaryalanmadan evvelki

değerinin ne olduğunu kestirmek lâzım gelirse geminin sigorta değeri takselenmiş olsun olmasun hesaba katılmaz.

MADDE 1415 — Kusuru olmaksızın sigortalıya mechul kalmış olan mühim zararların ancak sonradan meydana çıkması yüzünden tamiratın başlamış olması sigortalının 1414 üncü maddede yazılı hakkını kullanmasına engel olmaz.

Sigortalı hakkını tamir yapıldıktan sonra kullandığı halde gemi satılırken tamir yüzünden daha yüksek bir fiyat bulursa sigortacı yapılmış olan tamir masraflarını da ödemeğe borçludur.

MADDE 1416 — Varma limanına avaryalı olarak ulaşan mallar için bu malların bu limandaki avaryalı gayri safi değeriyle avaryalanmamış olsa idi haiz olacağı gayri safi değeri mukayese için esas tutularak kaybettiği değer yüzdesi tespit olunmak lâzımdır.

Sigorta değerinin aynı miktarda yüzdesi zarar miktarı sayılır. Malların avaryalı halde değeri aleni satış ile yahut sigortacı razı olursa değer biçme yoluyla tespit olunur. Malların avaryalanmamış haldeki değeri 1152 inci maddenin birinci fıkrasına göre tayin edilir .

İş anlama, değer biçme ve satış masrafları sigortacıya düşer.

MADDE 1417 — Malların bir kısmı yolda zayi olursa zarar malların değeri üzerinden zayi olan yüzdesine kadar sigorta değerinin yüzdesinden ibarettir.

MADDE 1418 — Mallar yolda kaza dolayısıyla satılırsa zarar, navlun, gümrük resimleri ve satış masrafları çıkarıldıktan sonra safi satış hasılı ve sigorta değeri arasındaki fark ile ayin olunur.

Sigortacının üzerine aldığı rizikolar ancak malların satılmasıyla durur. Sigortacı satış bedelinin tahsilinden de mesuldur.

1375 den 1379 uncuya kadar olan maddelerin hükümleri mahfuzdur.

MADDE 1419 — Navlunun kısmen ziyayı halinde zarar kararlaşan navlunun ve eğer kararlaşmamış ise mutat navlunun zayi olan kısmından ibarettir.

Navlun takselenmiş olur ve takse 1334 üncü maddenin 4 üncü fıkrasına göre sigortacının vereceği tazminata esas tutulmak lâzım gelirse zarar, kararlaşan yahut mutat navlunun zayi olan yüzdesi nisbetindeki taksenin yüzdesi miktarından ibarettir.

MADDE 1420 — Malların ulaşmasından umulan kâr ve kumsiyona gelince, mallar avaryalı olarak ulaşırsa zarar 1416 inci maddeye göre tayin olunan zararın ihtiva ettiği mal sigorta değerinin yüzdesi kadar umulan kâr yahut kumsiyon olmak üzere sigorta bedelinin yüzdesinden ibarettir. Malların bir kısmı varma limanına ulaşmadığı takdirde zarar varma limanına ulaşmayan mal kısmı kıymetinin ihtiva ettiği bütün mal kıymeti yüzdesi kalan umulan kâr yahut kumsiyon olarak sigorta bedelinin yüzdesinden ibarettir. 1401 inci maddede yazılı ihtimaller umulan kârın sigortası halinde bir kısım malların ulaşmaması yüzünden tahakkuk ederse 1401 inci maddede yazılı fazlanın zarardan indirilmesi lâzımdır.

MADDE 1421 — Denizödüncü veya avarya masrafları halinde kısmi ziyaya var ise zarar denizödüncüne karşılık gösterilen veya kendisi için avarya masrafları avans veya sarfedilmiş şeyin sonraki kazalar yüzünden denizödünçlerini veya avarya masraflarını sarfedilmiş şeyin sonraki kazalar yüzünden denizödünçlerinin veya avarya masraflarının kapatamamasından ileri gelen açıktan ibarettir.

MADDE 1422 — Sigorta bütün değer için yapılmış ise sigortacı 1413 ten 1421 inciye kadar olan maddelerde hesabedilen zararı tamam olarak ödemeğe borçludur. Bununla beraber 1341 inci madde hükmüne halel gelmez. Sigorta bütün değer için yapılmamış ise sigortacı 1333 üncü maddeye göre bu zarardan ancak mütenasip bir kısmını öder.

VI — Zararların ödenmesi

MADDE 1423 — Sigortalı bir zararın tazmin edilmesini isteyebilmek için sigortacıya zararın hesabını gösteren bir liste vermeğe borçludur. Aynı zamanda kâfi vesikalarla sigortacıya aşağıdakileri isbat etmelidir;

- 1 - Menfaatının ne olduğunu.
- 2 - Sigortalanan şeyin deniz kazasına uğradığını.
- 3 - İddiasını istinat ettirdiği kazayı.
- 4 - Zararı ve şumulünü.

MADDE 1424 — Başkası hesabına sigorta halinde sigortalı bundan başka akti yapan kimseye sigorta yapmak için emir verdiğini ispat ile mükelleftir, sigorta emirsiz yapılmış ise sigortalı sigortanın kendi menfaatine yapıldığına delâlet eden halleri göstermeğe borçludur.

MADDE 1425 — Başka deliller bulunmaktaki güçlük dolayısıyla ticarî münasebetlerde kabul edilmiş olanlar ve başlıca aşağıda yazılı bulunanlar umumî surette isbata kâfi evrak sayılır:

- 1 - Menfaati isbat için:

Gemi sigortasında mutat gemi mülkiyet kâğıtları,

Mal sigortasında sigortalının mallara tasarrufta bulunabileceğini gösteren faturalar ve konişmentolar;

Navlun sigortasında navlun mukaveleleri ve konişmentolar.

- 2 - malların yüklendiğini isbat için: Konişmentolar;

3 - kazayı isbat için prova di fortuna ve gemi jurnalı; mahkûmiyet halinde deniz ganimetleri mahkemesi kararı, kayıplık halinde geminin kalkma limanından çıktığı zamana ve kayıplık müddeti içinde geminin varma limanına ulaşmadığına dair güvenilir vesikalar.

4 - Zarar ve şumulünü isbat etmek için: Zararların tesbit olunduğu yerin kanun veya adetlerine göre yazılmış olan vukuf ehli, değer biçme, artırma ve satış raporları ile vukuf ehlinin keşif kâğıtları, yapılan tamirlerin makbuzlu hesap kâğıtları, diğer verilmiş paraların makbuzları, bununla beraber geminin bir kısmının zarara uğraması halinde (madde 1383 ve 1384) vukuf ehli ve değer biçme raporları ve keşif kâğıtları ancak aşınma, eskime, çürüme ve ya kurt yemesinden ileri gelen zararlar ayrıca tesbit edilmiş olmak, ve aynı zamanda mümkün olduğu derecede Hükümet tarafından devamlı bir surette tayin olunan ve ya mahallin mahkemesi veya Türkiye Cumhuriyeti konslosu tarafından ve bunlar yoksa veya bunların iştiraklerine imkân bulunamayorsa diğer bir makam tarafından mahsus surette gösterilen vukuf ehli çağrılmış bulunmak şartıyla kifayet eder.

MADDE 1426 — Sigortalıyı 1423 üncü maddede yazılı hallerin ve ya bu hallerden bir kaçının isbatından kurtaran mukavele muteberdir. Ancak böyle bir mukavele sigortacıdan aksini isbat hakkını almaz.

Mallar sigortalanırken yapılan mukavelede konişmetoların gösterilmemesi kararlaştırılmış ise bu kayıt ancak yüklemegi isbat borcunu kaldırabilir.

MADDE 1427 — Başkası hesabına yapılan sigortada sigorta mukavelesinden doğan haklar sigortalıdır. Bununla beraber ancak akti yapan bir poliçe verilmesini isteyebilir.

Sigortalının akti yapan kimsenin muvafakati olmaksızın haklarında tasarruf ve bu hakları mahkemede iddia edebilmesi için poliçe elinde olmalıdır.

MADDE 1428 — Sigorta akdini yapan kimse sigorta mukavelsinin sigortalıya verdiği haklar üzerinde kendi namına tasarruf edebilir.

Eğer bir poliçe tanzim edilmiş ise sigorta aktini yapan kimse poliçe elinde olmak şartile sigortalının muvafakati olmaksızın ödenecek paraları almağa ve sigortalının haklarını devretmeğe iznlidir. Sigorta aktini yapan kimse tarafından sigortalının sigortaya muvafakati isbat edilmedikçe sigortalının bu kimseye karşı ödeme borcu yoktur.

MADDE 1429 — Sigorta yapan sigortalanan şey üzerindeki hakları ödenmedikçe poliçeyi sigortalıya veya onun alacaklılarına ve yahut masasına vermeğe borçlu değildir. Zarar olmuş ise sigorta yapan bu haklarını sigortalıya ve onun alacaklılarına tercihan sigortacıya karşı mevcut alaktan ve sigorta bedelinin tahsilinden sonra da bu paradan alabilir.

MADDE 1430 — Sigortacı poliçe yapanın elinde bulunduğu sırada sigortalıya, alacaklılarına veya masasına tediye bulunmak veyahut onlarla mukavele yapmak suretile sigorta yapanın 1423 üncü maddede gösterilen hakkını ihlal ederse kendisini ona karşı mes'ul mevkiine koymuş olur.

sigortacının poliçe üzerinde hakkı olan üçüncü şahsa karşı, bu hak üzerinde mukavele yapmakla yahut poliçeyi geri almadan ve yahut üzerine lâzım gelen şerh yazmadan sigorta bedellerini ödemekle ne dereceye kadar mes'ul olacağı medenî hukuk hükümlerine göre tayin olunur.

MADDE 1431 — Sigortacı sigorta yapan kimseden istemeğe haklı olduğu bir alacağı bu alacak sigortalı için yapılan sigortaya taalluk ettiği nispette tazminat alacağı ile takas edebilir.

MADDE 1432 — Sigortalı vuku bulmuş ve ileride yukubulacak kazalardan doğan tazminat haklarını üçüncü şahsa devredebilirler. Eğer poliçe emre yazılı ise başkası hesabına sigorta halinde birinci devrin muteber olabilmesi için sigorta yapanın cirosu kâfidir.

MADDE 1433 — Kazanın bildirilmesinden iki ay geçtiği halde zarar hesap listesi (Madde 1423) sigortalının kusuru olmaksızın ibraz olunmamış ve fakat takribî bir keşifle sigortacıya düşen en az miktar kestirilmiş bulunursa sigortacı bu miktarı kendi borcundan indirerek mavakkaten ödemeğe mecburdur. Bununla beraber sigorta paralarının verilmesi için mukavele edilmiş müddet bitmedikçe ödemeğe borçlu değildir. Müddet sigortacıya zarar hesap listesinin tebliğinden itibaren işleyecek ise bu halde sigortacıya muvakkat keşifin haber varıldığı anda başlar.

MADDE 1434 — Sigortacı :

1 - Büyük avarya hallerinde sigortalı şey'in kurtarılması, korunması ve tamiri için lüzümlü masraflara müteallik olarak ileride tespit edilecek borcuna mahsuben kendisi için muayyen miktarın üçte ikisini ;

2 - Geminin ve yahut malların zaptı halinde itiraz masraflarından ödenmesi icap edenlerden kendi payına düşen miktarın tamamını;
avans eder.

VII — Sigortanın feshi ve pirimlerin geri verilmesi

MADDE 1435 — Sigortalı sigortalanan işin tamamından veya bir kısmından vaz geçer yahut kendi yüzünden olmamak şartile sigortalı şeylerin hepsi veya bir kısmı sigortacının üstüne aldığı rizko ile karşılaşmaz ise pirimlerin hepsini yahut sigortacıya ait olan bir tazminat miktarına kadar mütenasip kısmı geri istenebilir, yahut alınulabilir. (Rirstorno)

Tazminat (Rirstorno hakkı) başka bir miktar kararlaştırılmamış ise yahut sigortanın yapıldığı yerde hilafı mutad değilse sigorta bedelinin tamamının yüzde yarımından yahut mütenasip bir kısmından ve sigorta bedelinin yüzde birine yetişmiyorsa pirimlerin hepsinin ve yahut münasip bir kısmının yarısından ibarettir.

MADDE 1436 — Sigorta, sigortalanmış menfeatin yoklugundan (1319) yahut aşkın

sigortadan (1327) dolayı hükümsüz kalır ve sigorta aktini yapan kimse mukavele sırasında ve başkası hesabına sigorta halinde sigortalı da emir verme sırasında iyi niyet sahibi idise pirimler aynıle 1435 inci madde de gösterilen ristorno hakkına kadar geri istenebilir veya alikonabilir.

MADDE 1437 — Bildirme borçunun yerine getirilmemesi yüzünden ve ya başka sebeplerden dolayı sigorta mukavelesi sigurtacı için hükümsüz kalırsa yine bu vaz'iyetine rağmen sigortacı pirimlerin yekûnünü istemek hakkını haız olsa bile 1435 - 1436 ıncı maddelerin hükümleri tatbik olunur.

MADDE 1438 — Sigortacı için riziko başlamış ise bir ristorno yapılmaz.

MADDE 1439 — Sigortacı ödeyemeyecek halde ise sigortalı dilerse akitten vaz geçer ve bütün pirimleri geri ister veya alıkor, dilerse masrafı sigortacının hesabına olmak üzere yeni bir sigorta yapar.

Bununla beraber sigortalı mukaveleden vaz geçmeden veya yeni bir sigorta yapmadan evel sigortacının borçlarını yerine getireceği kendisine temin edilirse böyle bir hakkı kalmaz.

MADDE 1440 — Sigortalanmış mal sigortalı tarafından başkasına temlik olunursa iktisap eden Kimse mülkiyeti devam ettikçe sigortalının hak ve borçlarını üzerine almış sayılır.

Temlik eden ile iktisap eden kimse pirimleri müteselsilen borçlu olurlar .

Sigortacı temlikin bildirilmesile bu temlik sigorta noktasından kabule mecburdur.

Matlubun devrine dair olan hükümler kıyasen tatbik olunur.

Sigortacı temlik yapılmısaydı çıkmayacak olan rizikolardan mes'ul olmaz.

İktisap eden, sigorta mukavelesini , bir ihbar müddeti gözetmeksizin feshedilebilir .

Feshi ihbar hakkı, iktisaptan sonra bir ay içinde kullanılmazsa düşer. İktisap eden sigortayı haber almamış ise feshi ihbar hakkı sigortayı haber aldığı tarihten bir ay geçinceye kadar kalır. İktisap eden feshi ihbar ederse pirimler için mesul olmaz .

Sigortalanan şeyin cebri arttırma ile satışı halinde 1-4 üncü fıkra hükümleri kıyas yoluyla tatbik olunur.

MADDE 1441 — 1440 ıncı madde hükümleri geminin kısmen sigortası halinde de tatbik olunur.

Gemi sigortalanmış ise ancak gemi yolculuk sırasında satıldığı taktirde tatbik olunabilir. Yolculuğun başlangıcı ve sonu 1364 üncü maddeye göre tayin olunur. Gemi zaman üzerine veya birden fazla yolculuk için sigortalanmış ise sigorta ancak geminin en yakın varma limanında boşaltılmasına kadar uzar. (1364)

ONBİRİNCİ FASIL

Mürurü zaman

MADDE 1442 — 1295 inci maddenin 1-9 uncu numaralarında yazılı alacaklar bir senede mürurü zamana uğrar. Bununla beraber mürurü zaman müddeti aşağıdaki hallerde iki senedir:

1 - Ümit ve horn burunlarının ötesinde hizmetlerinden çıkarılmış gemi adamlarının hizmet ve ücret mukavelelerinden çıkan alacaklar,

2 - Gemilerin çarpışmasından yahut 1279 uncu madde hükmüne giren bir hadiseden doğan tazminat alacakları ile kurtarmak ve yardım hakları.

MADDE 1443 — 1442 inci maddedeki mürurü zaman alacaklının donatana veya gemi adamlarından birine karşı şahsî haklarına şamildir.

MADDE 1444 — Mürurü zaman aşağıdaki hallerde:

1 - Gemi adamlarının alacakları hakkında (1295, № 3) hizmet yahut ücret münasebetinin bittiği senenin geçmesile ve dava daha evel de açılabilirse açılabilirliğinin anlaşıldığı senenin geçmesile başlar. Bununla beraber avansın ve taksitlerin ödenmesini istemek hakkı müruru zamanın başlamasından evel hesaba katılmaz.

2 - Malların ve bagajların tahribinden yahut geç tesliminden (1295, №: 7,9) ve büyük avarya garame paylarından doğan alacaklar hakkında (1295 №: 5) teslim yapıldığı senenin ve malların teslim edilmemesinden doğan alacaklar hakkında geminin teslim limanına ulaştığı senenin geçmesile ve bu limana ulaşmamış ise alâkalısının gerek bundan ve gerek zarardan haber aldığı senenin geçmesile başlar.

3 - Gemi adamlarından bir kimsenin kusurundan çıkıp 2 inci numaraya girmeyen alacaklar (madde - 1295, № : 9) alâkalımın zarardan haber aldığı senenin bitmesile başlar. Bununla beraber geminin çatmasından yahut 1279 uncu maddedeki halden doğan alacaklar hakkında bunların meydana geldiği günün bitmesile başlar.

4 - Kurtarma ve yardım ücretlerinden doğan alacaklar hakkında kurtarma ve yardım işinin bittiği günün geçmesile başlar.

5 - Diğer bütün alacaklar hakkında alacağın muaccel olduğu senenin geçmesile başlar.

MADDE 1445 — 1277 inci maddenin 2 inci fıkrasına göre donatanların aralarındaki rücu hakkı bir senede mürurü zamana uğrar, mürurü zaman rücu hakkına sebep olan ödenmenin yapıldığı günün geçmesile başlar.

Denizödücü paralarından ve büyük avarya garemelerinden dolayı malların mes'ul olduğu alacaklar ve bu paralar ve garemelerden doğan şahsî iddialar da bir senede mürurü zamana uğrar.

Mürurü zaman denizödücü paraları noktasından muaccel olduğu senenin geçmesile ve büyük avarya garemeleri noktasından garame ile mükellef malların teslim olunduğu senenin geçmesile başlar.

Kurtarma ve yardım masraflarından dolayı malların mes'ul olduğu alacaklar ve bu masraflardan doğan şahsî iddialar iki senede mürurü zamana uğrar. Mürurü zaman kurtarma ve yardımın bittiği günün geçmesile başlar.

MADDE 1446 — Sigortacının ve sigortalının sigorta mukavelesinden doğan alacakları beş senede müruru zamana uğrar. Müruru zaman sigorta edilen yolculuğun bittiği senenin geçmesile başlar ve zaman üzerine sigorta da sigorta müddetinin bittiği günün geçmesile başlar.

Gemi kaybolmuş ise müruru zaman kayıplık müddetinin bittiği günün geçmesile başlar.

ON İKİNCİ FASIL

Gemi rehini

MADDE 1447 — Gemi sicilinde kayıtlı bulunan bir gemi üzerindeki rehin hakkına aşağıdaki maddelerin hükümleri tatbik olunur.

MADDE 1448 — Rehin hakkını tesis etmek için geminin sahibi ile alacaklı arasında alacaklının rehin hakkını haiz olacağına dair uyuşmaları ve rehin hakkının gemi siciline tescil olunması lâzımdır. Rehinin tescili noktasından tapu sicilli hakkındaki hükümler tatbik olunur.

Tescilde alacaklı, alacağın para olarak miktarı ve alacak faizli ise faiz miktarı gösterilmek mecburidir.

Alacağın başka şartları iki taraf arasında uyuşulanlar olduğu sicile şerholunabilir.

MADDE 1449 — Gemi üzerindeki rehin haklarının dereceleri kanunu medeninin gayri menkul hakkındaki hükümlerine göre tayin olunur.

MADDE 1450 — Rehin hakkı gemi sicilinde kayıtlı oldukça iyi niyet sahibi olsalar bile üçüncü şahıslara karşı hüküm ifade eder. Rehin hakkının haksız surette terkin veya tadilile alâkalı hallerde kanunu medenî hükümleri tatbik olunur.

MADDE 1451 — Gemi sicilinin münderecatı rehin hakkı noktasından hakikî vaziyete mutabık değilse tapu sicilinin tashinine dair olan kanunu medenî hükümlerine göre sicilın tashihi istenebilir.

Bir rehin hakkı haksız olarak terkin edilmiş ise gemi sicilinin doğruluğu aleyhine kanunu medenî yoluyla sicille bir itiraz kaydettirilebilir.

İtiraz kayıtlı oldukça geminin temlikî veya bir hak ile takyidi halinde iktisap edene karşı güya rehin hakkı tescil edilmiş gibi muamele olunur.

MADDE 1452 — Geminin mes'uliyeti tescil edilen alacak ve tescil edilen faiz miktarını geçmez. Kanunî faiz ve masraflar hakkındaki mes'uliyet ipoteğe dair olan kanunu medenî hükümlerine göre tayin olunur.

MADDE 1453 — Rehin hakkı malikin mülkiyetinde bulunmayan kısımlar müstesna olmak üzere geminin takımlarında şamildir.

MADDE 1454 — Menkul rehin hükümleri ancak rahin alanın gemiye ziyet bulunmasından doğan haller haricinde tatbik olunabilir.

MADDE 1455 — Rehin alanın alâkasını kesmiş olan rehmeden rehin hakkını sildirmek için ibrazı lâzım olan senetlerin ve kâğıtların kendisine verilmesini isteyebilir.

Gemi sicili kaytlarının tashihinde hukukî bir menfaati bulunan asıl borçlu hakkında da hüküm böyledir.

MADDE 1456 — Rehin alan ancak icrada takibat yamağa yarar bir senede istinaden icra hükümlerine göre o gemi ve takımları üzerinden alacağını almak için takipte bulunabilir.

MADDE 1457 — Alacaklı belli olmaz ve ipoteğin iptali için kanunu medenîde yazılı şartlar mevcut olursa alacaklı ilân ile davet olunarak mezkûr kanun hükümleri dairesinde rehin hakkının iptaline karar verilebilir.

İptal kararının verilmesiyle rehin hakkı düşer.

MADDE 1458 — Alacağın miktarı kanunu medenînin gayri menkul rehinine dair olan hükümlerine göre tayin olunur.

ON ÜÇÜNCÜ FASIL

Sicil ve bayrak

MADDE 1459 — Her Türk gemisi Türk bayrağı çeker. Yalnız Türk vatandaşlarının malı olan gemi Türk gemisidir.

Yabancı Türk gemisinin tamamına yahut payına sahip olamaz.

MADDE 1460 — Gemi payının sahibi Türk vatandaşlığını kaybeder veya Türk vatandaşının bir gemi payı satıştan başka bir suretle yabancıya geçerse gemi bir sene müddetle Türk bayrağını taşıyabilir. Ancak bu müddetin altı ayı geçtikte evvelki müşterek donatanlar sicil dairesinden o gemi payının açık arttırma yoluyla satılmasını isteyebilirler. Müşterek donatanlar bunu ekseriyet

re'yle isterlerse daire satışa karar verir. Reyler gemi payları nisbetinde hesap olunur. Arttırmaya evvelki müşterek donatanlar da girebilirler .

Üstünde bırakılma yalnız Türk vatandaşına yapılabilir .

Yukarıki hükümler evvelki müşterek donatanların gemi rayları en az üçte iki ise tatbik olunur .

MADDE 1461 — Türk gemileri için Hükümetin münasip gördüğü yerlerde gemi sicilleri tutulur.

MADDE 1462 — Gemi sicili herkese açıktır. Masrafı verilmek şartile sicildeki kayıtların tasdikli suretleri alınabilir .

MADDE 1463 — Gemi bağlama limanının tabi olduğu sicil dairesince kaydolunur . Donatanın sicil dairesinde ikametgâhı yahut müessesesi yoksa kendisine bu kanun ile düşen hak ve vazifelerin kullanılması ve yerine getirilmesi için sicil dairesine o mıntakada oturan bir vekil göstermesi lâzımdır

MADDE 1464 — Gemi siciline aşağıdakilerin kaydedilmesi mecburîdir .

- 1 - Geminin adı ve nede kullanıldığı;
- 2 - Resmî ölçme neticesi;
- 3 - Mümkün oldukça geminin yapıldığı yer ve zaman;
- 4 - Bağlama limanı;
- 5 - Donatanın adı ve sanı;

Müşterek donatma halinde bütün müşterek donatanların ve gemi müdürünün adları ve sanları ile her bir müşterek donatanın gemideki payı,

- 6 - Müşterek Donatanların tabiiyeti hakkındaki kanun şartlarının yerine getirilmiş olduğu,
- 7 - Gemiye veya gemi payına ait olan iktisap ve tasarrufun hangi hukukî sebepten doğduğu,
- 8 - Geminin sicile kaydolduğu gün,
- 9 - Geminin sicil sıra numarası;

MADDE 1465 — Sicile kaydolunmak için gemi Türk bayrağını çekmeğe hakkı olmak ve 1464 üncü maddede yazılı bütün haller ve hukukî münasebetler anlaşılmiş bulunmak gerektir. Resmî ölçme Türkiyede daha yapılamamış ise bir yabancı resmî makamın ölçme kâğıdına yahut başka tasdikli bir vesikaya göre geminin ölçüsü sicile kaydolunur .

MADDE 1466 — Sicil dairesi, geminin sicil kaydına uygun bir tasdikname tanzim eder . Tasdikname 1464 üncü maddede yazılı muamelenin yapılmış olduğunu ve geminin Türk bayrağını çekmeğe hakkı bulunduğunu da gösterir .

MADDE 1467 — Geminin Türk bayrağını çekmek hakkı tasdikname ile ispat olunur . Türk bayrağını çekme hakkı tasdiknamesinin tebliğinden evvel kullanılamaz.

Gemi tasdiknamesi ve ya bunun sicil dairesince tasdikli bir sureti yolculukta daima gemide bulundurulur.

MADDE 1468 — Türkiye haricinde bir gemi Türk vatandaşının mülkü olduğundan dolayı Türk bayrağını çekme hakkını elde ederse mahallin Türk konsulusu tarafından verilecek bayrak tasdiknamesi gemi tasdiknamesi yerine geçer.

Bayrak tasdiknamesi verildiği günden ancak bir sene kullanılabilir . Bundan fazla kullanılması ancak mücbir kuvvet yüzünden uzatılmış bir yolculukta mümkündür.

MADDE 1469 — Sicile kaydedilen hallerde ve hukukî munasebetlerde değişiklikler olursa bunlarda sicile kaydolunur.

Her yeni kayıt mümkün olduğu kadar çabuk gemi tastiknamesine geçirilir.

Gemi adının değiştirilebilmesi Baş Vekilin iznine bağlıdır. Gemi batır ve tamir kabul etmez olur veya Türk bayrağını taşıma hakkını kaybederse sicilinden silinir ve gemi tastiknamesi iptal olunur.

Bağlama limanı değiştirildiğinde sicil dairesi yeni kaydın yapılması için sicil kaydını ve tastikname suretini yeni liman sicil dairesine yollar.

MADDE 1470 — Gemi sicilinde 1469 uncu maddeye göre bir kaydın yapılmasını veya bozulmasını icap ettiren hallerin ve hukukî münasebetlerin sicil dairesine bildirilmesi ve doğruluklarının tevsik edilmesi lâzımdır.

Bunu yapmağa borçlu olanlar şunlardır:

1464 üncü maddenin 5 inci numarasına göre adları gemi siciline geçecek kimseler ve 1463 üncü maddede yazılı vekil.

Türk bayrağını çekme hakkına dokunmayan bir mülkiyette değişikliği halinde geminin veya payının yeni maliki.

Bildirme kaydı icap eden halin öğrenildiğinden altı hafta içinde yapılır.

Bildirmeğe borçlu olanlar birden çok ise yalnız birinin bildirilmesi yeter.

MADDE 1471 — Gemi sicilinde bir kaydın yapılması ve ya silinmesi icap eder ve gemi tastiknamesi ve tasdikname sicli dairesince verilen vesika suretine dokunuyorsa bu vesika da sicil dairesine verilir. Gemi bağlama limanında bulundukça 1470 inci maddede yazılı kimse-lerden başka kaptan da bu kâğıtları daireye vermeğe borçludur.

Yukarıda yazılı kâğıtları vaktinde getirmeyenler ceza kanununun 526 ıncı maddesine göre cezalandırılır.

Gemi Türkiye haricinde bulunur ise sicil dairesi, istenince, esas kaydından yeni bir gemi tastiknamesi verir. Bu tastikname bir Türk resmî makamı vasıtasıyla birinci fıkraya göre verilmesi lâzım olan vesikanın iadesi mukabilinde kaptana gönderilir.

MADDE 1472 — Gayrı safi hacmü istiabesinde elli metre mik'abını geçmeyen gemiler sicile kaydedilmeksizin ve gemi tasdiknamesi olmaksızın da Türk bayrağını çekebilirler.

MADDE 1473 — Sicille kayıtlı gemi bordalarının her iki tarafında adı ve kıçında adı ile bağlama limanı silinmez, bozulmaz ve çok okunaklı harflerle gösterilir.

MADDE 1474 — 1459 ve 1460 ıncı maddelerin hükümlerine göre hakkı olmadan Türk bayrağını çeken geminin kaptanı iki yüz liraya kadar para cezası veya altı aya kadar hapis cezasile cezalandırılır. Geminin mahkûma ait olup olmadığı gözetilmeksizin musaderesine de karar verilebilir.

MADDE 1475 — Bir gemi 1467 ve 1468 inci maddeler hilafına Türk bayrağını çekerse kaptan elli liraya kadar hafif para cezası veya bir aya kadar hafif hapis ile cezalandırılır.

MADDE 1476 — 1470 inci maddede yazılı borçları yerine getirmeyen kimse elli lira hafif para cezası veya on beş güne kadar hafif hapis ile cezalandırılır.

Birinci fıkraya göre mahkûm olan ve hükmü katileştikten altı hafta içinde borcunu yerine getirmeyen kimse yüz liraya kadar hafif para cezası veya bir aya kadar hafif hapis ile cezalandırılır. Bu mahkûmiyetten sonra da borç altı haftada yerine getirilmezse aynı ceza tekrar tatbik olunur.

MADDE 1477 — 1467 inci maddenin hükmü hilafına gemide ne tasdikname ve ne de

tasdikli sureti olmaz ve ya gemide 1473 üncü madde hükmü yerine getirilmez ise kaptan elli liraya kadar hafif Para cezası veya on beş güne kadar hafif hapis ile cezalandırılır .

MADDE 1478 — Harp veya Sahil istihkâmları önünde veya Türk limanlarına girildiği sırada ticaret gemisine bayrak çekmeyen kaptan elli liraya kadar hafif para cezası ve ya on beş güne kadar hafif hapis ile cezalandırılır.

MADDE 1479 — 1474 üncü maddeden 1478 inci maddeye kadar olan hallerde yapma ve yapmama kusurdan ileri gelmemişse ceza verilmez.

MADDE 1480 — 1474,1475,1477 inci maddelerde yazılı haller ecnebi memlekette veya açık denizde vuku bulsa bile cezalandırılır.

MADDE 1481 — 1 - Gemi siciline kaydedilmesi lâzım olan resmî ölçmenin şeraiti.
2 - 1466 inci maddede yazılı gemi tasdiknamesi ile bunun tasdikli suretinin (madde 1467) ve bayrak tasdiknamesinin (madde 1468) nasıl tanzım olunacağı.
3 - Gemi üzerine yazılacak adın şekli,
Nizamnamesine tabidir,

MADDE 1482 — Bu kanun hükmü yatlara ve denizci yetiştirme gemilerine ve yabancı bir Devlet veya onun tabaası hesabına Türkiyede inşa olunan gemilerde tatbik olunur. Denizde taşıma yoluyla kazanç elde etmede kullanılmayan gemiler de böyledir .

MADDE 1483 — 6 Rebiülevel 1280 tarihli ticareti bahriye kanunu mülğadır.

MADDE 1484 — Bu kanun neşri tarihinden altı ay sonra meridir.

MUVAKKAT MADDE — Bu kanun meriyete geçmeden evel aktedilen mukavelelerden ve yapılan muamelelerden doğan bütün hukukî münasebetlere eski kanunun hükümleri tatbik olunur .

MADDE 1485 — Bu kanunun hükümlerini icraya, İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Yanlış - Doğru cetveli

Sayfa	Madde	Satır Maddeye göre	Yanlış	Doğru
2	1027	7	Mezubahs	Mevzubahs
4	1045	3	İltimaz	İltizam
4	1046	3	buzamayacağı	bozamayacağı
5	1052	3	kusurlar	kusurlar
5	1053	5	kortarmaz	kurtarmaz
5	1054	1	yula	yola
5	1056	1	hususiyeye	hususile
6	1060	5	nazereti	nezareti
6	1063	2	mecbur	mecbur
7	1063	8	veremeyecek	veremeyecek
7	1065	2	olmak	almak
7	1065	8	mehkemeye	mahkemeye
7	1065	8	sebeleri	sebepleri
7	1068	2	komanyasın tamamlamağa	komanyasını tamamlamağa
7	1068	2	hade	halde
7	1069	2	bn	bu
7	1070	2	donatan şahsını	donatamın şahsını
7	1071	1	vrşa	varsa
8	1075	8	talimet	talimat
9	1085	3	boşatma	boşaltma
11	1094	34	haftadan	haftanın
11	1094	40	edimek	edilmek
12	1098	1	yeya	veya
13	1108	3	ihabarın	ihbarın
14	1118	6	filradaki	fıkradaki
14	1119	3	navlunun	navlunun
14	1121	5	vermi	vermiş
14	1122	3	tazminatının	tazminatını
14	1122	5	gecikmeğe	gecikme
17	1142	1	otduğunu	olduğunu
18	1157	2	berabe	beraber
20	1169	3	ugrasa	ugrarsa
21	1173	16	oldunca	oldukca
22	1177	14	serbet	serbest
22	1178	7	yüklemegi ihmal..... yeniden	vermek şartile boşalttırılabilir. yeniden yüklemegi ihmal ederse navlunun tamamını ödemeğe
25	1195	1	kapal	kapalı
25	1196	2	kaydi	kaydini
25	1198	2	mes'lu	mes'ul
27	1214	3	mumur	memur
27	1215	3	ancaka	ancak

Sayfa	Madde	Satır maddeye göre	Yanlış	Doğru
27	1216	1	haln	halin
27	1217	4	tatbk	tatbik
30	1238	2	eslim	teslim
30	1242	3	olanlarında	olanları da
31	1247	21	hasarında miri	hasarın tamiri
31	1247	47	edilmişsep	edilmişse
33	1255	2	limamında	limanda
34	1266	3	kinseler	kimseler
35	1272	1	garama	garame
34	1272	6	grameye	garameye
35	II başlık	...	çaprması	çarpması
36	1281	3	(kurtarm)	(kurtarma)
37	1290	10	varilen	varılan
38	1294	3	alınmasına	alınması
38	1294	4	halinde ödemesi	halinde mallardan ödemesi
38	1295	6	ye	ve
39	1305	2	kaptanın	kaptan
40	1308	10	meştuttur	meşruttur
41	1315	1	gsmi	gemi
41	1315	4	sıralarna	sıralarına
41	1316	5	ziyandan	ziyan
42	1322	2	sgorta	sigorta
42	1324	2	br	bir
42	1325	1	raktirde	taktirde
42	1326	4	tarafdata	taraf da
43	1328	13	yapıldığı	yapıldığı
43	1329	9	bunun	bunu
45	1344	2	yerin	yerine
45	1346	4	âkideyne	âkidine
46	1351	6	yirine	yerine
46	1353	3	ödenmeğe	ödemeye
46	1355	8	geldiğinde	geldiğinde
47	IV başlık		Bizikoların	Rizikoların
47	1361	1	mukavele	mukavele ile
47	1361	8	taleib	talebi
48	1362	16	yalmış	yanlış
48	1365	6	giçikmiş	gecikmiş
49	1369	2	volculuğun	yolculuğun
49	1373	1	1343	1373
49	1373	3	öğrayabilir	uğrayabilir
49	1374	3	oğrayabilir	uğrayabilir
50	1376	3	dipspeçe	dispeçe
50	1377	1	garama	garame
52	1390	10	dorma	durma
53	1394	3	hişalamak	hisalamak
53	1401	3	tanzminat	tazminat
54	1403	1	yulculuğa	yolculuğa

Sayfa	Madde	Satır maddeye göre	Yanlış	Doğru
55	1410	9	gecektirebilir	geciktirilebilir
58	1432	1	yukubulacak	vukubulacak
58	1433	4	mavakkaten	/ muvakkaten
61	1451	2	tashinine	tashihine
62	1460	8	rayları	payları
62	1462	2	suretlerili	suretleri
62	1467	3	tastikdamesi	tastiknamesi
62	1468	3	tesdiknamesi	tastiknamesi
62	1468	4	tatiknamesi	tastiknamesi

~~—————~~